

**EFOP-3.6.1-16-2016-00004 „Átfogó fejlesztések a Pécsi Tudományegyetemen
az intelligens szakosodás megvalósítása érdekében”**

*EFOP-3.6.1-16-2016-00004 Comprehensive Development for Implementing Smart
Specialization Strategies at the University of Pécs*

Ageing

**a magyar lakosság korral, öregedéssel kapcsolatos beállítódása generációs
szemléletű vizsgálattal – országosan reprezentatív személyes (n=2001) és
online megkérdezés (n=1038), valamint fókuszcsoportos viták eredményei**

*The attitudes of Hungarian population about ageing – results of national online (n=1038)
and face-to-face surveying (n=2001), and focus group discussions*

TÖRŐCSIK MÁRIA

CSc, egyetemi tanár, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet, torocsik@ktk.pte.hu

NÉMETH PÉTER

egyetemi tanársegéd, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet, nemeth.peter@ktk.pte.hu

Pécs, 2018

Hivatkozás módja:

TÖRŐCSIK, M. – NÉMETH, P. (2018): Ageing. A magyar lakosság korral, öregedéssel kapcsolatos beállítódása generációs szemléletű vizsgálattal. Kézirat. [Számítógép-fájl]. EFOP-3.6.1-16-2016-00004, Pécs, PTE KTK, xx. p.

TÖRŐCSIK, M. – NÉMETH, P. (2018): Ageing. The attitudes of Hungarian population about ageing. Working paper. [Electronic file]. EFOP-3.6.1-16-2016-00004, Pécs, PTE KTK, xx. p.

ISBN 978-963-429-313-2

Tartalomjegyzék

1. A tanulmány célkitűzései, kutatási kérdések, módszertan	6
Kutatási kérdések	6
Kutatási módszertan	6
2. Irodalmi előzmények	7
Irodalomjegyzék	9
3. Az online kutatás eredményei (n=1038)	11
3.1. Életstílussal kapcsolatos eredmények	12
3.2. Korral és generációkkal kapcsolatos eredmények	19
4. Az online kutatás háttérelmezési eredményei	22
4.1. Életstílussal kapcsolatos háttérelmezések eredményei	22
4.2. Korral és generációkkal kapcsolatos háttérelmezések eredményei	36
5. A személyes megkérdezés kutatási eredményei (n=2001)	47
6. A személyes megkérdezés háttérelmezésének eredményei	52
7. Fókuszcsoporthos viták eredményei	65
7.1. A fókuszcsoporthos viták általános eredményei	65
Generációkkal kapcsolatos gondolatok	65
A fiatal generáció tagjainak jellemzői	67
A középgeneráció tagjainak jellemzői	68
Az idős generáció tagjainak jellemzői	70
Konfliktus/együttműködés a generációk között	71
Generációkat érő hátrányok	72
7.2. A fókuszcsoporthos viták eredményei generációnként	72
8. Összegzés	74

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői	11
2. táblázat: Attitűdállítások mutatói I. (n=1038)	13
3. táblázat: Attitűdállítások mutatói II. (n=1038)	14
4. táblázat: Attitűdállítások mutatói III.	15
5. táblázat: Szavakkal kapcsolatos szimpátia (n=1038)	16
6. táblázat: Nők és férfiak a csúcson – összehasonlítás nemzetközi eredményekkel	21
7. táblázat: A fiatal jelzővel kapcsolatos érzések – háttérelmezés	39
8. táblázat: Az idős jelzővel kapcsolatos érzések – háttérelmezés	40
9. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői	47
10. táblázat: Az öreg és az idős jelzőkkel kapcsolatos első asszociációk	66

11. táblázat: A fiatal generációval kapcsolatos első asszociációk.....	67
12. táblázat: A közepgenerációval kapcsolatos első asszociációk	69
13. táblázat: A közepgenerációval kapcsolatos első asszociációk	70
14. táblázat: Generációkat érő hátrányok	72
15. táblázat: Konfliktus/együttműködés a generációk között – a fiatalok, a középkorúak és az idősök véleménye	73
16. táblázat: Generációkat sújtó hátrányok	73

Ábrajegyzék

1. ábra: Attitűdállításokkal való egyetértés I. (n=1038).....	12
2. ábra: Attitűdállításokkal való egyetértés II. (n=1038)	14
3. ábra: Attitűdállításokkal való egyetértés III.	15
4. ábra: Szavakkal kapcsolatos szimpátia (n=1038).....	16
5. ábra: Egészségi állapot szubjektív megítélése (n=1038).....	17
6. ábra: Életminőség szubjektív megítélése (n=1010)	17
7. ábra: Kapcsolattartási módok	18
8. ábra: Vásárlási, költési szokások változása (n=1038).....	18
9. ábra: Generációk lehatárolása (n=1038) – átlagok.....	19
10. ábra: A válaszadók érzései a fiatal, az idős és az öreg jelzőkkel kapcsolatban (n=1038) .	20
11. ábra: Generációk viszonyáról alkotott vélemények (n=975)	20
12. ábra: Nők és férfiak a csúcson adott szempontok alapján, év (n=1038)	21
13. ábra: „Egészében véve élvezem az életemet” attitűdállítás háttérelmezése.....	22
14. ábra: „Várom, hogy történjenek a dolgok” attitűdállítás háttérelmezése	23
15. ábra: „Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba” attitűdállítás háttérelmezése	23
16. ábra: „Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá” attitűdállítás háttérelmezése	24
17. ábra: „Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobby), amit élvezek” attitűdállítás háttérelmezése	25
18. ábra: „Megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban” attitűdállítás háttérelmezése	25
19. ábra: „Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak” attitűdállítás háttérelmezése	26
20. ábra: „Meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok” attitűdállítás háttérelmezése.....	27
21. ábra: „Biztonságban érzem magam, ahol élek” attitűdállítás háttérelmezése	27
22. ábra: „A saját otthonom örömmel tölt el” attitűdállítás háttérelmezése.....	28
23. ábra: „Úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálok a legjobbat kihozni belőle.” attitűdállítás háttérelmezése	28
24. ábra: „A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam” attitűdállítás háttérelmezése	29
25. ábra: „Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat” attitűdállítás háttérelmezése	29
26. ábra: „Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok” attitűdállítás háttérelmezése.....	30

27. ábra: „Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt” attitűdállítás háttérelmezése.....	30
28. ábra: „Hátrányban vagyok a korom miatt” attitűdállítás háttérelmezése	31
29. ábra: „Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt” attitűdállítás háttérelmezése	31
30. ábra: „Hátrányban vagyok a megjelenésem/ruházatom miatt” attitűdállítás háttérelmezése	32
31. ábra: „Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok” attitűdállítás háttérelmezése	32
32. ábra: Egészségi állapot szubjektív megítélése – háttérelmezés.....	33
33. ábra: Életminőség szubjektív megítélése – háttérelmezés	34
34. ábra: Kapcsolattartás közösségi médián keresztül – háttérelmezés	34
35. ábra: Kapcsolattartás Messengeren, chaten keresztül – háttérelmezés	34
36. ábra: Kapcsolattartás egyéb internetes felületen (pl. Skype, e-mail) keresztül – háttérelmezés.....	35
37. ábra: Kapcsolattartás telefonon keresztül – háttérelmezés.....	35
38. ábra: Vásárlási, költési szokások változása.....	35
39. ábra: A fiatalkor alsó határának megítélése – háttérelmezés	36
40. ábra: A középkor alsó határának megítélése – háttérelmezés	36
41. ábra: Az időskor alsó határának megítélése – háttérelmezés	36
42. ábra: Az öregkor alsó határának megítélése – háttérelmezés.....	37
43. ábra: A gyerekkor felső határának megítélése – háttérelmezés	37
44. ábra: A fiatalkor felső határának megítélése – háttérelmezés	37
45. ábra: A középkor felső határának megítélése – háttérelmezés.....	38
46. ábra: Az időskor felső határának megítélése – háttérelmezés.....	38
47. ábra: A fiatal jelzővel kapcsolatos érzések – háttérelmezés.....	39
48. ábra: Az idős jelzővel kapcsolatos érzések – háttérelmezés	40
49. ábra: Az öreg jelzővel kapcsolatos érzések – háttérelmezés.....	41
50. ábra: Generációk viszonya (feszültség vagy együttműködés)	41
51. ábra: Nők a csúcson bölcsesség szempontjából	42
52. ábra: Nők a csúcson szellemi kapacitás szempontjából	42
53. ábra: Nők a csúcson kreativitás szempontjából.....	42
54. ábra: Nők a csúcson szexualitás szempontjából.....	43
55. ábra: Nők a csúcson megjelenés szempontjából	43
56. ábra: Nők a csúcson fittség, erőnlét szempontjából	43
57. ábra: Nők a csúcson társasági élet szempontjából	43
58. ábra: Férfiak a csúcson bölcsesség szempontjából	44
59. ábra: Férfiak a csúcson szellemi kapacitás szempontjából	44
60. ábra: Férfiak a csúcson kreativitás szempontjából.....	44
61. ábra: Férfiak a csúcson szexualitás szempontjából	45
62. ábra: Férfiak a csúcson megjelenés szempontjából.....	45
63. ábra: Férfiak a csúcson fittség, erőnlét szempontjából	45
64. ábra: Férfiak a csúcson társasági élet szempontjából.....	46
65. ábra: Saját életvitel értékelése (n=2001)	48
66. ábra: Saját élettel való elégedettség (n=2001).....	48
67. ábra: A fiatal/idős/öreg jelzőkkel kapcsolatos érzések (n=2001).....	49
68. ábra: A fiatalkor kezdete a válaszadók szerint (n=2001)	49

69. ábra: A középkor kezdete a válaszadók szerint.....	49
70. ábra: Az időskor kezdete a válaszadók szerint.....	50
71. ábra: Szubjektív korérzet különböző szempontok alapján, év	50
72. ábra: Állításokkal való egyetértés foka	51
73. ábra: Hátráltató tényezők.....	51
74. ábra: Saját életvitel aktivitásának megítélése – háttérelmezés.....	52
75. ábra: Jelenlegi élettel való elégedettség értékelése – háttérelmezés	53
76. ábra: A fiatal jelzővel kapcsolatos vélemények – háttérelmezés	53
77. ábra: Az idős jelzővel kapcsolatos vélemények – háttérelmezés	54
78. ábra: Az öreg jelzővel kapcsolatos vélemények – háttérelmezés	54
79. ábra: A fiatalkor kezdetének megítélése – háttérelmezés	55
80. ábra: A középkor kezdetének megítélése – háttérelmezés	55
81. ábra: Az időskor kezdetének megítélése – háttérelmezés	56
82. ábra: Anyagi lehetőségek miatti hátrányos helyzet – háttérelmezés.....	56
83. ábra: Kor miatti hátrányos helyzet – háttérelmezés	57
84. ábra: Megjelenés miatti hátrányos helyzet – háttérelmezés	58
85. ábra: Testi adottság miatti hátrányos helyzet – háttérelmezés	58
86. ábra: Nem miatti hátrányos helyzet – háttérelmezés.....	59
87. ábra: „Csak a saját korosztályom körében érzem jól magam” attitűdállítás háttérelmezése	59
88. ábra: „A generációk megértik egymást” attitűdállítás háttérelmezése	60
89. ábra: „Ez a társadalom nem szereti a fiatalokat” attitűdállítás háttérelmezése	60
90. ábra: „Idegesítenek a nálam fiatalabbak” attitűdállítás háttérelmezése	61
91. ábra: „A generációk nagyon segítik egymást családon belül” attitűdállítás háttérelmezése	62
92. ábra: „Elégedett vagyok magammal” attitűdállítás háttérelmezése	62
93. ábra: „Ez a társadalom nem szereti az időseket” attitűdállítás háttérelmezése	63
94. ábra: „Csak a fiatal emberek érvényesülnek” attitűdállítás háttérelmezése	63
95. ábra: „Idegesítenek a nálam öregebbek” attitűdállítás háttérelmezése	64
96. ábra: „A generációk harcolnak egymással a munkahelyeken” attitűdállítás háttérelmezése	64
97. ábra: Az öreg és az idős jelzőkkel kapcsolatos első asszociációk.....	65
98. ábra: A fiatal generációval kapcsolatos első asszociációk	67
99. ábra: A középgenerációval kapcsolatos első asszociációk.....	69
100. ábra: Az idős generációval kapcsolatos első asszociációk	70

1. A tanulmány célkitűzései, kutatási kérdések, módszertan

Az egyes generációk eltérő fogyasztói magatartása közismert, de nem feltétlenül korrekten kutatott terület. Ami a fokozott érdeklődést kiváltotta az ilyen szemléletű vizsgálódás iránt napjainkban, az többek között az idősödés, az öregedő társadalmak problémája, valamint a fiatal generáció újszerű reagálása, sokszor nehezen érthető döntési szempontrendszer. Az egyes generációk szemléletmódjának, fogyasztói magatartásának kutatása elengedhetetlen feltétele a sikeres piaci működésnek, a sikeres innovációknak. Ebből a kiindulópontból sokféle elágazás tehető, így a projekt során néhány súlypontot képeztünk, ezek egyike az ageing.

kutatási kérdések

Az ageing témakör kapcsán lefolytatott megkérdezés kérdéskörei a következőkben foglalhatóak össze:

Milyen változások tükröződnek a magyar lakosság *életstílusában*, milyen jellemző nagyobb csoportok képezhetők?

- életstílusra vonatkozó attitűdállítások vizsgálata
- életstílusra vonatkozó értékek vizsgálata
- életstílussal kapcsolatos értékek szemantikai vizsgálata

Milyen *korral*, *korérzékeléssel* kapcsolatos megállapítások tehetők általában és generációnként?

- a fiatal, az idős és az öreg jelzők szimpátiája a magyar lakosság körében
- a nők és férfiak csúcsteljesítményeinek kormeghatározása
- különféle adottságok miatti hátrány érzékelése, különös tekintettel a kor miatti hátrányra

Milyen *generációkkal* kapcsolatos megállapítások tehetők a vizsgált kérdések alapján?

- az egyes generációk kezdetének és végének érzékelése a felnőtt lakosság körében
- a generációs feszültségek, együttműködések érzékelésének vizsgálata
- OPQOL-Brief (Older People Quality of Life) skála három generáción történő vizsgálata

A lentebb bemutatásra kerülő eredmények az alapösszefüggéseket mutatják, mélyebb elemzéseket további publikációkban közlünk.

kutatási módszertan

A kutatás eredményeit három módszer alkalmazásával nyertük, egy személyes és egy online módon végzett, országosan reprezentatív minta megkérdezésével, valamint három fókuszcsoportos vita szervezésével.

1038 fős online megkérdezést végeztünk 2018 áprilisában és májusában abból a célból, hogy a magyar lakosság korral, korosodással és generációkkal kapcsolatos beállítódását vizsgáljuk. A megkérdezés reprezentatív a 15-74 éves magyar lakosságra nem, korcsoportok (10 éves intervallumok) és a lakóhely régiója alapján. Az eredmények feldolgozását két részben végeztük el: először az elsődleges (gyakorisági) elemzéseket mutatjuk be, melyeket a demográfiai háttérelmézések követnek. Ennek során statisztikai módszerekkel vizsgáljuk, hogy az egyes demográfiai csoportoknak az egyes kérdésekre adott válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható (ún. szignifikáns) eltérések. Az elemzésbe bevont változók:

nem, generációk, lakóhely településtípusa, iskolai végzettség foka, jövedelmi helyzet szubjektív megítélése.

2001 fős személyes megkérdezést végeztünk 2018 áprilisában és májusában abból a célból, hogy a magyar lakosság magatartását és véleményét több témakörrel kapcsolatban is vizsgáljuk. Ezek a témakörök: ageing, egészségügyi innovációk, turizmus, étkezési szokások, kulturális időtöltés, életstílus. Jelen tanulmányban az ageing témakör eredményeit közöljük, vagyis a korral, korosodással és generációkkal kapcsolatos kérdéseket elemezzük. A megkérdezés reprezentatív a 15-74 éves magyar lakosságra nem, korcsoportok (10 éves intervallumok) és a lakóhely régiója alapján.

Az eredmények feldolgozását két részben végezzük el: először az elsődleges (gyakorisági) elemzéseket mutatjuk be, melyeket a demográfiai háttérelmézések követnek. Ennek során statisztikai módszerekkel vizsgáljuk, hogy az egyes demográfiai csoportoknak az egyes kérdésekre adott válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható (ún. szignifikáns) eltérések. Az elemzésbe bevont változók: nem, generációk, lakóhely településtípusa, iskolai végzettség foka, jövedelmi helyzet szubjektív megítélése.

A fókuszcsoportos viták 2018 áprilisában és májusában zajlottak Budapesten, Pécsen és Szolnokon az alábbiak alapján:

- 2018. április 19. 17:00 óra Szolnok
- 2018. április 26. 17:30 óra Budapest
- 2018. május 3. 17:00 óra Pécs

A fókuszcsoportos vitákat képzett moderátor vezette előre elkészített forgatókönyv alapján. A viták 1,5-2 órán át zajlottak 8 fő részvételével. A résztvevők kiválasztása során az alábbi kritériumokat tartottuk szem előtt:

- 3-3 fő fiatal és középgenerációs, valamint 2 fő idős generációba tartozó képviselő
- vegyesen nők és férfiak
- a résztvevők nyitottak környezetük felé

Az eredmények közlését két fázisban tesszük meg: egyrészt, egy általános részben mutatjuk be az eredményeket, másrészt, a generációs eltérésekre is rámutatunk.

Az eredmények közzétevése során a fiatal generáció tagjainak a 30 évnél fiatalabbakat, a középgeneráció tagjai a 30-59 év közöttiek, az idős generáció tagjai pedig a 60 évesek és annál idősebbek.

2. Irodalmi előzmények

Tanulmányunk a fogyasztók magatartását sok szempontból meghatározó kor, koréretet vizsgálatát célozza, tudatában annak, hogy a témakör, például a társadalmi öregedés jóval szélesebb, kiemelkedő demográfiai problémakör (VARGHA, 2015).

Miután az általunk képviselt tudományterület a gazdálkodástudomány, marketing, azon belül a fogyasztói magatartás, ezért számunkra az a legfontosabb vizsgálati kérdés, hogy a kor, az idősödés miképpen hat a fogyasztói magatartás megváltozására, milyen fogyasztási szerkezet módosulásokat okoz (KOCZOR-KEUL, 2018). Emiatt kell látókörbe vonni azt is, hogy egy ember élete milyen életív szakaszokból áll, ezeket az életív szakaszokat miképpen módosítják

a külső tényezők, illetve az egyes szakaszokba kerülést miképpen élik meg az emberek (TÖRŐCSIK, 2017). Ha ebből a közelítésből indulunk ki, akkor a legtöbb vizsgált irodalomhoz képest tágabb fókuszot választunk, hiszen így bármely életkor esetében értelmezhetővé tesszük az öregedést (megjegyezzük, más kutatók gondolkodása is hasonló, lásd többek között VARGHA, 2017, BÁLINT – SPÉDER, 2012). Ez a szemlélet éppúgy magában foglalhatja a fiatal munkavállalókkal kapcsolatos kedvezőtlen nézeteket, mint az elterjedt, idős munkavállalókkal kapcsolatos megközelítéseket (SZÁSZVÁRI, 2011, BARAKONYI, 2010, SNAPE – REDMAN, 2003). Kiindulópontunk az egyes életszakaszokba való átkerülés konfliktusos problémáját, a változásokat (WATZLAWICK et al., 1974), a változásokkal kapcsolatos fogyasztói és vásárlói magatartásmódosulásokat vizsgálja. Jelen tanulmányban nem kívánjuk elemezni ezeket a fordulópontokat, váltási problémákat (SZVETELSZKY, 2005), de arra rámutatunk, hogy hogyan értékelik ezeket a megkérdezettek, a magyar társadalmat reprezentáló válaszadók. Munkánk fókusza a korral való megküzdés, a növekvő életkor jellemző problémáinak feltárása.

Mint jeleztük, az idősödés kérdésköre nem csak a fogyasztói magatartás szempontjából fontos, hanem több tudományterület, társadalmi problémakör szempontjából is (BEAUVOIR, 1972). Nem véletlen, hogy a demográfia, szociológia, közgazdaságtan, orvostudomány, célzottan a gerontológia - az öregedés és az öregség tudománya (SZÉKÁCS, 2016) -, biológia, politika, pszichológia, kultúrantropológia területén is egyre több kérdésfelvetés, kutatás, elemzés reagál az idősödés problémáira, eljutva akár a kor miatti kirekesztődésig, az ageism-ig (WOOLF, 1998, BUTLER, 1969). Láthatjuk az időről-időre megjelenő, erre fókuszáló Európai Unió kutatási eredményeket is, aláhúзва a témakör összetettségét, fontosságát (EUROPEAN COMMISSION, 2017). Kiemelten kezelik az öregedő társadalmak problémáit a kutatók, sokasodnak az erre vonatkozó előrejelzések, bár a jövőt leírni szándékozó modellek meglehetősen ellentmondásos eredményekre jutnak (HONVÁRI et al., 2015). Az öregedéssel kapcsolatos irodalmak kiindulópontja nem egységes (FARKAS et al., 2009), vannak elméletek, melyek az idősödés és az egyén viszonyát tekintik vizsgálandónak, vannak, akik az idősödés és a társadalom összefüggéseiből kiindulva gondolkodnak, míg az ún. feltörekvő elméletek radikálisabb közelítéssel operálnak, lásd például a feminista és a kritikai gerontológiai írásokat (BRETTNER, 2014).

Az öregedés problémái egyre növekvő részarányú lakossági csoportot érintenek közvetlenül, a társadalmat pedig – ebből a szempontból – a kérdés közvetetten érinti (TÖRŐCSIK et al., 2013). Az egyre jelentősegteljesebb, komoly gondokat okozó témakörhöz különféle módon közelítenek a szakértők (BÁLINT – SPÉDER, 2012) és a döntéshozók. Szívesen kapcsolják hozzá a sikeres, produktív (elsősorban egyesült államokbeli gazdaságpolitikai közelítés), az aktív (lásd WHO Aktív időskor politikai keretrendszere 2002, LAMPEK, 2015), vagy az egészséges (lásd Egészséges öregedés európai stratégiája és cselekvési terve WHO Európai Regionális Irodája, 2012) jelzőket, törekedve a pozitív konnotációra.

Irodalomjegyzék

- Barakonyi, E. (2010): *A munkavállalói aktív életkor meghosszabbításának lehetséges eszközei*. Pécsi Tudományegyetem Állam - és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, Kézirat, Pécs, 219.
- Bálint, L. – Spéder, Zs. (2012): Öregedés. In: Öri, P. – Spéder, Zs. (szerk.): *Demográfiai Portré 2012. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 89–102.
- Beauvoir, S. (1972): *Az öregség*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Brettner, Zs. (2014): *Az időspolitika lokális interpretációi*. Pécsi Tudományegyetem, PhD értekezés, Pécs.
- Butler, R. N. (1969): "Age-ism: Another form of bigotry". *The Gerontologist*. 9 (4) 243–246.
- European Commission (2017): *The 2018 Ageing Report. Underlying Assumptions and Projection Methodologies*. Institutional Paper 065.
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip065_en.pdf
Letöltve: 2018.06.07.
- Farkas, G. – Gyarmati, A. – Molnár, Sz. (2009): Az idősödő társadalom gazdasági és társadalmi kihívásai Magyarországon. *Információs Társadalom*. 2009/4. 7-31.
- Honvári, P. – Jóna, L. – Lados, M. – Monostori, Á. – Schuchmann, J. – Szörényiné Kukorelli, I. – Tóth, M. (2015): Európai tapasztalatok a társadalmi-gazdasági modellezésben. In: Czirfusz, M. – Hoyk, E. – Suvák, A. (szerk.): *Klimaváltozás – társadalom – gazdaság: Hosszú távú területi folyamatok és trendek Magyarországon*. Publikon Kiadó, Pécs, 49-65.
- Koczor-Keul, M. (2018): *A magyarországi idősek halálközeli egészségügyi kiadásainak vizsgálata = Analysis of the death-related health care expenditures of the Hungarian elderly*. Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Kézirat, Veszprém, 261.
- Lampek, K. (2015): Az aktív idősor és a társadalom. In: Lampek, K. – Rétsági, E. (szerk.): *Egészséges idősödés: Az egészségfejlesztés lehetőségei idős korban*. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 8-27.
- Snape, E. – Redman, T. (2003): Too old or too young? The impact of perceived age discrimination. *Human Resource Management Journal*. 13 (1) 78-89.
- Szászvári, K. (2011): *Az idősödő munkavállalókkal kapcsolatos sztereotípiák*. Pécsi Tudományegyetem, PhD értekezés, Kézirat, Pécs.
- Székács, B. (2016): Megöregedni ma... és holnap? Mit tehetünk a máért és mit a holnapért? *Demográfia*. 59 (2–3) 155–172.
- Szvetelszky, Zs. (2005): *A kapunyitási pániktól a nagymama-elméletig. A családi élet szerepváltozásai*. Pont Kiadó, Budapest.
- Töröcsik, M. (2017): *Self-marketing – Személy és marketing kapcsolatok*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Töröcsik, M. – Lampek, K. – Füzesi, Zs. (2013): Az idősor egészségszociológiája: tények és trendek. In: Kállai, J. – Kaszás, B. – Tiringier, I. (szerk.): *Az idősorúak egészségpszichológiája*. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 63-82.

- Vargha, L. (2015): A társadalmi öregedés hagyományos és alternatív indikátorai. *Demográfia*. 58 (1) 57–78.
- Vargha, L. (2017): Hogyan mérjük a társadalmi öregedést? In: Giczi, J. (szerk.): *Ezüstkor: korosodás és társadalom*. Konferenciakötet. KSH, Budapest.
- Watzlawick, P. – Weakland, J. H. – Fisch, R. (1974): *Változás, a problémák keletkezésének és megoldásának elvei*. Animula, Budapest.
- WHO (2002): *Active Again a policy framework. A contribution of the World Health Organization to the Second United Nations World Assembly on Ageing*. Madrid, Spain.
http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=BF99737E72E468046983D548D4CFC0A1?sequence=1
Letöltve: 2018. 06. 18.
- WHO (2012): *Strategy and Action Plan of Active and Healthy Ageing in Europe 2012-2020*. Regional Committee for Europe, Malta.
http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/175544/RC62wd10Rev1-eng.pdf?ua=1
Letöltve: 2018. 06. 18.
- Woolf, L. M. (1998): *Ageism*. <http://faculty.webster.edu/woolfm/ageism.html>
Letöltve: 2018.06. 19.

3. Az online kutatás eredményei (n=1038)

Jelen fejezetben az online megkérdezés egyváltozós (gyakorisági) elemzésének eredményeit közöljük. Az 1. táblázat a megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzőit mutatja be.

1. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői

nem			gazdasági aktivitás			egészségi állapot		
	fő	% (n=1038)		fő	% (n=1038)		fő	% (n=1038)
férfi	505	48,6%	aktív fizikai dolgozó	235	22,6%	Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben	629	60,5%
nő	533	51,4%	aktív szellemi dolgozó	354	34,1%	Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben	334	32,1%
összesen	1038	100,0%	GYES-en, GYED-en	37	3,5%	Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz	57	5,5%
generációk			háztartásbeli	10	1,0%	nem válaszol	19	1,8%
	fő	% (n=1038)	tanuló	41	4,0%	összesen	1038	100,0%
fiatal	221	21,3%	nyugdíjas	255	24,5%	egy háztartásban élők száma		
középgenerációs	577	55,6%	munkanélküli	44	4,2%		fő	% (n=1038)
idős	240	23,1%	egyéb inaktív kereső	14	1,3%	1 fő	141	13,6%
összesen	1038	100,0%	egyéb eltartott	6	0,6%	2 fő	383	36,9%
lakóhely régiója			nem tudja	16	1,6%	3 fő	229	22,0%
	fő	% (n=1038)	nem válaszol	26	2,5%	4 fő	191	18,4%
Közép-Magyarország	317	30,5%	összesen	1038	100,0%	5 fő	68	6,6%
Közép-Dunántúl	112	10,8%	legmagasabb befejezett iskolai végzettség			6 vagy több fő	26	2,5%
Nyugat-Dunántúl	105	10,1%		fő	% (n=1038)	összesen	1038	100,0%
Dél-Dunántúl	95	9,2%	legfeljebb 8 általános	70	6,7%	14 éven aluliak száma a háztartásban		
Észak-Magyarország	120	11,6%	szakmunkásképző	134	12,9%		fő	% (n=1038)
Észak-Alföld	155	15,0%	szakközépiskolai érettségi	216	20,8%	nincs	798	76,9%
Dél-Alföld	133	12,8%	gimnáziumi érettségi	159	15,3%	1 fő	139	13,4%
összesen	1038	100,0%	felsőfokú technikum	78	7,5%	2 fő	74	7,1%
lakóhely településtípusa			főiskolai diploma	223	21,5%	3 fő	21	2,1%
	fő	% (n=1038)	egyetemi diploma	158	15,3%	4 fő	3	0,3%
Budapest	186	18,0%	összesen	1038	100,0%	nem válaszolt	2	0,2%
megyei jogú város	261	25,2%	jövedelmi szint			összesen	1038	100,0%
egyéb város	299	28,8%		fő	% (n=1038)	60 év felettiek száma a háztartásban		
falu, község	291	28,0%	Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni	78	7,5%		fő	% (n=1038)
összesen	1038	100,0%	Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni	371	35,7%	nincs	636	61,2%
családi állapot			Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak	370	35,6%	1 fő	240	23,1%
	fő	% (n=1038)	Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle	93	9,0%	2 fő	143	13,8%
hajadon/nőtlen	187	18,0%	Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak	43	4,2%	3 fő	11	1,0%
házas	440	42,4%	Nem tudom / nem válaszolok	83	8,0%	4 fő	5	0,5%
elvált	142	13,7%	összesen	1038	100,0%	5 fő	1	0,1%
özvegy	47	4,5%	tartós gyógyszeresedés			nem válaszolt	3	0,3%
élettársi kapcsolatban él	222	21,4%		fő	% (n=1038)	összesen	1038	100,0%
összesen	1038	100,0%	igen	421	40,5%	tartós betegek száma a háztartásban		
			nem	592	57,1%		fő	% (n=1038)
			nem válaszol	25	2,4%	nincs	539	51,9%
			összesen	1038	100,0%	1 fő	282	27,2%
						2 fő	183	17,7%
						3 fő	28	2,7%
						4 fő	3	0,3%
						5 fő	1	0,1%
						nem válaszolt	2	0,2%
						összesen	1038	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

A téma főbb eredményeit a következő két alfejezetben közöljük: 3.1. Életstílus blokk: életstílussal kapcsolatos attitűdök, egészségi állapottal, kommunikációs szokásokkal és vásárlási szokások megváltozásával kapcsolatos kérdések. 3.2. Korral és generációkkal kapcsolatos blokk.

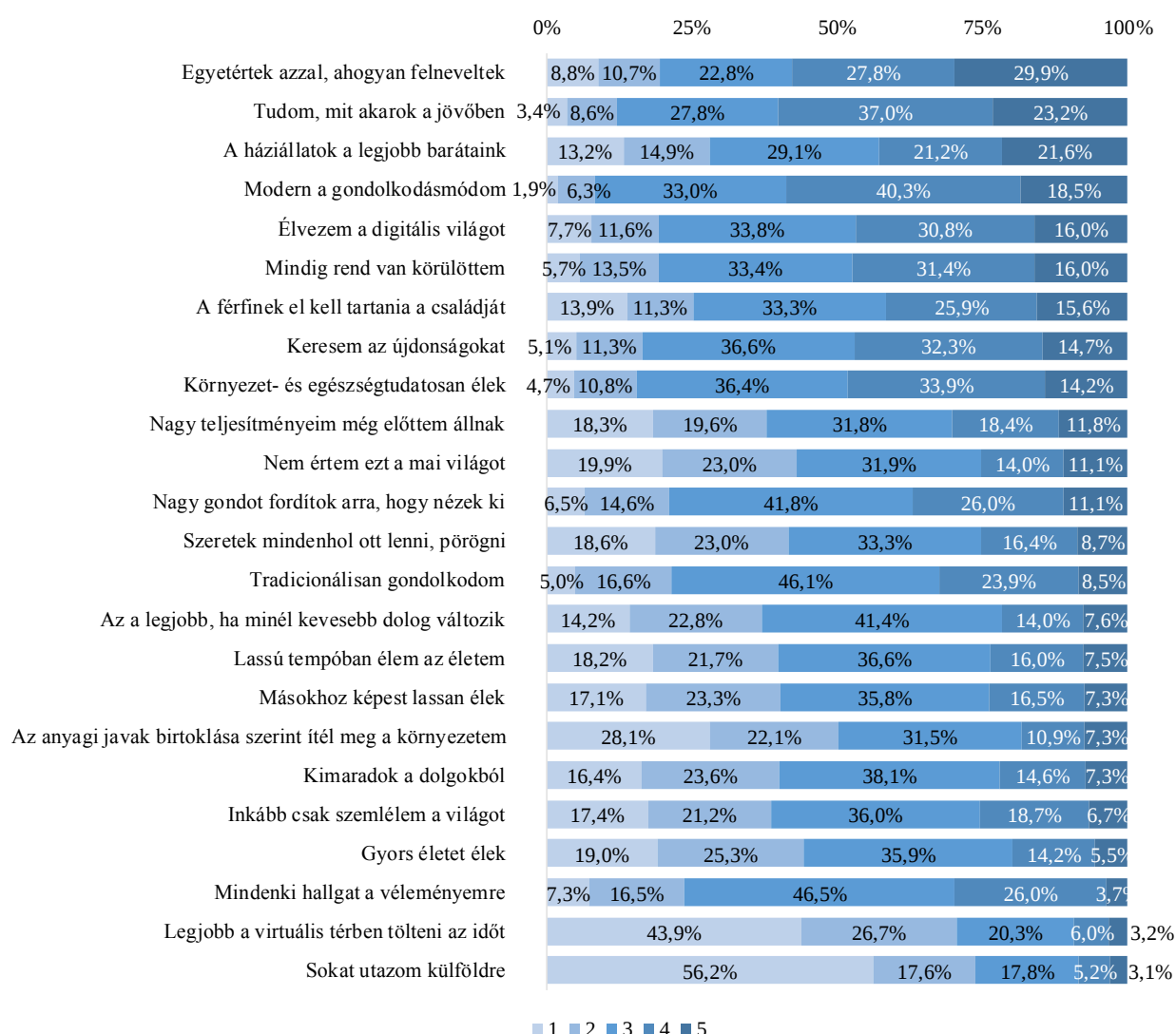
3.1. Életstílussal kapcsolatos eredmények

Az életstílussal kapcsolatos blokkban foglaljuk össze az életstílus méréséhez kapcsolódó attitűdállítások eredményeit, valamint az egészségi állapottal és kommunikációs szokásokkal kapcsolatos kérdések eredményeit.

Az 1. ábrán látható, hogy milyen mértékben értettek egyet a megkérdezettek a felsorolt attitűdállításokkal. Legmagasabb arányban a teljes mértékben egyetértők az „Egyetértek azzal, ahogyan felneveltek” és a „Tudom, mit akarok a jövőben” állítások kapcsán voltak. Az adott állítással egyet nem értők legmagasabb arányban a „Sokat utazom külföldre” és a „Legjobb a virtuális térben tölteni az időt” állítások kapcsán voltak.

1. ábra: Attitűdállításokkal való egyetértés I. (n=1038)

„Mennyire ért egyet a következő állításokkal?” (1 – egyáltalán nem; 5 – teljes mértékben)



Forrás: saját szerkesztés

A 2. táblázatban az állítások medián és módusz mutatói láthatóak. A móduszok között jellemzően hármas értékelések vannak, azonban néhány esetben ettől eltérő, például 5-ös a módusz az „Egyetértek azzal, ahogyan felneveltek” és 4-es a módusz a „Tudom, mit akarok a jövőben” és a „Modern a gondolkodásmódom” állítások kapcsán. Két esetben 1 volt a módusz: „A legjobb a virtuális térben tölteni az időt” és a „Sokat utazom külföldre” állítások kapcsán.

2. táblázat: Attitűdállítások mutatói I. (n=1038)

Állítás	medián	módusz
Egyetértek azzal, ahogyan felneveltek	4,00	5
Tudom, mit akarok a jövőben	4,00	4
A háziállatok a legjobb barátaink	3,00	3
Modern a gondolkodásmódom	4,00	4
Élvezem a digitális világot	3,00	3
Mindig rend van körülöttem	3,00	3
A férfinak el kell tartania a családját	3,00	3
Keresem az újdonságokat	3,00	3
Környezet- és egészségtudatosan élek	3,00	3
Nagy teljesítményeim még előttem állnak	3,00	3
Nem értem ezt a mai világot	3,00	3
Nagy gondot fordítok arra, hogy nézek ki	3,00	3
Szeretek mindenhol ott lenni, pörögni	3,00	3
Tradicionálisan gondolkodom	3,00	3
Az a legjobb, ha minél kevesebb dolog változik	3,00	3
Lassú tempóban élem az életem	3,00	3
Másokhoz képest lassan élek	3,00	3
Az anyagi javak birtoklása szerint ítélek meg a környezetem	2,00	3
Kimaradok a dolgokból	3,00	3
Inkább csak szemlélem a világot	3,00	3
Gyors életet élek	3,00	3
Mindenki hallgat a véleményemre	3,00	3
Legjobb a virtuális térben tölteni az időt	2,00	1
Sokat utazom külföldre	1,00	1

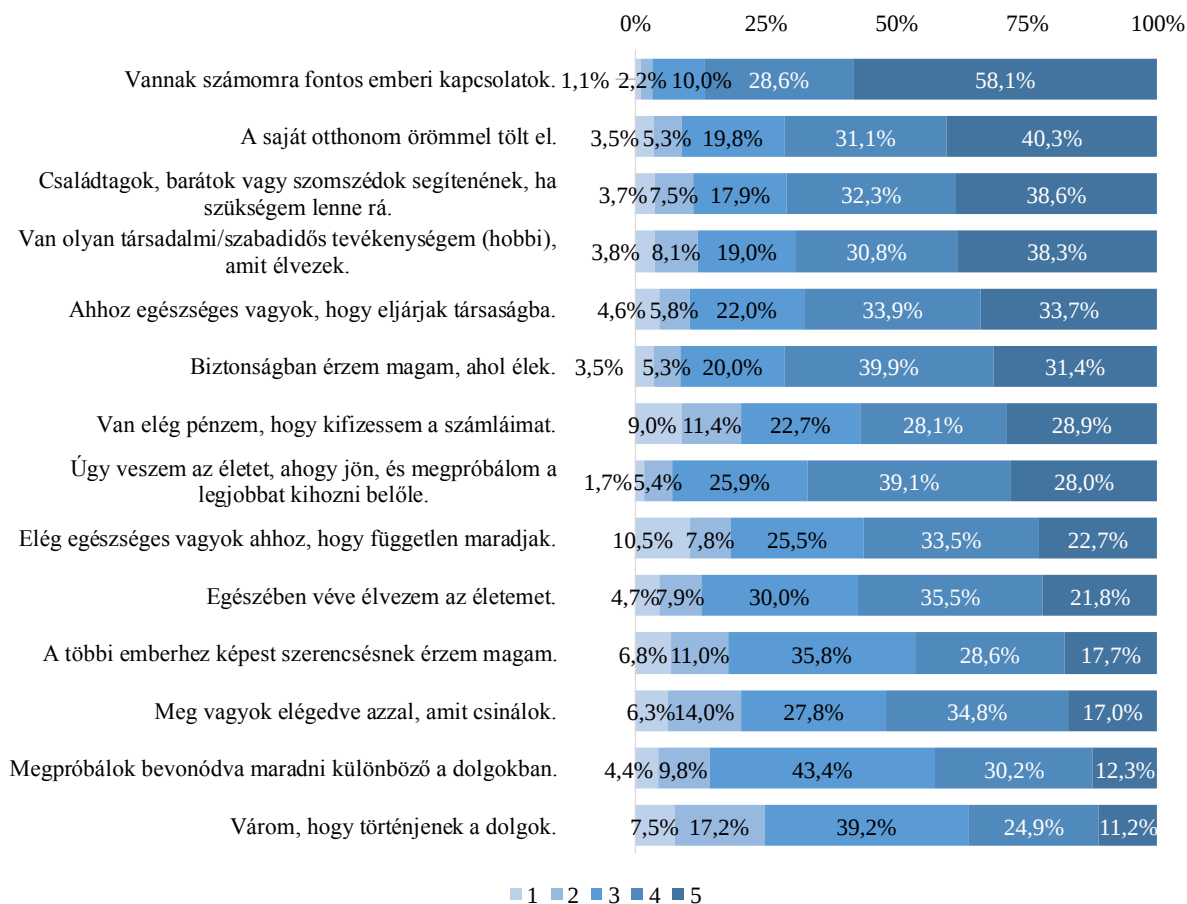
Forrás: saját szerkesztés

További attitűdállításokkal való egyetértési fokokat is bemutatunk – ezeket a 2. ábrán foglaljuk össze. Legmagasabb arányban az alábbi állításokkal értettek teljes mértékben egyet a kitöltők: „Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok”, „A saját otthonom örömmel tölt el”, „Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá”, „Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobby), amit élvezek”.

Az attitűdállításokra adott válaszok közötti eltérések vizsgálatát támogatja a medián és a módusz értékek vizsgálata is. A 3. táblázatban közöljük ezeket az eredményeket. Látható, hogy több olyan állítás is van, ahol az 5-ös a leggyakoribb válasz, vagyis a legtöbben teljes mértékben egyetértettek az adott állítással.

2. ábra: Attitűdállításokkal való egyetértés II. (n=1038)

„Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal!”
(1 – egyáltalán nem ért egyet; 5 – teljes mértékben egyetért)



Forrás: saját szerkesztés

3. táblázat: Attitűdállítások mutatói II. (n=1038)

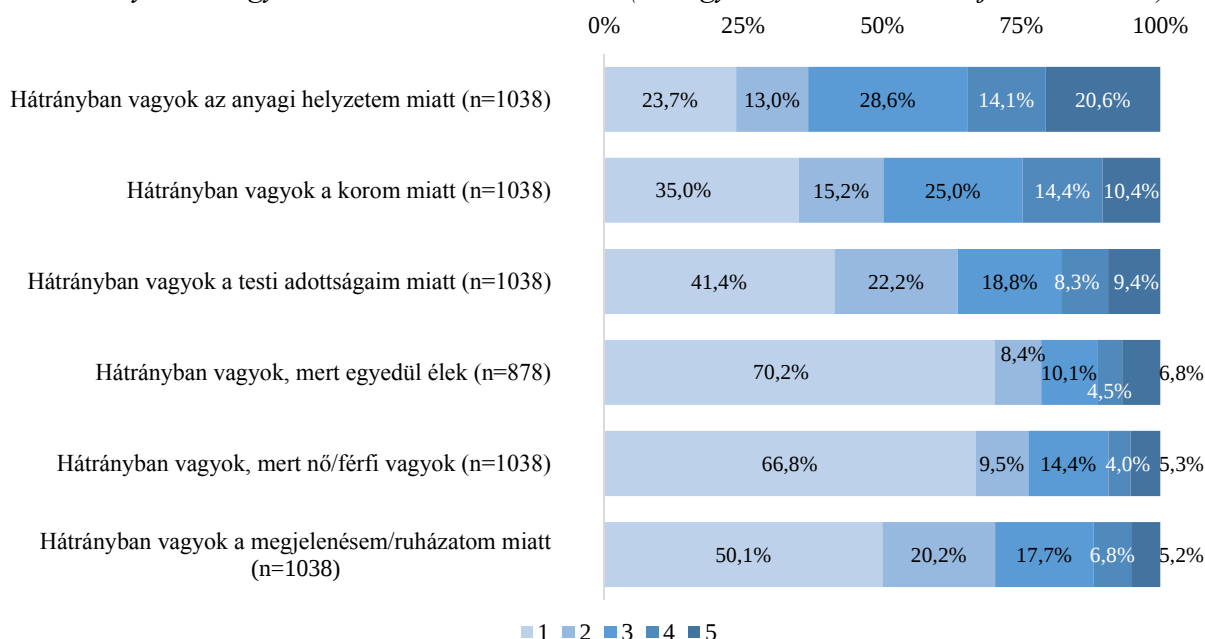
Állítás	medián	módusz
Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok.	5,00	5
A saját otthonom örömmel tölt el.	4,00	5
Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá.	4,00	5
Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek.	4,00	5
Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba.	4,00	4
Biztonságban érzem magam, ahol élek.	4,00	4
Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat.	4,00	5
Úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálom a legjobbat kihozni belőle.	4,00	4
Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak.	4,00	4
Egészsében véve élvezem az életemet.	4,00	4
A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam.	3,00	3
Meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok.	4,00	4
Megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban.	3,00	3
Várom, hogy történjenek a dolgok.	3,00	3

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezés során arra is kitértünk, hogy *milyen mértékben érzik magukat hátrányban* különböző tényezők miatt. Ennek eredményeit közöljük a 3. ábrán és a 4. táblázatban – ötfokozatú skálán az 1-es jelentette, hogy egyáltalán nem ért egyet, míg az 5, hogy teljes mértékben egyetért. Az állításokkal összességében inkább nem értettek egyet a megkérdezettek, vagyis inkább nem érzik magukat hátrányban. Legmagasabb arányban az anyagi helyzet kapcsán jelezték, hogy hátrányban érzik magukat, de ebben az esetben 3 volt a módusz, ami azt jelenti, hogy legtöbbször közepesen értékelték ezt az állítást. A 4. táblázatban látható, hogy a hivatkozott, anyagi helyzethez kapcsolódó állításon kívül mindegyik állítás módusza 1 volt, vagyis legtöbbször egyáltalán nem értettek egyet az állításokkal.

3. ábra: Attitűdállításokkal való egyetértés III.

„Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?” (1 – egyáltalán nem; 5 – teljes mértékben)



Forrás: saját szerkesztés

4. táblázat: Attitűdállítások mutatói III.

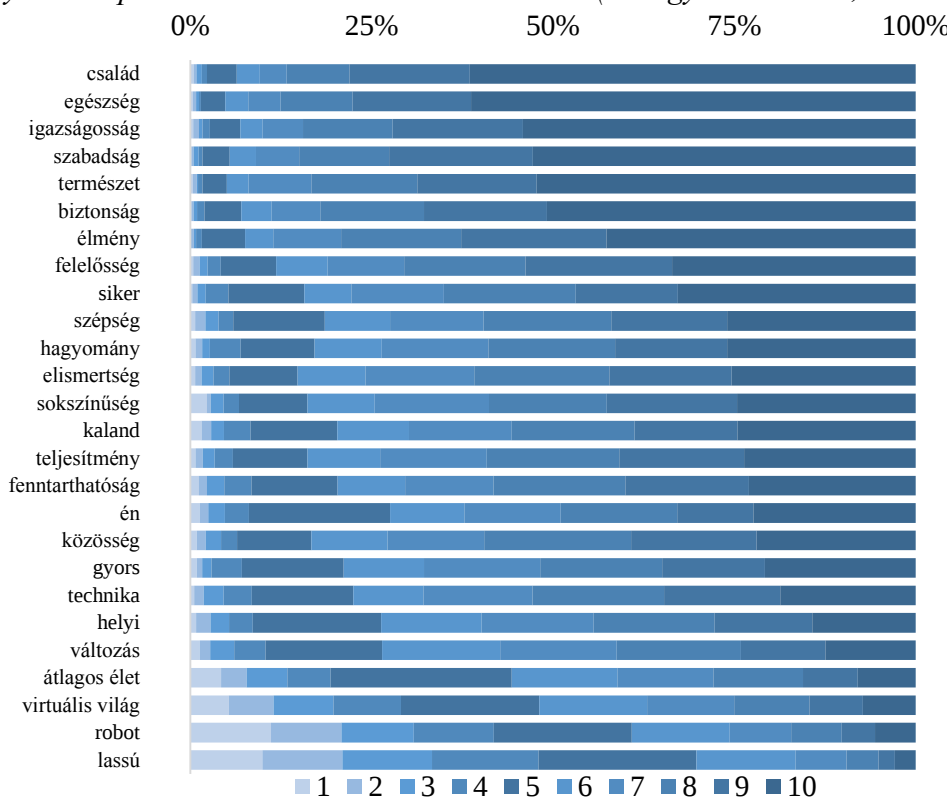
Állítás	medián	módusz
Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt (n=1038)	3,00	3
Hátrányban vagyok a korom miatt (n=1038)	2,00	1
Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt (n=1038)	2,00	1
Hátrányban vagyok, mert egyedül élek (n=878)	1,00	1
Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok (n=1038)	1,00	1
Hátrányban vagyok a megjelenésem/ruházatom miatt (n=1038)	1,00	1

Forrás: saját szerkesztés

A kutatás részét képezte annak vizsgálata is, hogy adott *szavakkal kapcsolatban milyen érzésük van* a válaszadóknak, szimpatikusnak tartanak-e előre megadott szavakat, kifejezéseket – ennek eredményeit az 4. ábrán és az 5. táblázatban mutatjuk be. A válaszadóknak jellemzően inkább szimpatikusak voltak a vizsgált szavak. Legmagasabb arányban a család és az egészség szavakkal kapcsolatban adtak 10-es értékelést.

4. ábra: Szavakkal kapcsolatos szimpátia (n=1038)

„Mennyire szimpatikusak Önnek az alábbi szavak?” (1 – egyáltalán nem; 10 – nagyon)



Forrás: saját szerkesztés

5. táblázat: Szavakkal kapcsolatos szimpátia (n=1038)

szó	medián	módusz	egyértéktérítés foka									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
család	10,00	10	0,5%	0,4%	0,7%	0,7%	4,1%	3,2%	3,7%	8,6%	16,6%	61,5%
egészség	10,00	10	0,4%	0,5%	0,4%	0,3%	3,4%	3,2%	4,5%	9,9%	16,4%	61,3%
igazságosság	10,00	10	0,4%	0,8%	0,5%	1,0%	4,2%	3,1%	5,5%	12,3%	18,0%	54,2%
szabadság	10,00	10	0,1%	0,3%	0,7%	0,5%	3,8%	3,6%	5,9%	12,4%	19,8%	52,8%
természet	10,00	10	0,4%	0,5%	0,2%	0,6%	3,4%	3,0%	8,6%	14,6%	16,4%	52,3%
biztonság	10,00	10	0,2%	0,3%	0,5%	1,0%	5,1%	4,2%	6,7%	14,3%	17,0%	50,8%
élmény	9,00	10	0,1%	0,4%	0,3%	0,8%	5,9%	3,9%	9,4%	16,5%	20,0%	42,6%
felelősség	9,00	10	0,4%	0,9%	1,1%	1,8%	7,6%	7,1%	10,6%	16,7%	20,2%	33,6%
siker	8,00	10	0,3%	0,7%	1,2%	3,1%	10,5%	6,5%	12,7%	18,2%	14,1%	32,8%
szépség	8,00	10	0,7%	1,4%	1,8%	2,0%	12,6%	9,0%	12,9%	17,6%	16,0%	26,0%
hagyomány	8,00	10	0,7%	0,9%	1,1%	4,3%	10,2%	9,3%	14,7%	17,5%	15,4%	26,0%
elismertség	8,00	10	0,7%	0,9%	1,7%	2,2%	9,4%	9,4%	15,0%	18,6%	16,9%	25,4%
sokszínűség	8,00	10	2,3%	0,5%	1,8%	2,1%	9,4%	9,3%	15,8%	16,2%	17,9%	24,6%
kaland	8,00	10	1,6%	1,3%	1,7%	3,7%	12,0%	9,9%	14,1%	16,9%	14,2%	24,6%
teljesítmény	8,00	10	0,7%	1,0%	1,6%	2,5%	10,3%	10,0%	14,7%	18,3%	17,2%	23,7%
fenntarthatóság	8,00	10	1,2%	1,1%	2,4%	3,7%	11,9%	9,3%	12,1%	18,2%	17,0%	23,0%
én	7,00	10	1,3%	1,2%	2,3%	3,3%	19,4%	10,2%	13,3%	16,1%	10,5%	22,4%
közösség	8,00	10	0,9%	1,3%	2,1%	2,2%	10,2%	10,5%	13,3%	20,3%	17,3%	22,0%
gyors	8,00	10	0,9%	0,7%	1,3%	4,2%	14,0%	11,1%	16,0%	16,8%	14,2%	20,8%

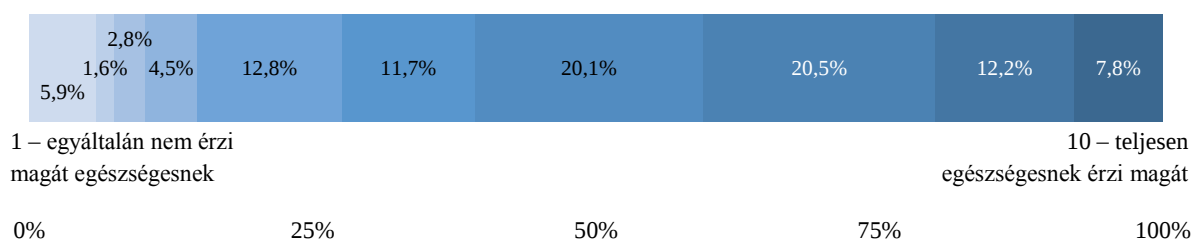
szó	medián	módusz	egyértéktés foka									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
technika	8,00	10	0,5%	1,3%	2,8%	3,9%	14,0%	9,6%	15,0%	18,1%	16,0%	18,7%
helyi	7,00	5	0,8%	2,0%	2,6%	3,3%	17,7%	13,8%	15,4%	16,7%	13,5%	14,3%
változás	7,00	8	1,3%	1,4%	3,3%	4,3%	16,1%	16,3%	16,0%	17,1%	11,6%	12,5%
átlagos élet	6,00	5	4,3%	3,5%	5,6%	6,0%	25,0%	14,5%	13,2%	12,4%	7,6%	8,0%
virtuális világ	6,00	5	5,3%	6,2%	8,2%	9,3%	19,1%	14,9%	12,0%	10,4%	7,4%	7,3%
robot	5,00	5	11,1%	9,7%	10,0%	11,0%	19,0%	13,5%	8,5%	6,9%	4,6%	5,6%
lassú	5,00	5	9,9%	11,1%	12,3%	14,7%	21,8%	13,7%	7,0%	4,4%	2,2%	2,9%

Forrás: saját szerkesztés

Arra is rákérdeztünk, hogy *mennyire tartják magukat egészségesnek* a megkérdezettek. A válaszok eloszlásai alapján a válaszadók inkább egészségesnek tartják magukat (5. ábra). Legmagasabb arányban 8-as (20,5%) és 7-es értékelést adtak (20,1%).

5. ábra: Egészségi állapot szubjektív megítélése (n=1038)

„Mennyire érzi magát egészségesnek?”



1 – egyáltalán nem érzi magát egészségesnek

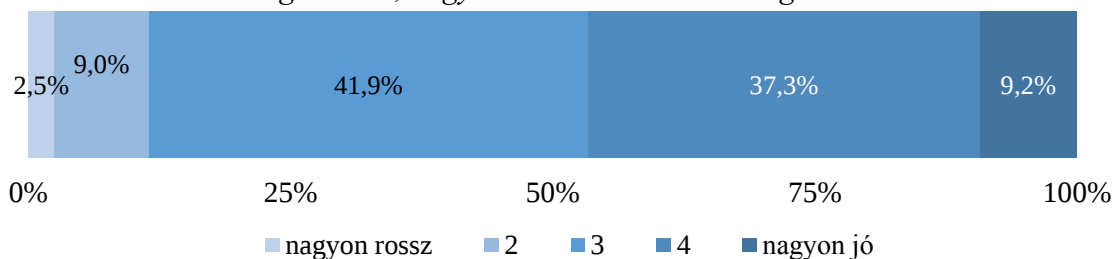
10 – teljesen egészségesnek érzi magát

Forrás: saját szerkesztés

A 6. ábrán jelezzük, hogy milyenek ítélik meg a megkérdezettek saját *életminőségüket*. Ötfokozatú skálán kértük őket erre, ahol az 1-es jelentette, hogy nagyon rossznak tartják az életminőségüket, míg az 5, hogy nagyon jónak. A módusz a 3-as érték volt, hiszen 41,9%-ban jelölték ezt a lehetőséget, de magas arányban (37,3%) jelölték a 4-est is. Összességében inkább jónak ítélik meg az életminőségüket a megkérdezettek, de magas arányban adtak meg középső értéket ebben az esetben.

6. ábra: Életminőség szubjektív megítélése (n=1010)

„Az összes jó és a rossz dolgot együttevén, melyek meghatározzák az életminőségét, egészében, hogy értékelné az életminőségét?”



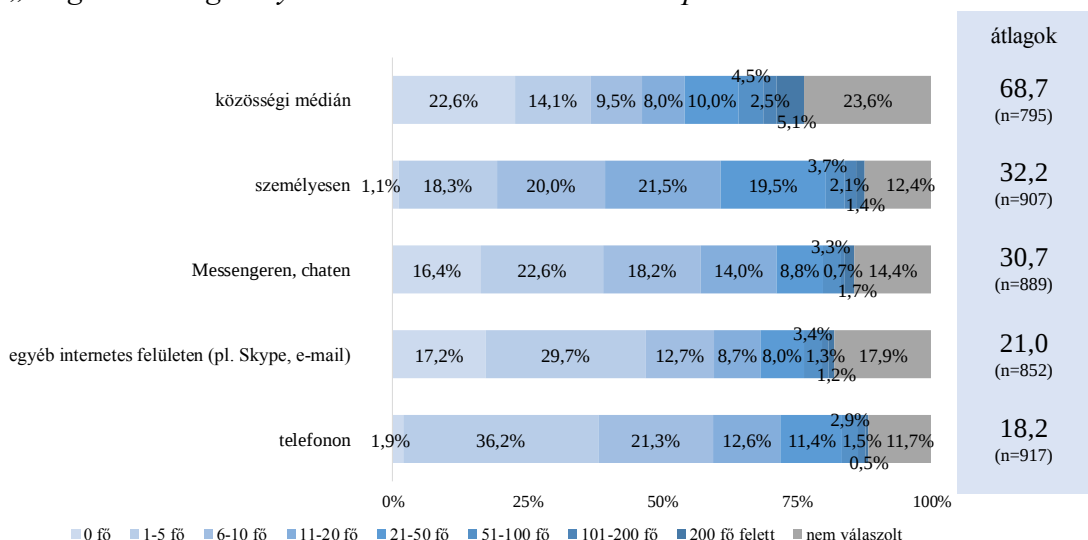
Forrás: saját szerkesztés

Vizsgáltuk, hogy megközelítőleg *hány emberrel tartanak kapcsolatot* a megkérdezettek különböző módokon (7. ábra). Az átlagokat vizsgálva a közösségi média emelkedik ki az összes kapcsolattartási mód közül, de az is igaz, hogy a közösségi média esetében a legmagasabb azoknak az aránya, akik nem tartanak senkivel ott kapcsolatot. Az átlagokat tekintve a személyes kapcsolattartás a második (körülbelül 32 fővel tartanak átlagosan kapcsolatot a megkérdezettek), továbbá, ebben az esetben a legalacsonyabb azok aránya, akik egy fővel sem tartanak személyes kapcsolatot (1,1%). Ezt követi a Messengeren, chaten, illetve az egyéb internetes felületeken való kapcsolattartás. Az átlagokat vizsgálva a telefonos kapcsolattartás a sorban az utolsó, azonban ebben az esetben – a személyeshez hasonlóan – alacsony azok aránya, akik senkivel nem tartanak kapcsolatot. A telefonos kapcsolattartás kapcsán kiemelkednek az 1 és 5 közötti válaszok.

A megkérdezettek saját bevallásuk szerint leginkább nem érznek változást a *vásárlási, költési szokásaikban* az utóbbi években (38,2%). Nagyjából 30%-uk jelezte, hogy jobban be kell osztania a pénzét, 19,2% többet költ, mint korábban, 13%-nak pedig erősen meg kellett szorítania a költéseket – a 8. ábra nyújt információt erről.

7. ábra: Kapcsolattartási módok

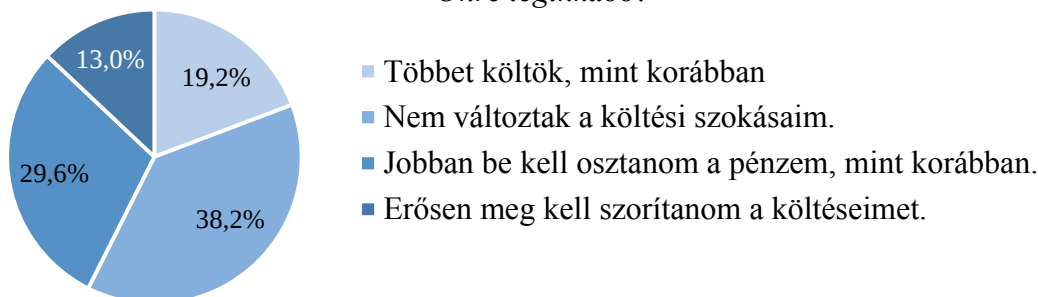
„Megközelítőleg hány emberrel tart rendszeresen kapcsolatot az alábbi módokon?”



Forrás: saját szerkesztés

8. ábra: Vásárlási, költési szokások változása (n=1038)

„Hogy érzi, megváltoztak az utóbbi években vásárlási, költési szokásai? Melyik állítás igaz Önre leginkább?”



Forrás: saját szerkesztés

3.2. Korral és generációkkal kapcsolatos eredmények

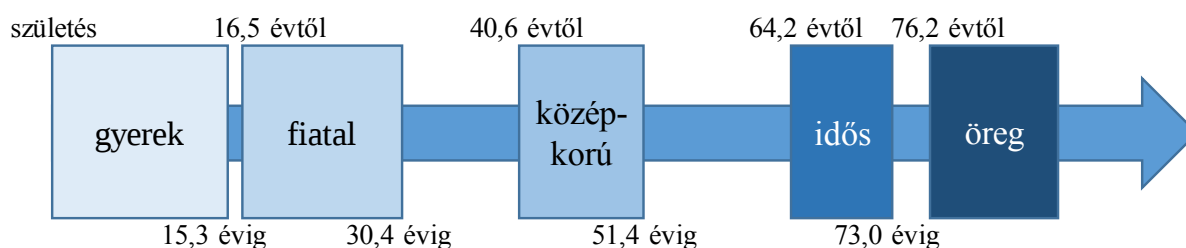
Megkértük a válaszadókat arra, hogy az egyes *generációs csoportok határaival* kapcsolatban fejtsek ki véleményüket, írják le, hogy mit gondolnak, hány éves kortól fiatal, középgenerációs, idős, illetve öreg valaki, valamint hány éves korig gyerek, fiatal, középgenerációs, illetve idős valaki. Az eredményeket (átlagokat) összegezve a 9. ábrán közöljük. Láthatóan a fiatal- és a középgenerációsok, valamint a középgeneráció tagjai és az idősök között van egy-egy nagyobb gap, ami azt jelzi, hogy ezeknek a generációknak a határait a válaszadók nem tudták egyértelműen behatárolni egymáshoz képest. A gyermekkor a megkérdezettek véleménye szerint 15 éves korig tart, majd 16,5 évtől kezdődik a fiatalkor, ami hozzávetőlegesen 30 éves korig tart. Körülbelül 41 éves kortól kezdődik a középkor, 51 éves korig tartóan. Az idős kor 64-től 73-ig, az öregkor pedig 76 éves kortól kezdődik.

Megkértük arra a válaszadókat, hogy értékeljék, *milyen érzésük támad a fiatal, az idős és az öreg jelzők hallatán* – tízfokozatú skálán az 1-es jelentette, hogy nagyon negatív, a 10 pedig, hogy nagyon pozitív érzésük van. A 10. ábrán láthatóak az eredmények, melyek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a fiatal, mint jelző jóval pozitívabb érzelmeket vált ki a válaszadókban, mint az idős és az öreg. Ez utóbbi kettő leginkább semleges kategóriának tűnik a válaszadók számára. A fiatal jelző esetében legmagasabb arányban 8-as és 10-es értékelést adtak a válaszadók (egyaránt 21,8%), míg mind az idős, mind az öreg jelző esetén az 5-ös értékelést adók voltak a legmagasabb arányban – az idős esetén 34,1%, az öreg esetén pedig 28,2%.

Az is a vizsgálat fókuszába került, hogy mit gondolnak a válaszadók arról, hogy mennyire jellemzi az együttműködés, illetve mennyire a feszültség az egyes *generációk viszonyát*. Tízfokozatú skálán értékeltettük ezt a válaszadókkal, ahol az 1 jelentette, hogy nagyon jellemző a feszültség, a 10 pedig, hogy nagyon jellemző az együttműködés. Az eredményeket a 11. ábrán mutatjuk be. Az eredmények alapján nem egyértelmű, hogy a feszültség vagy az együttműködés mellett döntöttek-e a válaszadók, hiszen megoszlanak a válaszok: azok, akik szerint inkább a feszültség jellemző (1-es, 2-es és 3-as értékelés), 21,6%-ot tesznek ki, míg azok, akik szerint inkább az együttműködés (8-as, 9-es és 10-es értékelés) jellemző, 18,1%-ot. Legmagasabb arányban az 5-ös és 6-os értékelést adók voltak – ez azt mutatja, hogy magas arányban voltak azok is, akik szerint egyik sem jellemzi igazán a generációk viszonyát. Az összes válaszadó (n=1038) 6,1%-a nem tudott vagy nem akart válaszolni erre a kérdésre.

9. ábra: Generációk lehatárolása (n=1038) – átlagok

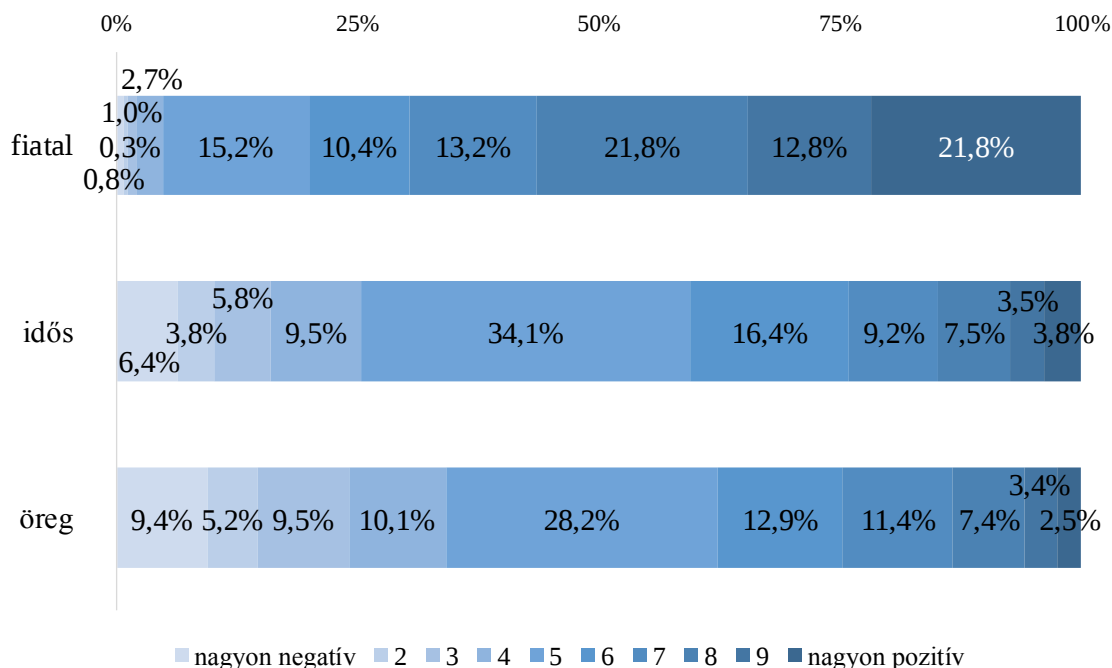
„Hány éves kortól/korig mondja valakire, hogy...”



Forrás: saját szerkesztés

**10. ábra: A válaszadók érzései a fiatal, az idős és az öreg jelzőkkel kapcsolatban
(n=1038)**

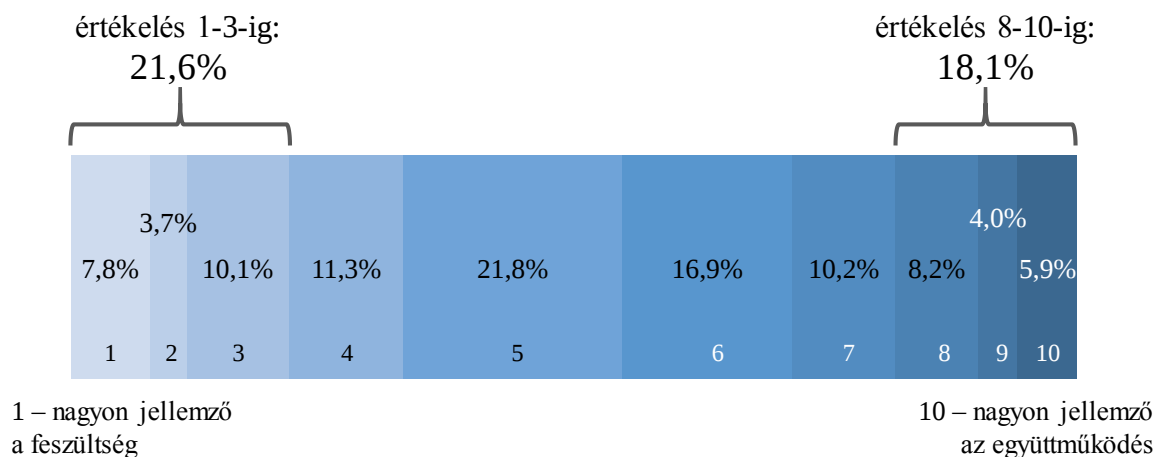
„Milyen érzése van, ha a fiatal/idős/öreg jelzőt hallja?”



Forrás: saját szerkesztés

11. ábra: Generációk viszonyáról alkotott vélemények (n=975)

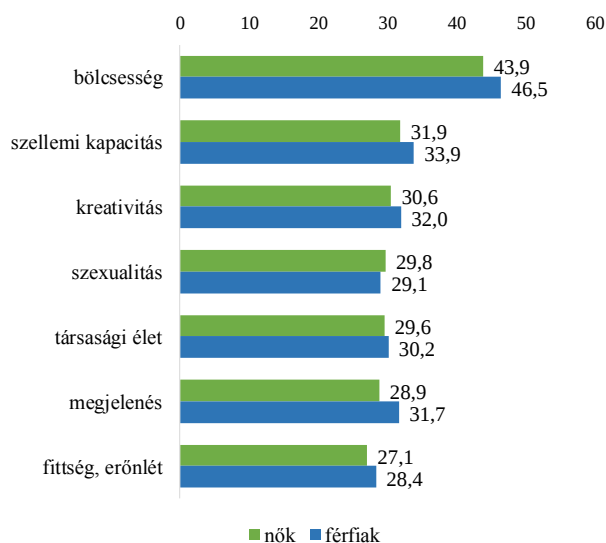
„Mennyire az együttműködés vagy a feszültség jellemzi Ön szerint a különböző generációk viszonyát?”



Forrás: saját szerkesztés

Megkérdeztük a válaszadói kört, hogy mit gondolnak, a *nők és a férfiak adott szempontok alapján hány éves korukban vannak a csúcson*. A 12. ábrán mutatjuk be az eredményeket. A válaszadók véleménye alapján a nők életükben korábban vannak a csúcson – a sexualitást leszámítva – minden vizsgált szempontból. Bölcsesség szempontjából általában későbbre teszik a megkérdezettek a csúcst, a többi szempont nagyjából együtt mozog.

12. ábra: Nők és férfiak a csúcson adott szempontok alapján, év (n=1038)
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők/férfiak az alábbi szempontok szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

A nemek különböző szempontok szerinti teljesítményének értékelését nemzetközi eredményekkel hasonlítjuk össze a 6. táblázatban. A Havas Worldwide által 2012-ben készített kutatás 7 213 fő megkérdezésével, 19 különböző országban zajlott. Az látható, hogy általánosságban a 2012-es eredményekhez képest, jelen kutatásunk eredményeiben mind a nők, mind a férfiak csúcsteljesítményét korábbra teszik a megkérdezettek. Legkevésbé a bölcsesség és a megjelenés azok a szempontok, melyek esetében korábbra tették a nemek csúcsteljesítményét, leginkább pedig a szellemi kapacitás az, ami jóval korábbra került a korábbi kutatási eredményekhez képest.

6. táblázat: Nők és férfiak a csúcson – összehasonlítás nemzetközi eredményekkel

Szempontok	NŐK		FÉRFIAK	
	Havas tanulmány 2012	Saját kutatás 2018	Havas tanulmány 2012	Saját kutatás 2018
bölcsesség	44 év	44 év	49 év	46 év
szellemi kapacitás	39 év	32 év	42 év	34 év
kreativitás	35 év	31 év	37 év	32 év
szexualitás	34 év	30 év	34 év	29 év
megjelenés	31 év	29 év	34 év	32 év
fittség, erőnlét	31 év	27 év	33 év	28 év
társasági élet	-	30 év	-	30 év

Forrás: saját szerkesztés: saját kutatás és Havas Worldwide, 2012 alapján

4. Az online kutatás háttérelvezési eredményei

A demográfiai háttérelvezések bemutatása során – ahogy azt már hivatkoztuk – azt tanulmányoztuk, hogy a vizsgált kérdések kapcsán az egyes demográfiai csoportok válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható eltérések. A háttérelvezést öt változó mentén végeztük el (nem, generációk, lakóhely településtípusa, iskolai végzettség foka és jövedelmi helyzet szubjektív megítélése). Csak azon eredményeket közöljük, melyek statisztikai értelemben véve szignifikáns eltéréseket mutattak.

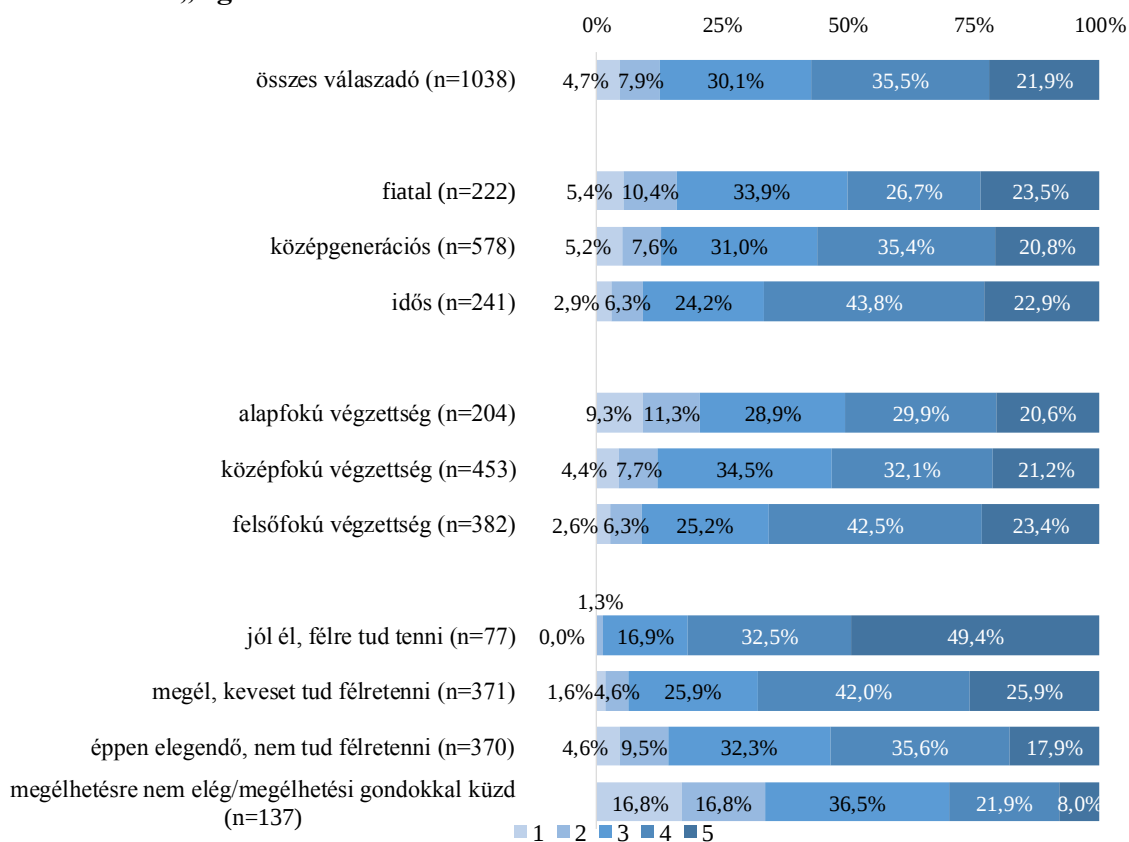
4.1. Életstílussal kapcsolatos háttérelvezések eredményei

Az idősök, a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok közt élők a teljes megkérdezetti körhöz képest magasabb arányban jelezték, hogy inkább egyetértnek az „Egészében véve élvezem az életemet” állítással (13. ábra).

A „Várom, hogy történjenek a dolgok” állítással a nők, a fiatalok és a fővárosiak, valamint az egyéb városok lakói értenek egyet inkább (14. ábra).

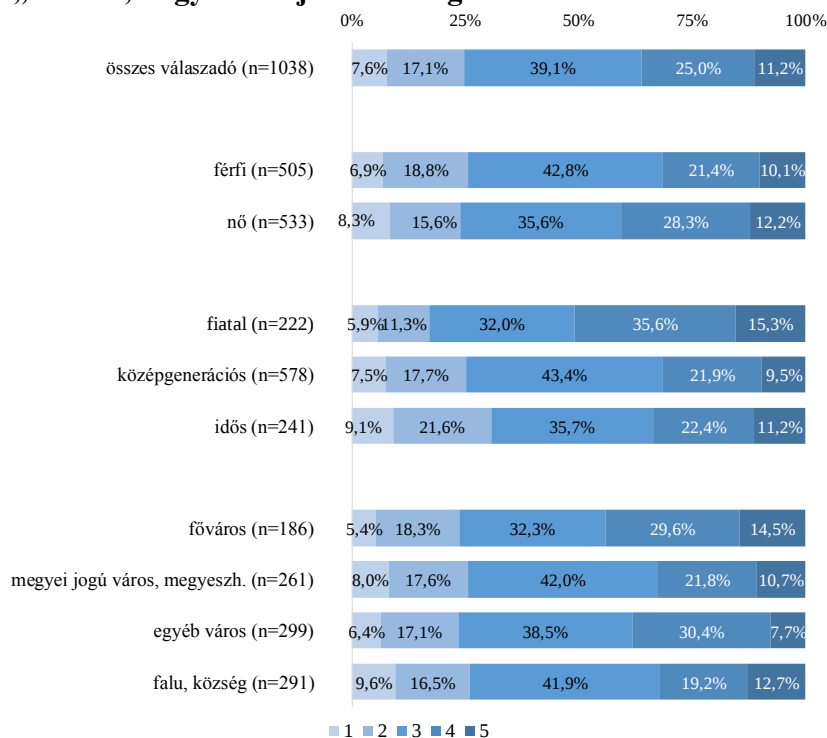
A 15. ábrán látható az „Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba” állítás háttérelvezésének eredménye. A fiatalok, a nők, a nagyobb települések lakói, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint a jobb jövedelmi viszonyok között élők átlag feletti arányban értettek egyet ezzel az állítással.

13. ábra: „Egészében véve élvezem az életemet” attitűdállítás háttérelvezése



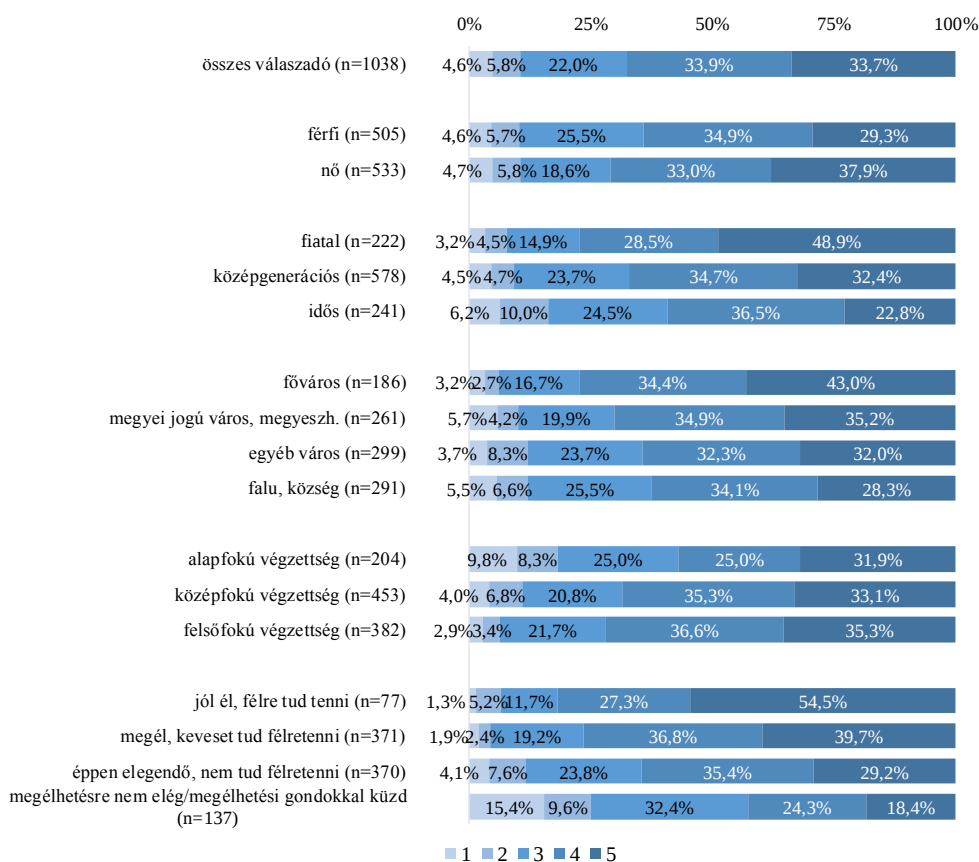
Forrás: saját szerkesztés

14. ábra: „Várom, hogy történjenek a dolgok” attitűdállítás háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

15. ábra: „Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba” attitűdállítás háttérelmzése



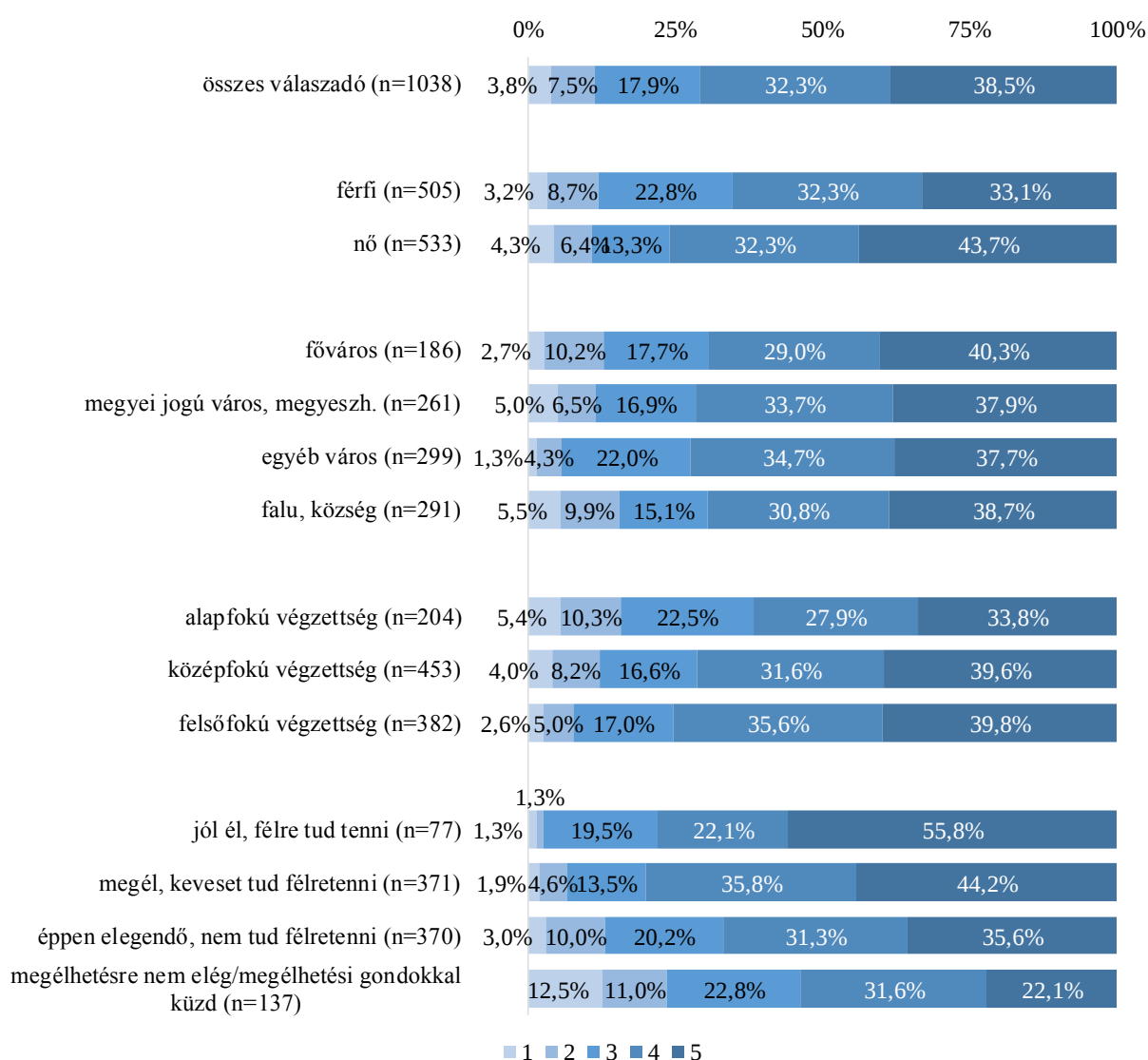
Forrás: saját szerkesztés

A „Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá” állítás kapcsán a nők, a közepes méretű települések lakói, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők és a jobb jövedelmi viszonyok között élők a teljes megkérdezetti körben magasabb arányban adtak 4-es vagy 5-ös értékelést (16. ábra).

A felsőfokú végzettségűek, valamint a jobb jövedelmi viszonyok között élők az átlagoshoz képest magasabb arányban adtak 4-es vagy 5-ös értékelést a „Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobby), amit élvezek” állítás kapcsán (17. ábra).

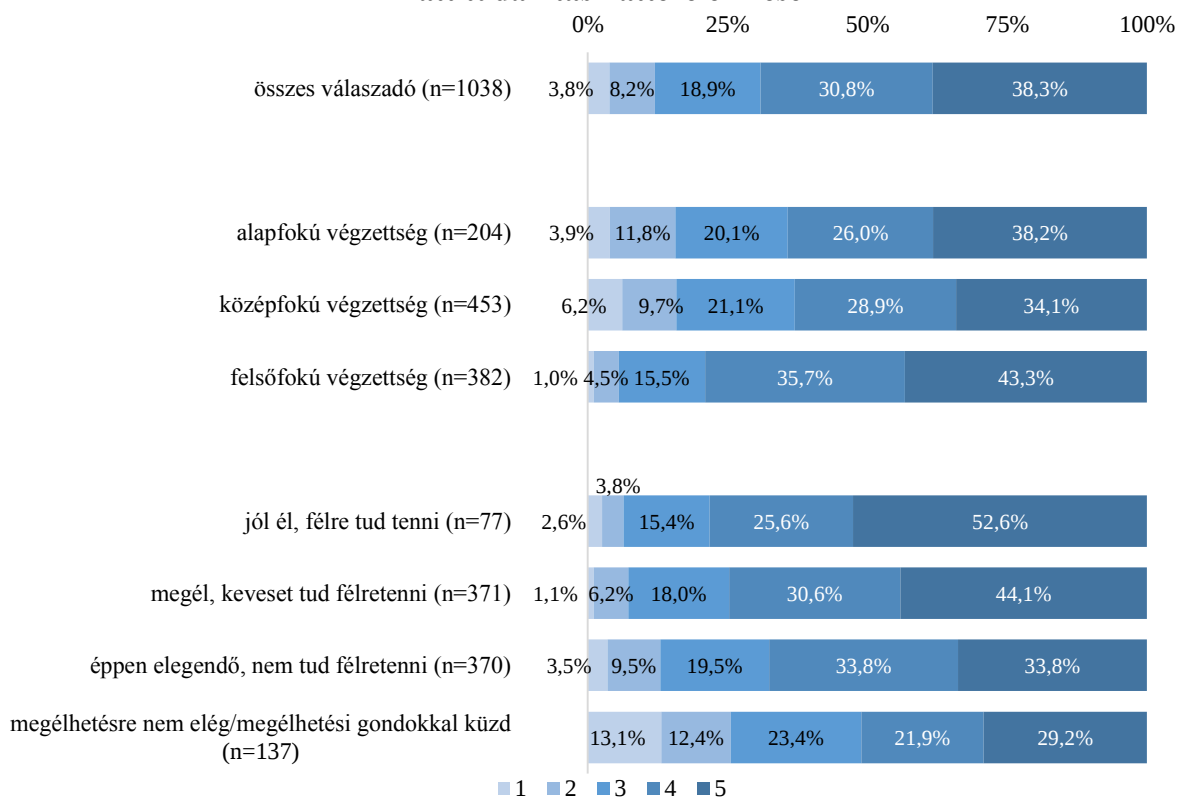
A „Megpróbálok bevonódva maradni különböző dolgokban” attitűdállítás kapcsán a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők jelezték átlag feletti arányban, hogy inkább egyetértenek (18. ábra).

16. ábra: „Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá” attitűdállítás háttérelemzése



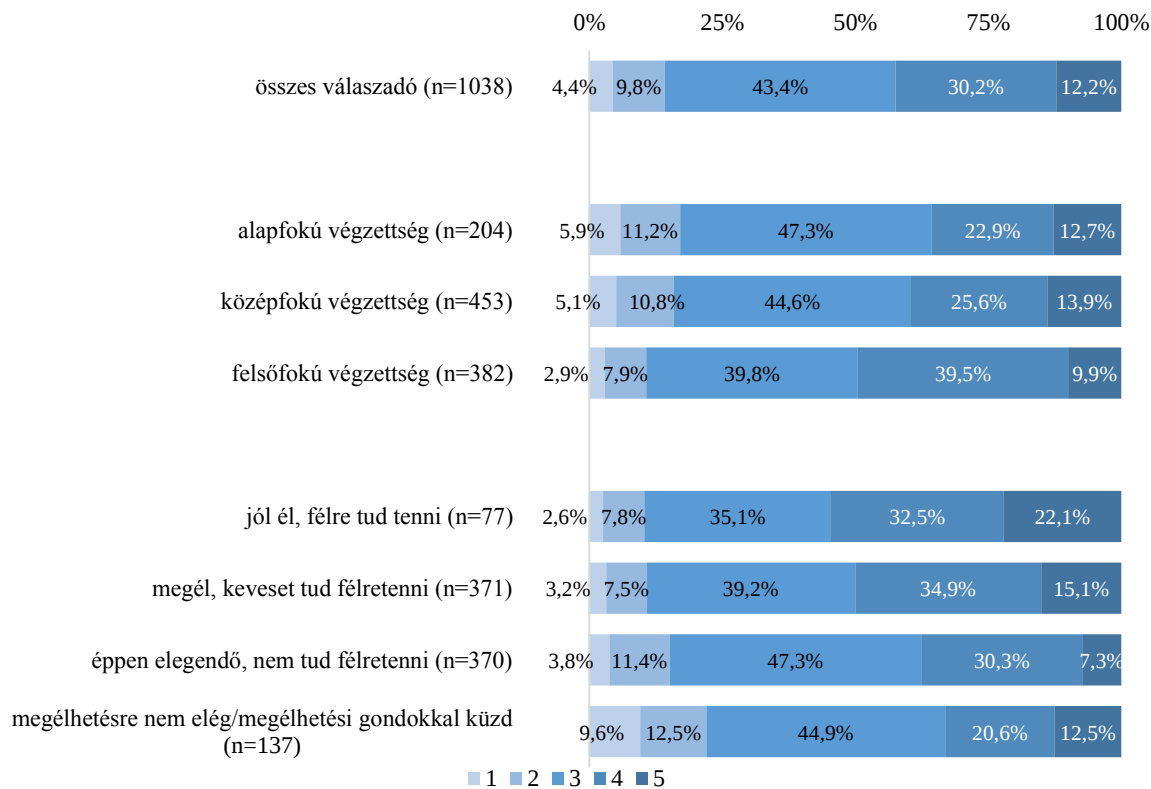
Forrás: saját szerkesztés

**17. ábra: „Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek”
attitűdállítás háttérelmezése**



Forrás: saját szerkesztés

**18. ábra: „Megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban”
attitűdállítás háttérelmezése**



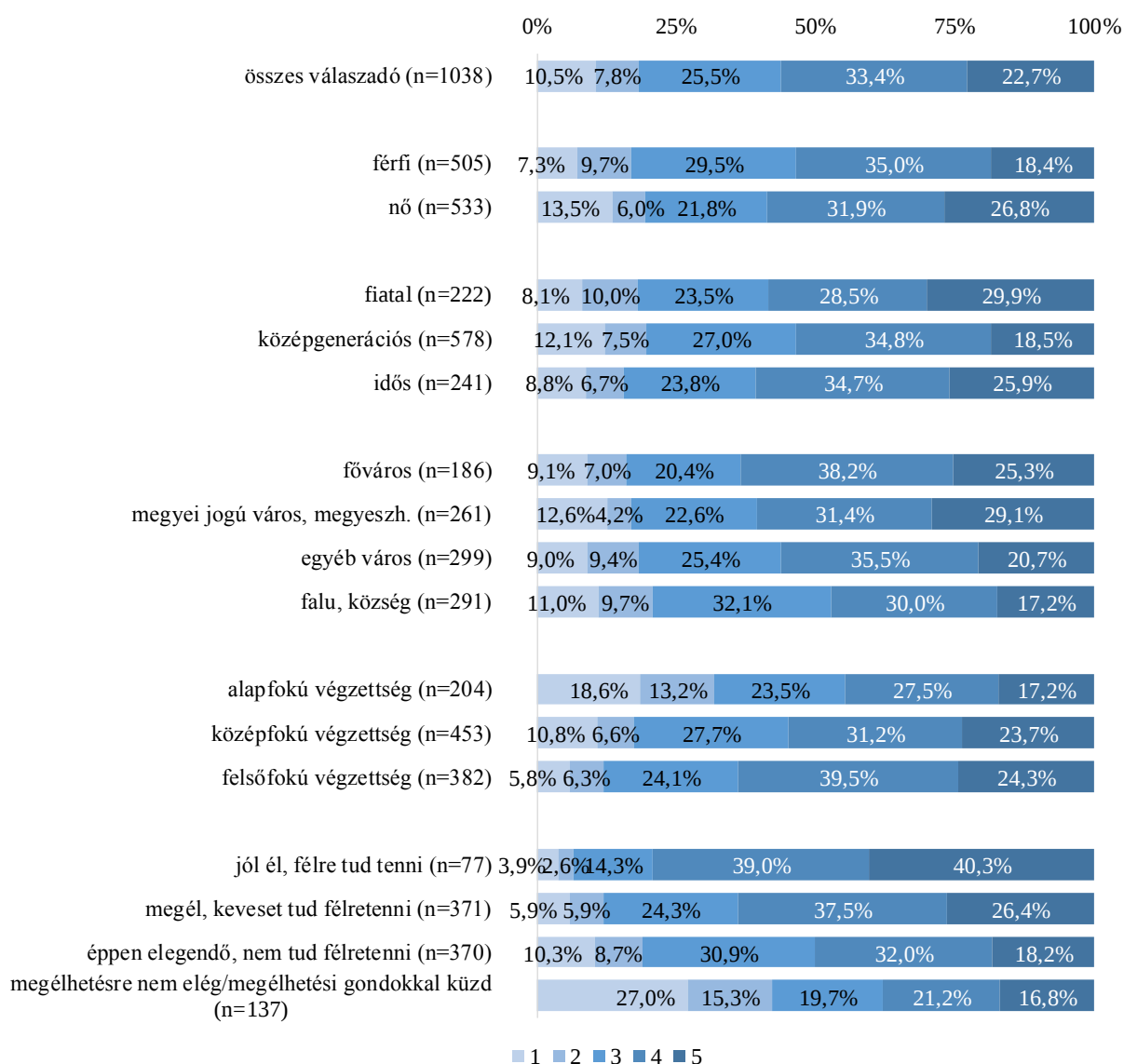
Forrás: saját szerkesztés

Az „Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak” állítás kapcsán a nők, a fiatalok és az idősek, a nagyobb városokban élők, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők és a jobb jövedelmi viszonyok között élők adtak a teljes mintához képest magasabb arányban 4-es vagy 5-ös értékelést (19. ábra).

A „Meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értékelt egyet a nők, az idősek, a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők (20. ábra).

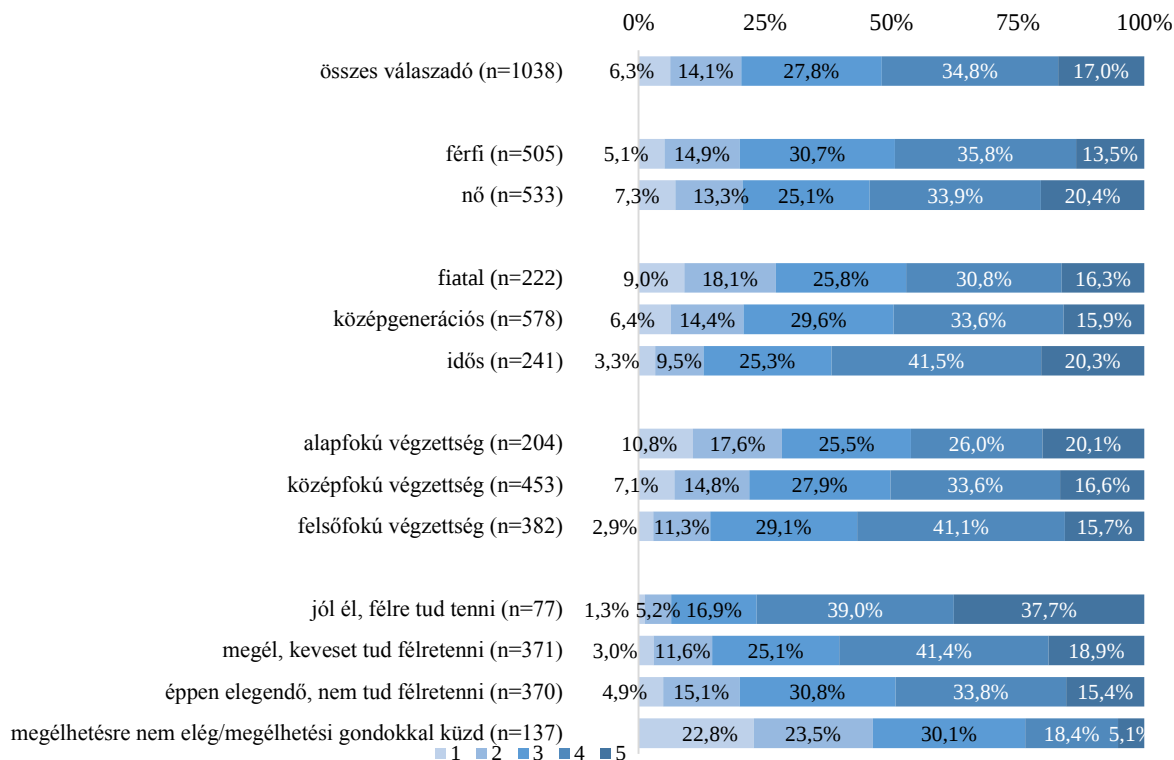
A „Biztonságban érzem magam, ahol élek” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értékelt inkább egyet az idősek, a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők (21. ábra).

19. ábra: „Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak” attitűdállítás háttérelemzése



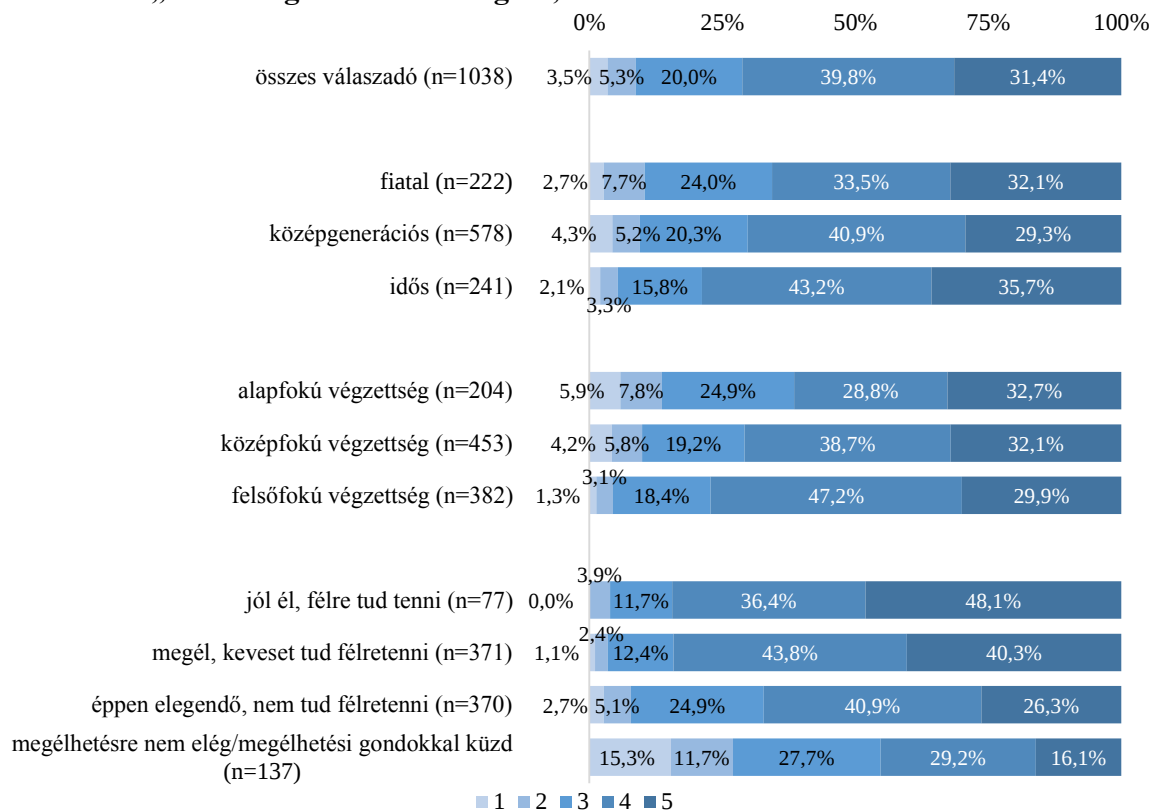
Forrás: saját szerkesztés

20. ábra: „Meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok” attitűdállítás háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

21. ábra: „Biztonságban érzem magam, ahol élek” attitűdállítás háttérelmzése

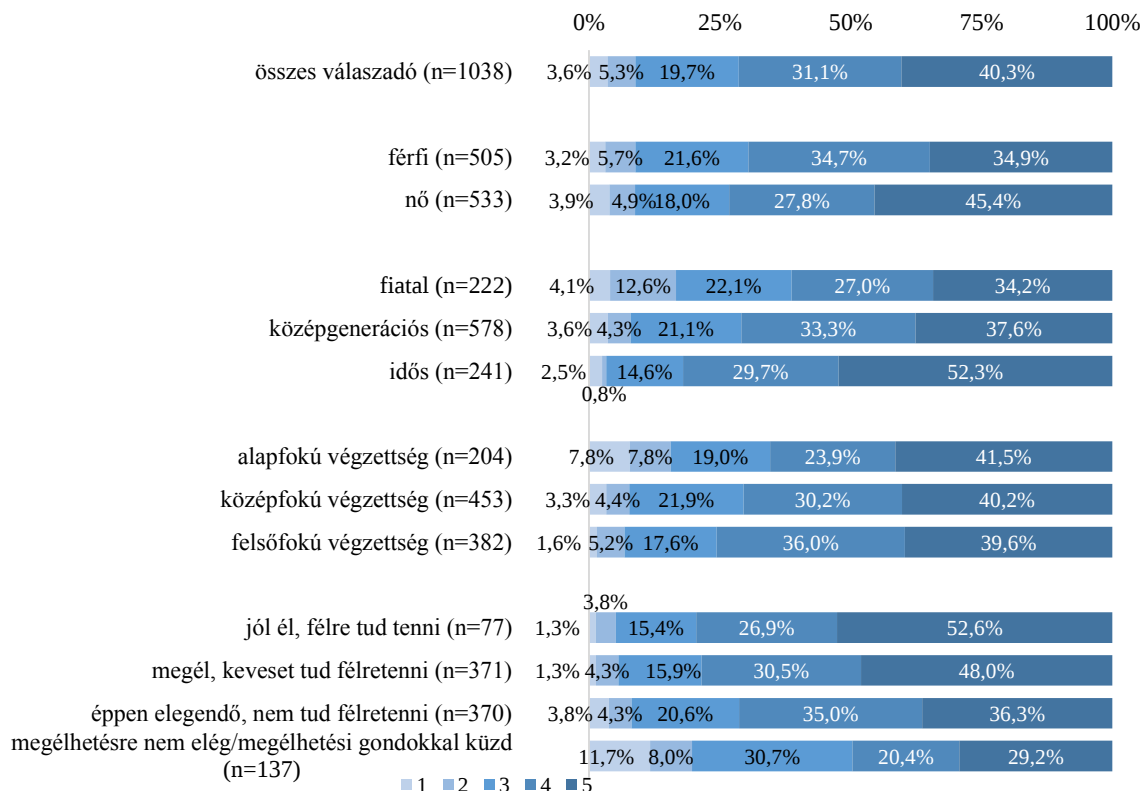


Forrás: saját szerkesztés

„A saját otthonom örömmel tölt el” állítással a teljes minta eloszlásaihoz képest a nők, az idősek, a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők adtak magasabb arányban 4-es vagy 5-ös értékelést (22. ábra).

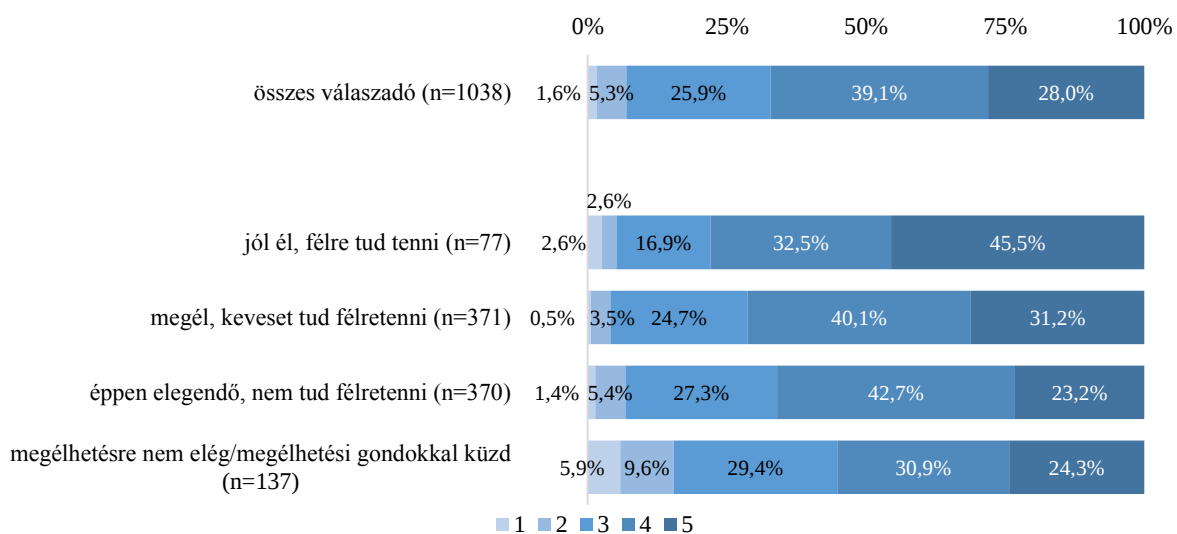
Az „Úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálom a legjobbat kihozni belőle” állítással a jobb jövedelmi helyzetben lévők magasabb arányban értéktek egyet (23. ábra).

22. ábra: „A saját otthonom örömmel tölt el” attitűdállítás háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

23. ábra: „Úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálom a legjobbat kihozni belőle.” attitűdállítás háttérelmzése

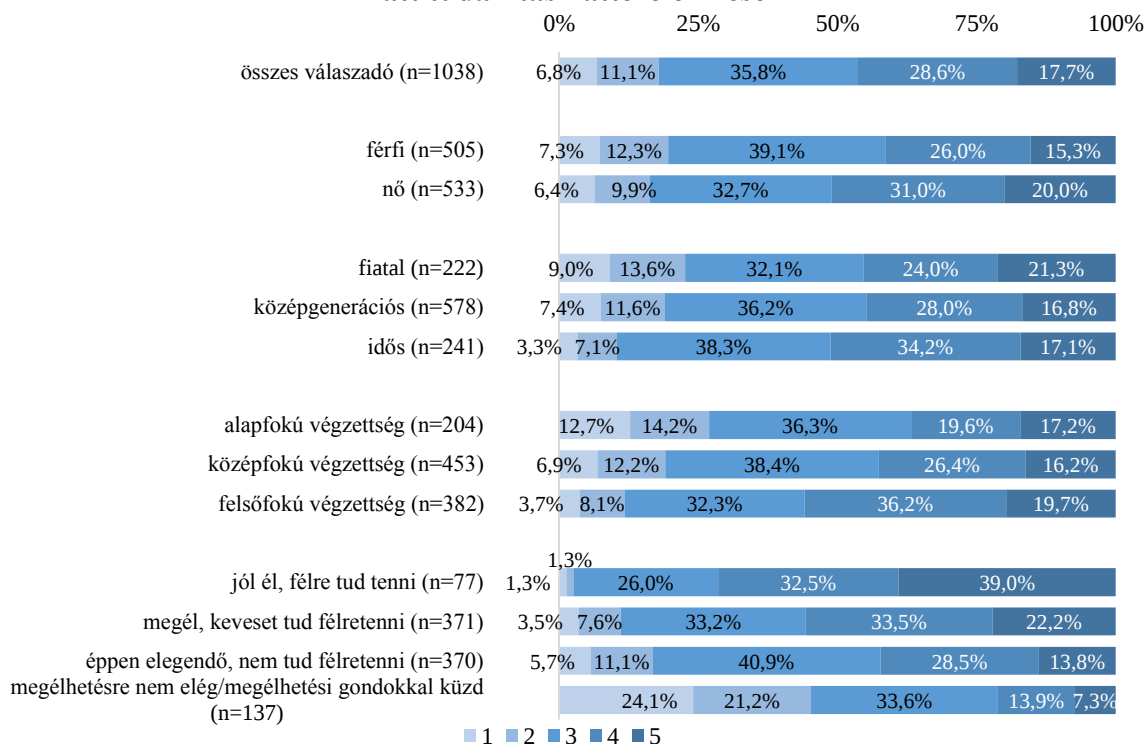


Forrás: saját szerkesztés

„A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet a nők, az idősek, a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők (24. ábra).

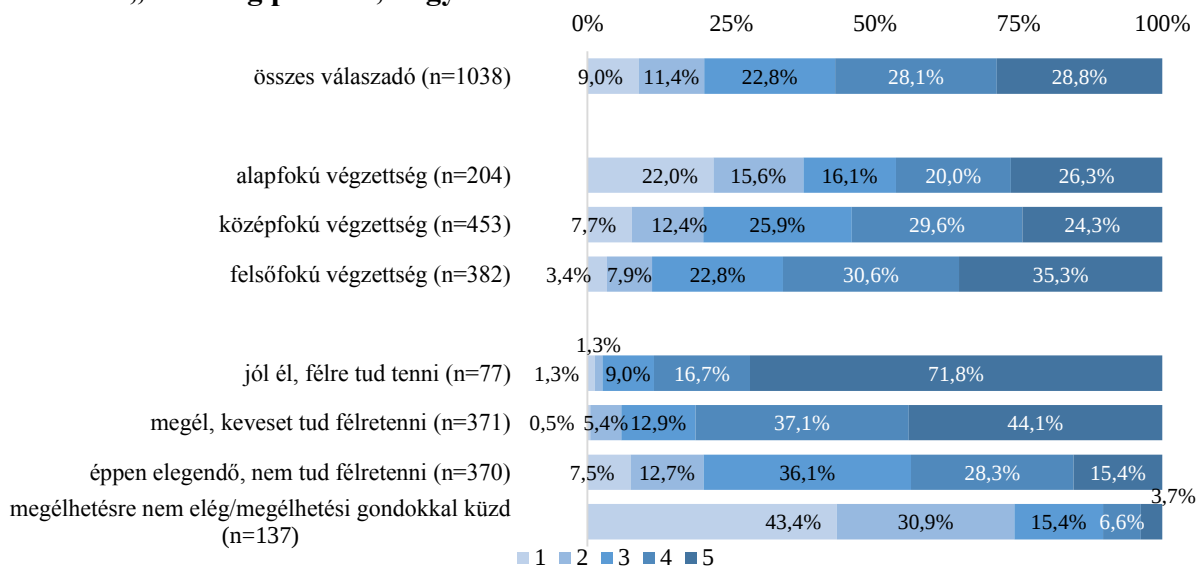
A „Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat” állítással a teljes mintához képest a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők értettek egyet magasabb arányban (25. ábra).

24. ábra: „A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam” attitűdállítást háttérelmezése



Forrás: saját szerkesztés

25. ábra: „Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat” attitűdállítást háttérelmezése

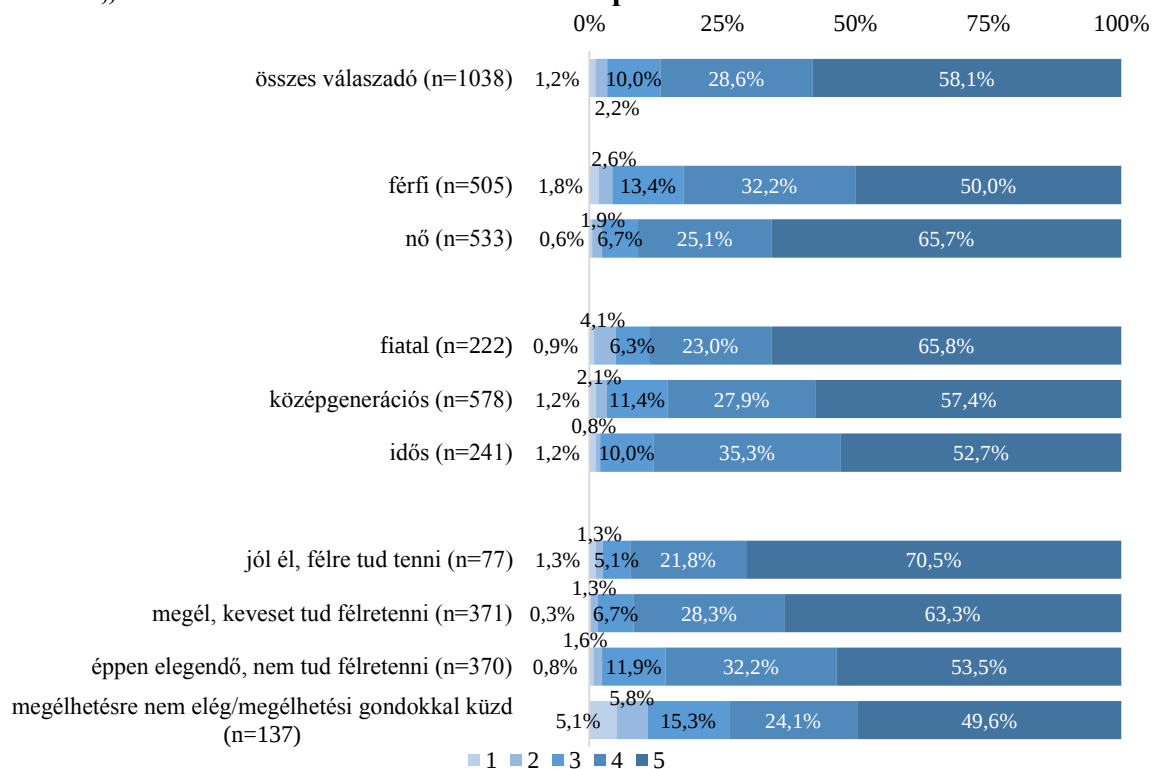


Forrás: saját szerkesztés

A „*Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok*” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet a nők, a fiatalok és a jobb jövedelmi viszonyok között élők (26. ábra).

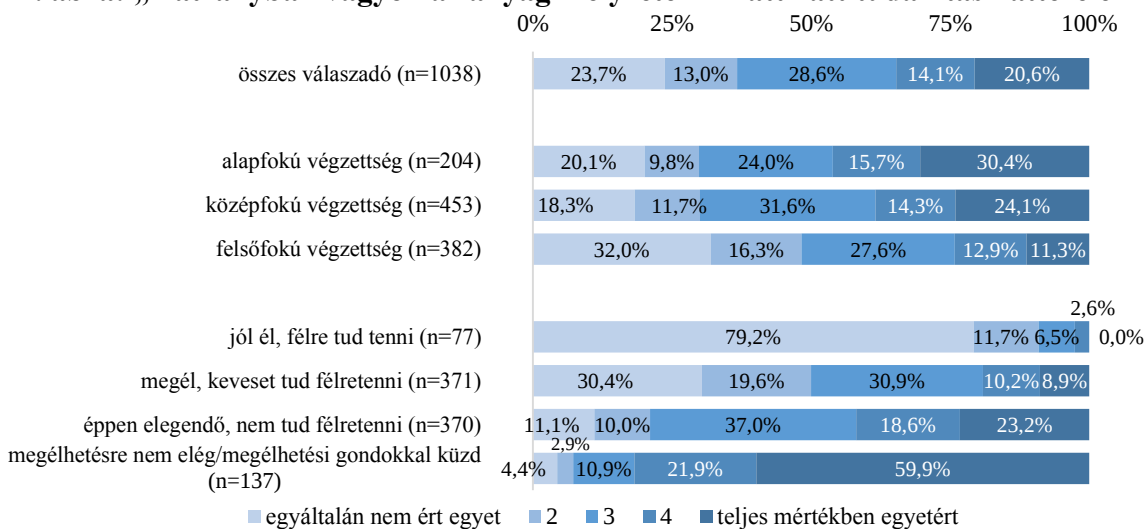
A 27. ábrán a „*Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt*” állítás háttérelmzése látható. Ez alapján az a következtetés vonható le, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségűek, és a kedvezőtlenebb jövedelmi viszonyok között élők a teljes mintához képest inkább hátrányban érzik magukat anyagi helyzetük miatt.

26. ábra: „Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok” attitűdállítás háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

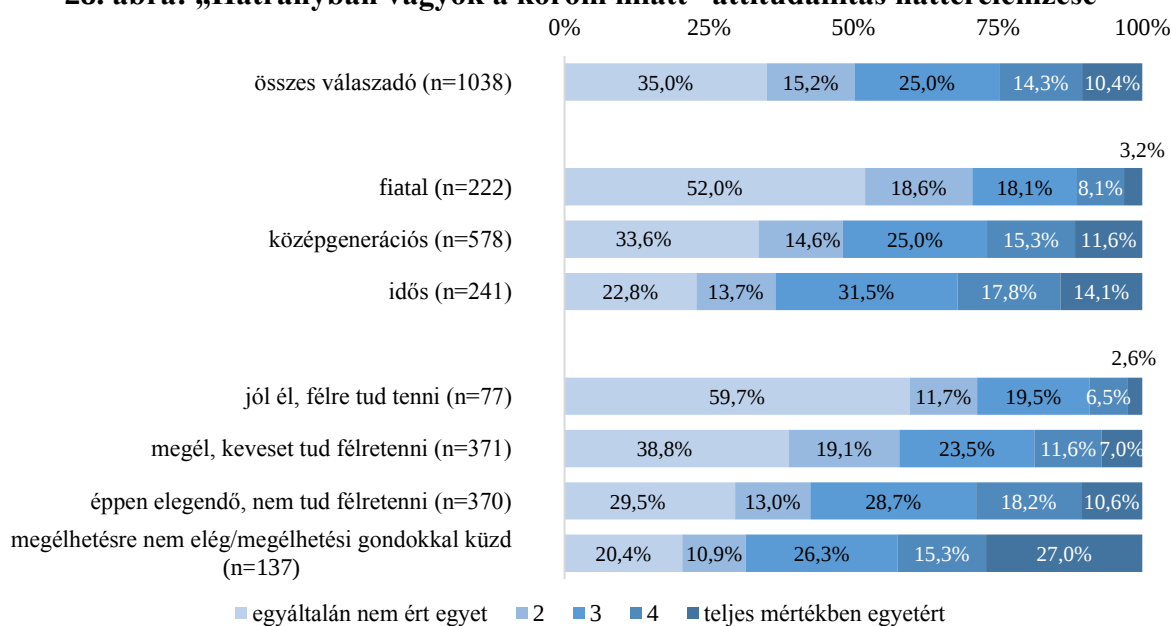
27. ábra: „Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt” attitűdállítás háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

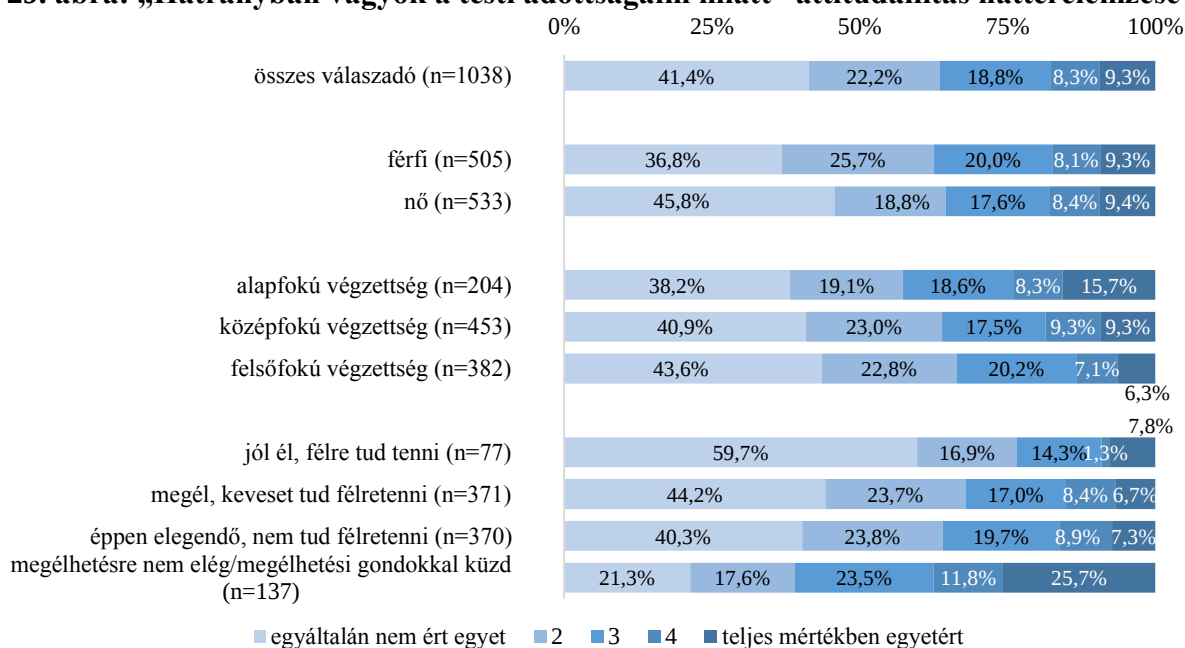
A 28. ábra mutatja, hogy az idősök, és azok, akik korlátozott jövedelmi keretek között élnek az átlagnál magasabb arányban értettek azzal egyet, hogy a *koruk miatt hátrányban* vannak. A 29. ábrán az látható, hogy az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők, valamint a korlátozott jövedelmi viszonyok között élők magasabb arányban értettek egyet azzal kapcsolatban, hogy *hátrányban érzik magukat testi adottságaik miatt*. A nők magasabb arányban nem értettek egyet a férfiaknál.

28. ábra: „Hátrányban vagyok a korom miatt” attitűdállítást háttérelmezése



Forrás: saját szerkesztés

29. ábra: „Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt” attitűdállítást háttérelmezése

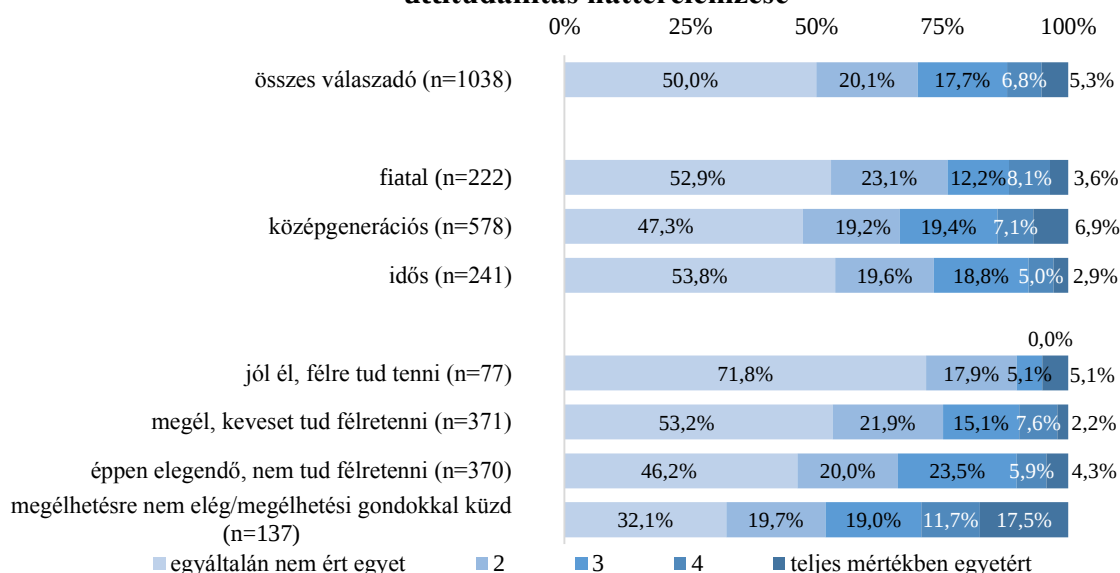


Forrás: saját szerkesztés

A megjelenésük/ruházatuk miatt az átlaghoz képest jobban hátrányban érzik magukat a középgenerációsok és a megélhetési problémákkal küzdők (30. ábra).

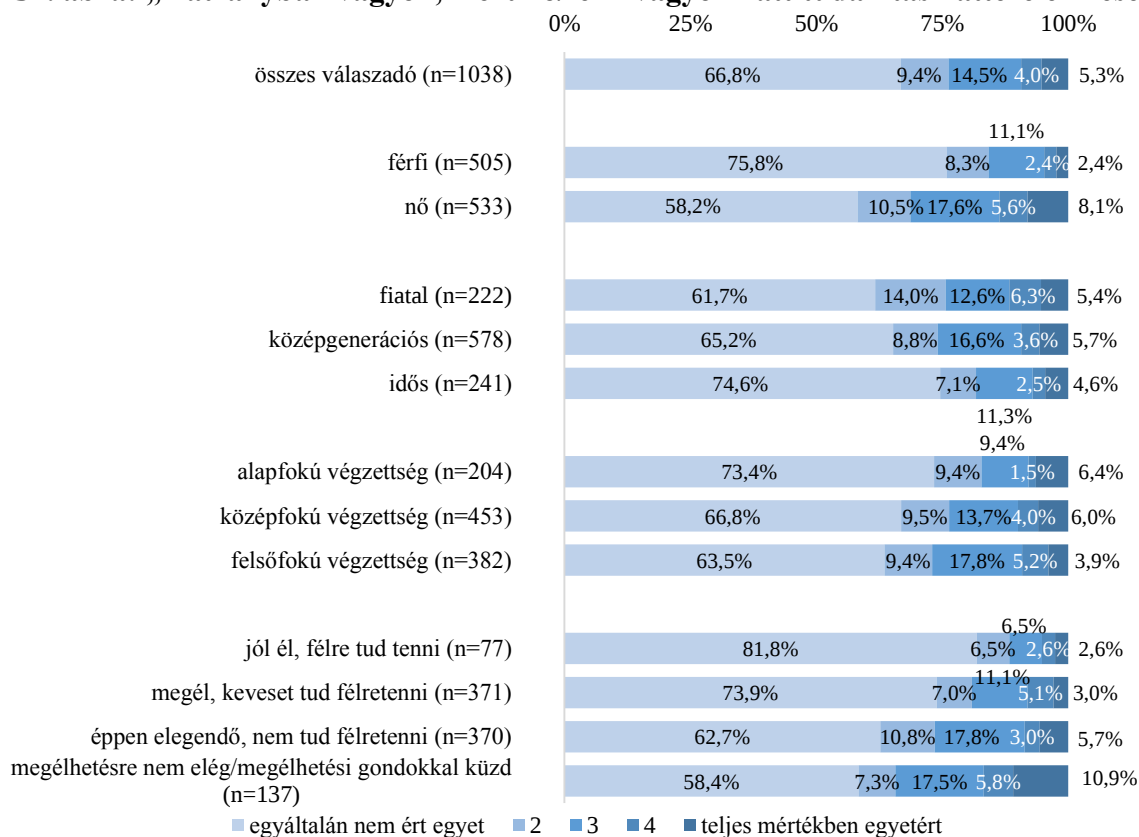
A nemük miatt átlag feletti mértékben érzik hátrányban magukat a nők, a fiatalok, a felsőfokú végzettségűek, valamint a szerényebb jövedelmi viszonyok között élők (31. ábra).

30. ábra: „Hátrányban vagyok a megjelenésem/ruházatom miatt” attitűdállítást háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

31. ábra: „Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok” attitűdállítást háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

Az *egészségi állapotukkal* kapcsolatban a magasabb iskolai végzettséggel és a jobb jövedelmi viszonyok között élők adtak meg magasabb arányban magasabb értékeléseket (32. ábra).

Háttérelméssel vizsgáltuk, hogy az *életminőség* szubjektív megítélésében milyen különbségek vannak: a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők magasabb arányban ítélik meg jobbnak saját életminőségüket (33. ábra).

A *kapcsolattartási módokkal* kapcsolatban is végeztünk háttérelmést. A közösségi médián keresztül átlag feletti számban tartják a kapcsolatot a szerényebb jövedelmi helyzetben lévők (34. ábra).

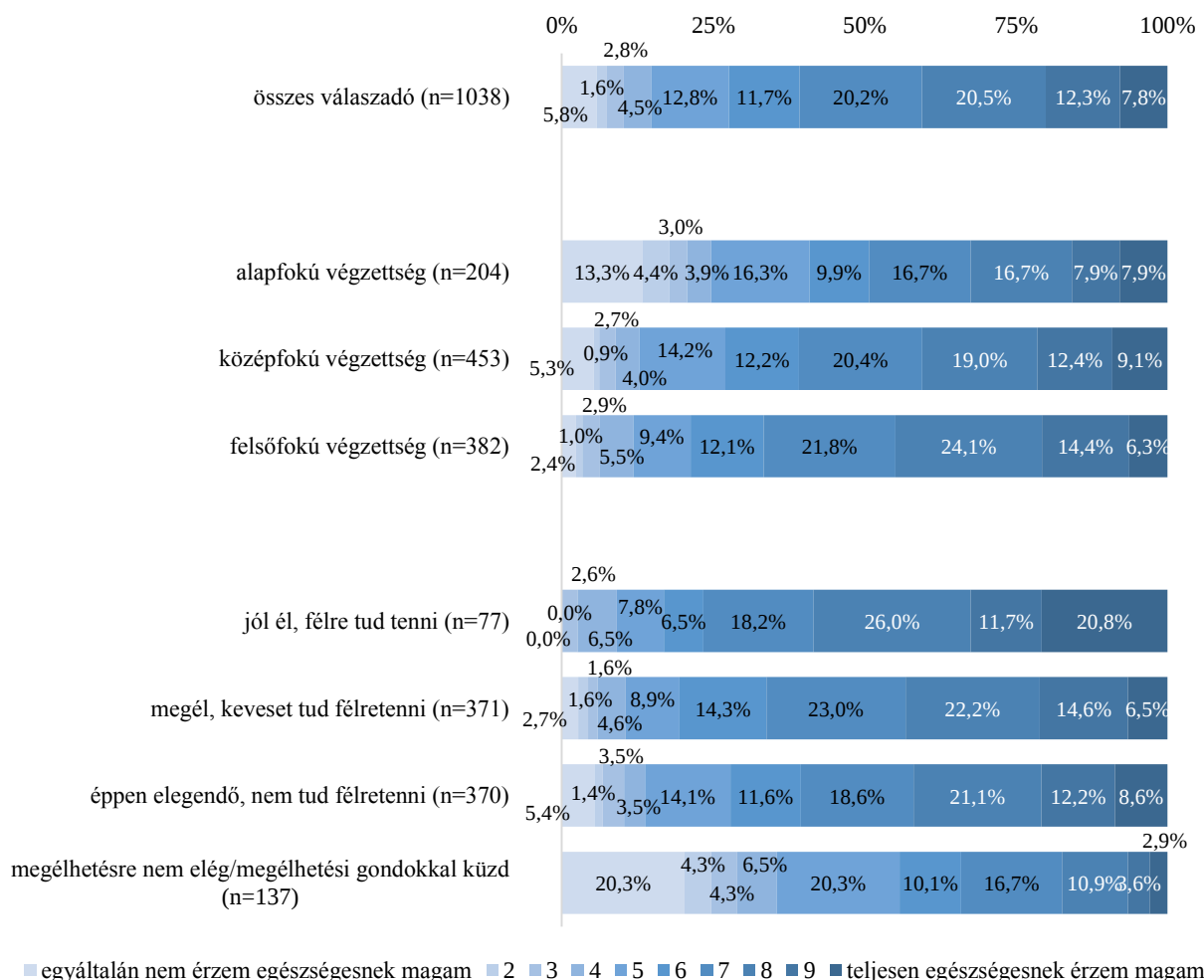
Messengeren, chaten keresztül átlag feletti arányban tartják a kapcsolatot ismerőseikkel az alacsony végzettségűek (35. ábra).

Az idősek, a megyei jogú városok és falvak lakói átlag feletti számú emberrel tartják a kapcsolatot *egyéb internetes felületeken* keresztül (36. ábra).

A megkérdezés eredményei alapján a férfiak, valamint a középgeneráció tagjai és az idősek átlag feletti számú emberrel tartják a kapcsolatot *telefonon keresztül* (37. ábra).

32. ábra: Egészségi állapot szubjektív megítélése – háttérelmzés

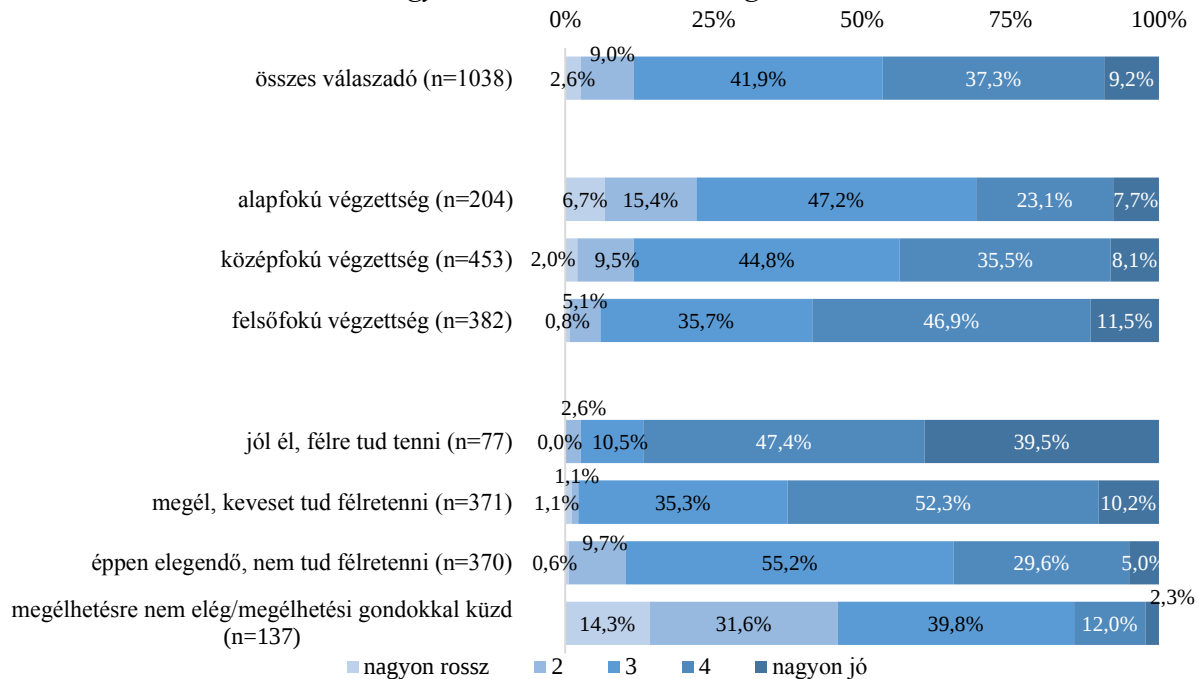
„Mennyire érzi egészségesnek magát?”



Forrás: saját szerkesztés

33. ábra: Életminőség szubjektív megítélése – háttérellemzés

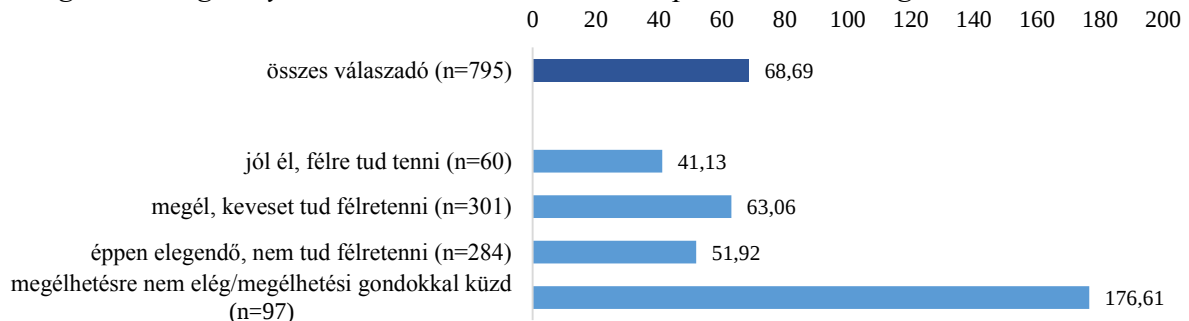
„Az összes jó és rossz dolgot együttvéve, melyek meghatározzák az életminőségét, egészében, hogy értékelné az életminőségét?”



Forrás: saját szerkesztés

34. ábra: Kapcsolattartás közösségi médián keresztül – háttérellemzés

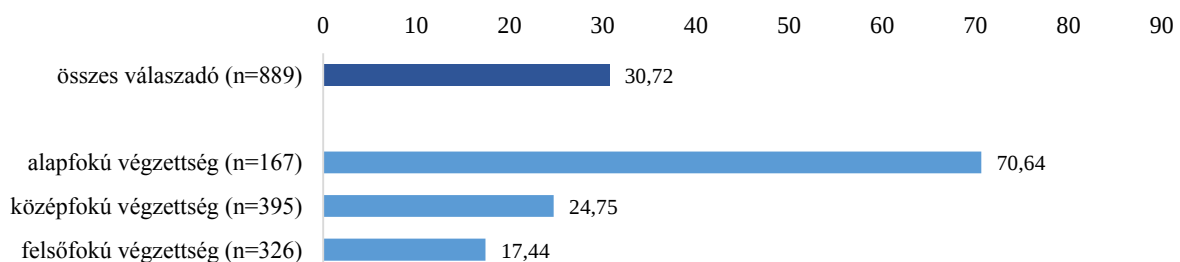
„Megközelítőleg hány emberrel tart rendszeresen kapcsolatot közösségi médián keresztül?”



Forrás: saját szerkesztés

35. ábra: Kapcsolattartás Messengeren, chaten keresztül – háttérellemzés

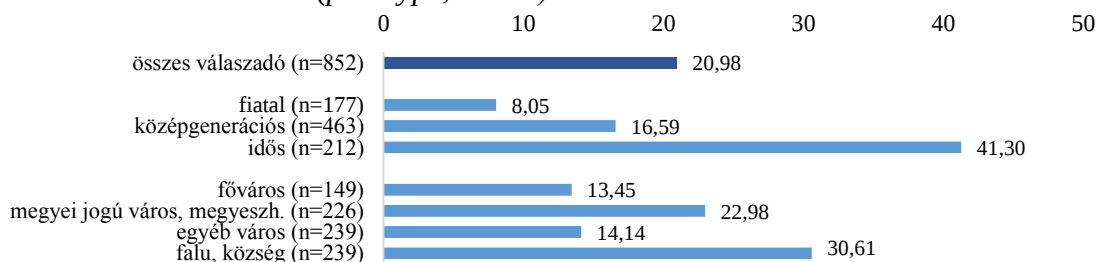
„Megközelítőleg hány emberrel tart rendszeresen kapcsolatot Messengeren, chaten keresztül?”



Forrás: saját szerkesztés

36. ábra: Kapcsolattartás egyéb internetes felületen (pl. Skype, e-mail) keresztül – háttérelmzés

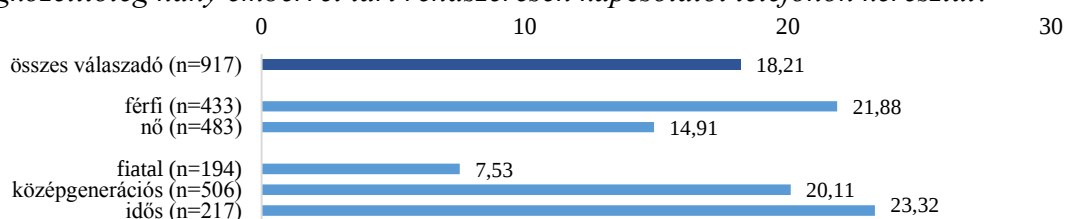
„Mégközelítőleg hány emberrel tart rendszeresen kapcsolatot egyéb internetes felületen (pl. Skype, e-mail) keresztül?”



Forrás: saját szerkesztés

37. ábra: Kapcsolattartás telefonon keresztül – háttérelmzés

„Mégközelítőleg hány emberrel tart rendszeresen kapcsolatot telefonon keresztül?”

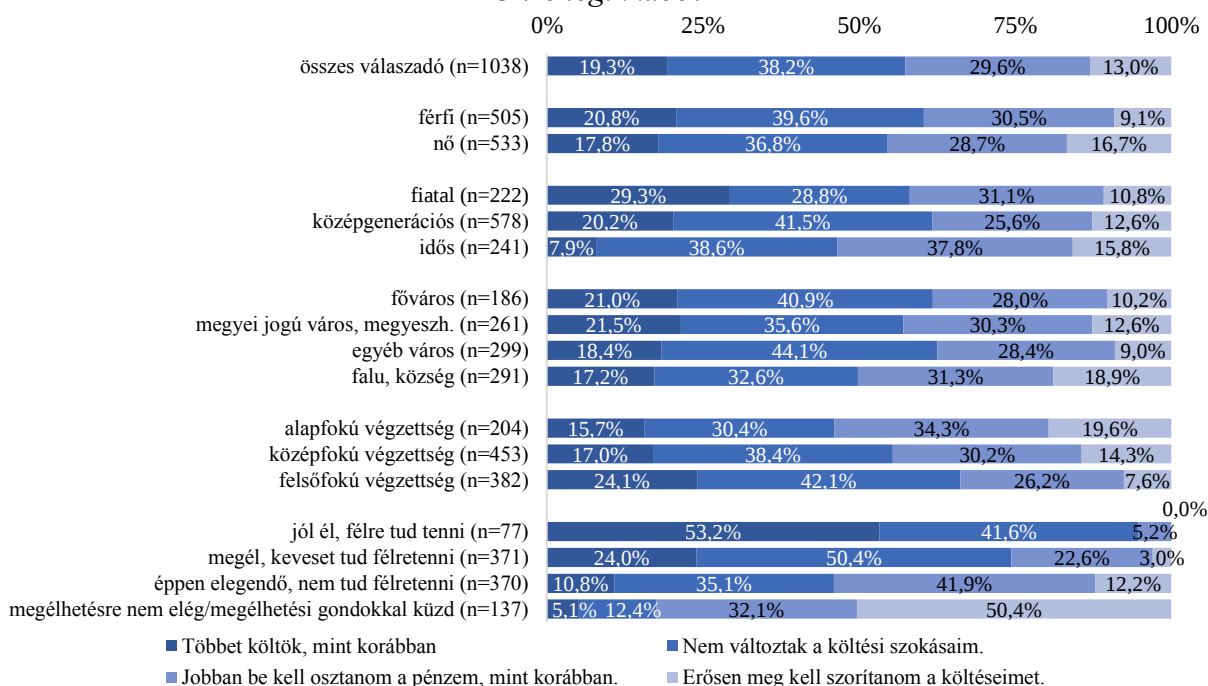


Forrás: saját szerkesztés

A vásárlási, költési szokások változása kapcsán azt láttuk, hogy a férfiak, a fiatalok, a nagyobb városok lakói, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint azok, akik jobban ítélik meg saját jövedelmi helyzetüket nyilatkoztak átlag feletti arányban arról, hogy többet költenek, mint korábban (38. ábra).

38. ábra: Vásárlási, költési szokások változása

„Hogy érzi, megváltoztak az utóbbi években vásárlási, költési szokásai? Melyik állítás igaz Önre leginkább?”



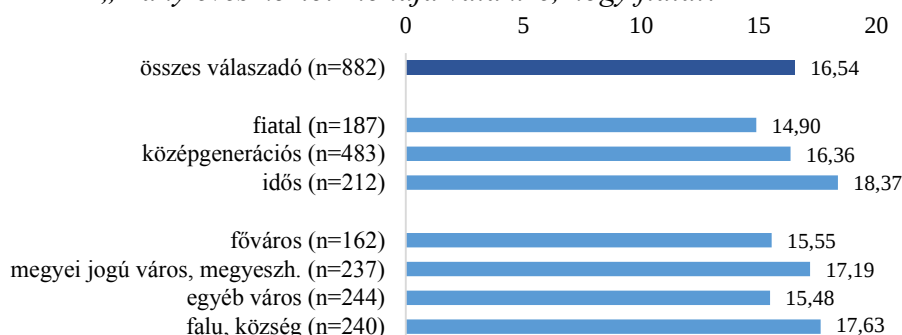
Forrás: saját szerkesztés

4.2. Korral és generációkkal kapcsolatos háttérelvezések eredményei

Háttérelvezéssel vizsgáltuk, hogy milyen különbségek vannak annak kapcsán, hogy hány éves kortól gondolják a megkérdezettek a fiatal-, a közép-, az idős-, illetve az öregkor kezdetét. A 39. ábrán jelezzük, hogy a *fiatalkor kezdetét* az átlagnál későbbre teszik az idősök, a megyei jogú városok lakói, valamint a falvakban élők. A nők és az idős válaszadók szerint az átlagos válaszként adott 40,5 éves kornál később kezdődik az ember *középkora* (40. ábra). Az *időskor* kezdetét a nők, az idősök, valamint a legalább középfokú végzettségűek az átlagoshoz képest későbbre tették – ezt mutatja a 41. ábra. A 42. ábrán látható, hogy az *öregkor* kezdetét az átlaghoz képest későbbre tették a nők, valamint az idős válaszadók.

39. ábra: A fiatalkor alsó határának megítélése – háttérelvezés

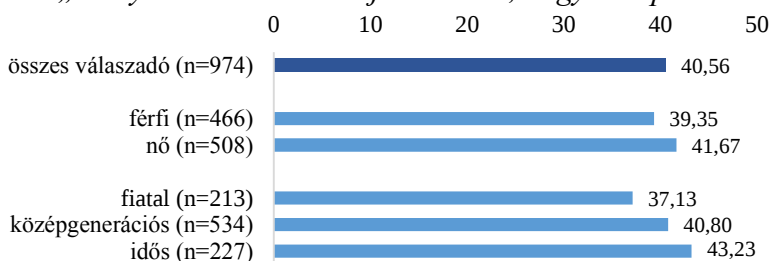
„Hány éves kortól mondja valakire, hogy fiatal?”



Forrás: saját szerkesztés

40. ábra: A középkor alsó határának megítélése – háttérelvezés

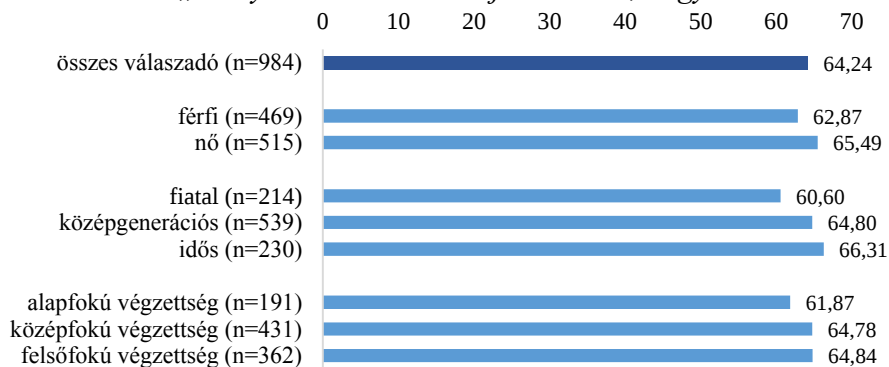
„Hány éves kortól mondja valakire, hogy középkorú?”



Forrás: saját szerkesztés

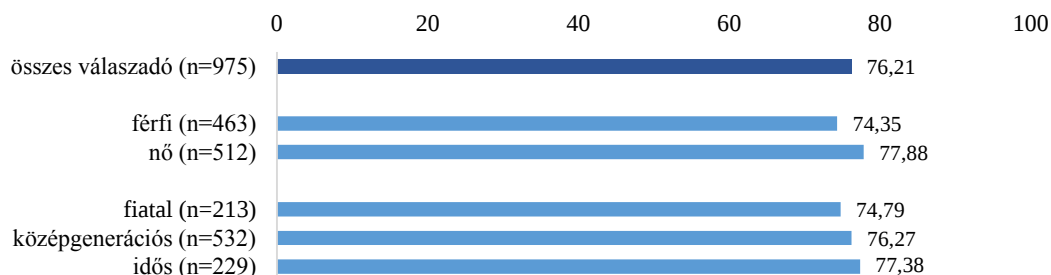
41. ábra: Az időskor alsó határának megítélése – háttérelvezés

„Hány éves kortól mondja valakire, hogy idős?”



Forrás: saját szerkesztés

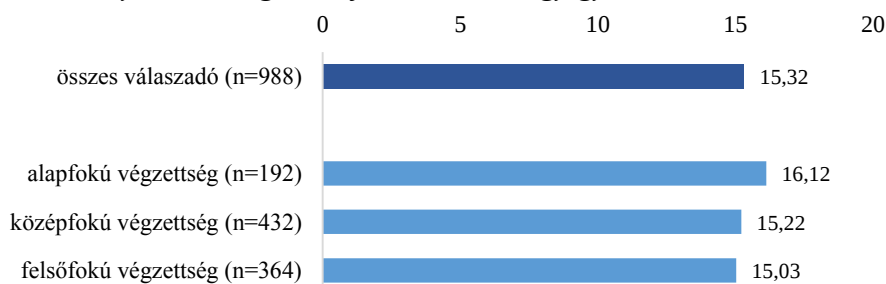
42. ábra: Az öregkor alsó határának megítélése – háttérellemzés
 „Hány éves kortól mondja valakire, hogy öreg?”



Forrás: saját szerkesztés

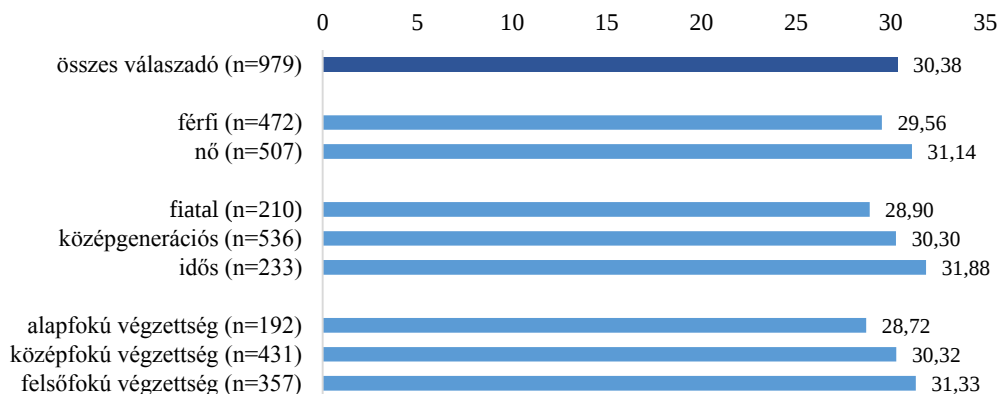
A 43. ábrán látható, hogy a *gyerekkor felső határát* az átlagoshoz képest későbbre teszik az alapfokú végzettséggel rendelkezők. A *fiatalkor felső határát* a nők, az idősek és a felsőfokú végzettségűek az átlagosnál magasabbra tették (44. ábra). Az átlagosnál a *középkor felső határát* a nők, a középkorúak és az idősek, valamint a felsőfokú végzettségűek későbbre tették (45. ábra). A 46. ábra alapján az *időskor felső határát* az átlagoshoz képest későbbre tették a nők, a fővárosban és egyéb városokban élők, a felsőfokú végzettségűek és a jó jövedelmi viszonyok között élők.

43. ábra: A gyerekkor felső határának megítélése – háttérellemzés
 „Hány éves korig mondja valakire, hogy gyerek?”



Forrás: saját szerkesztés

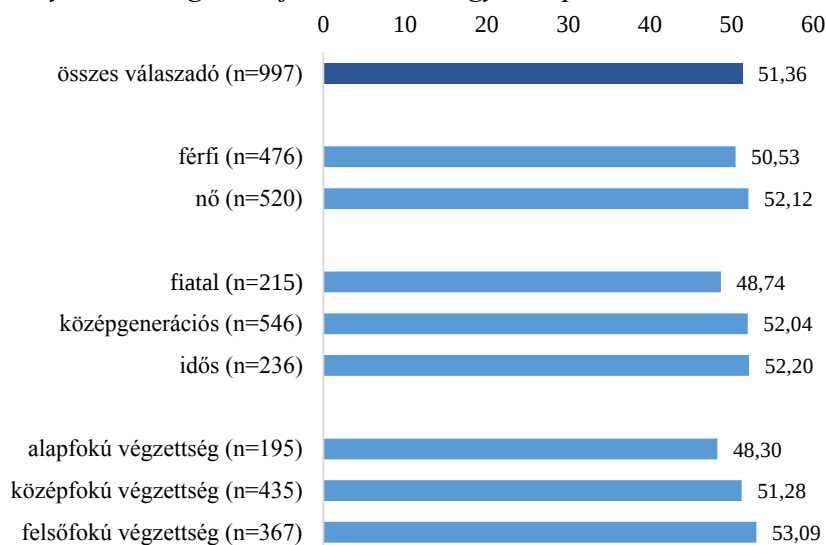
44. ábra: A fiatalkor felső határának megítélése – háttérellemzés
 „Hány éves korig mondja valakire, hogy fiatal?”



Forrás: saját szerkesztés

45. ábra: A középkor felső határának megítélése – háttérelvezés

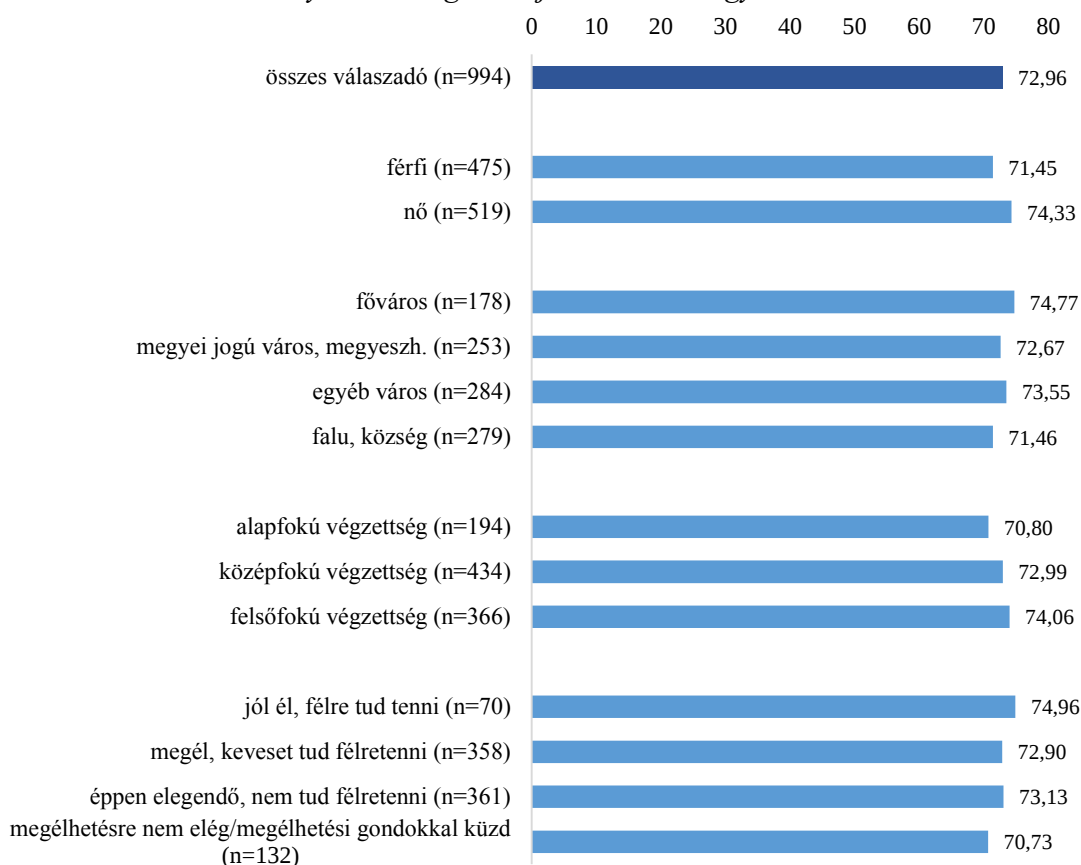
„Hány éves korig mondja valakire, hogy középkorú?”



Forrás: saját szerkesztés

46. ábra: Az időskor felső határának megítélése – háttérelvezés

„Hány éves korig mondja valakire, hogy idős?”

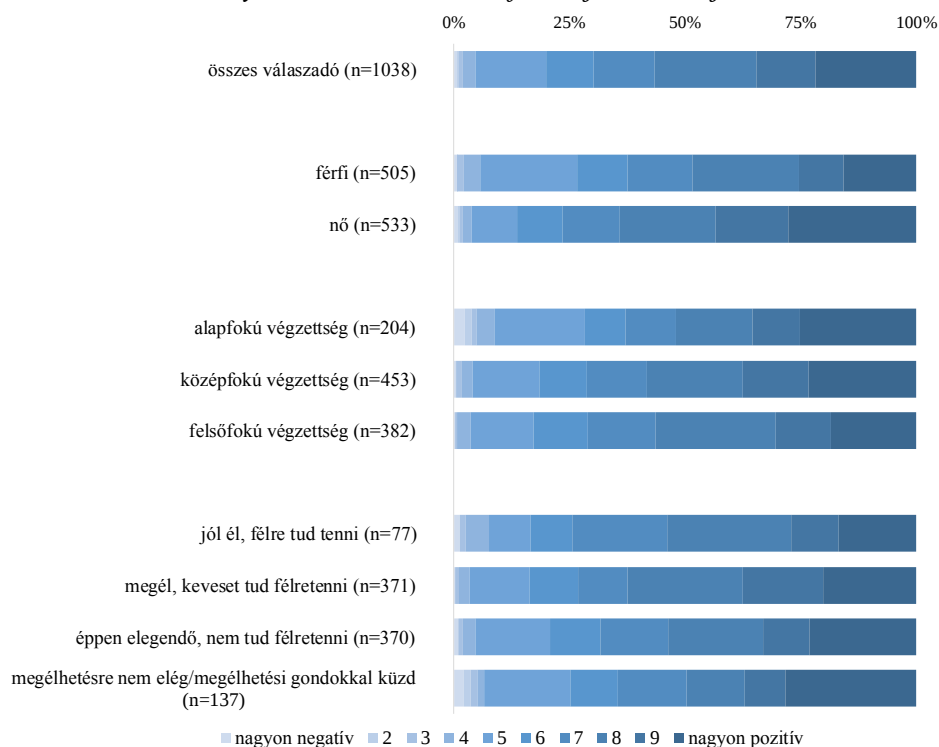


Forrás: saját szerkesztés

A fiatal jelzővel kapcsolatban a nőknek, az alapfokú végzettséggel rendelkezőknek és a megélhetési gondokkal küzdőknek az átlaghoz képest pozitívabb beállítódásuk van, lásd a 47. ábrát és a 7. táblázatot.

47. ábra: A fiatal jelzővel kapcsolatos érzések – háttérellemzés

„Milyen érzése van, ha a fiatal jelzőt hallja?”



Forrás: saját szerkesztés

7. táblázat: A fiatal jelzővel kapcsolatos érzések – háttérellemzés

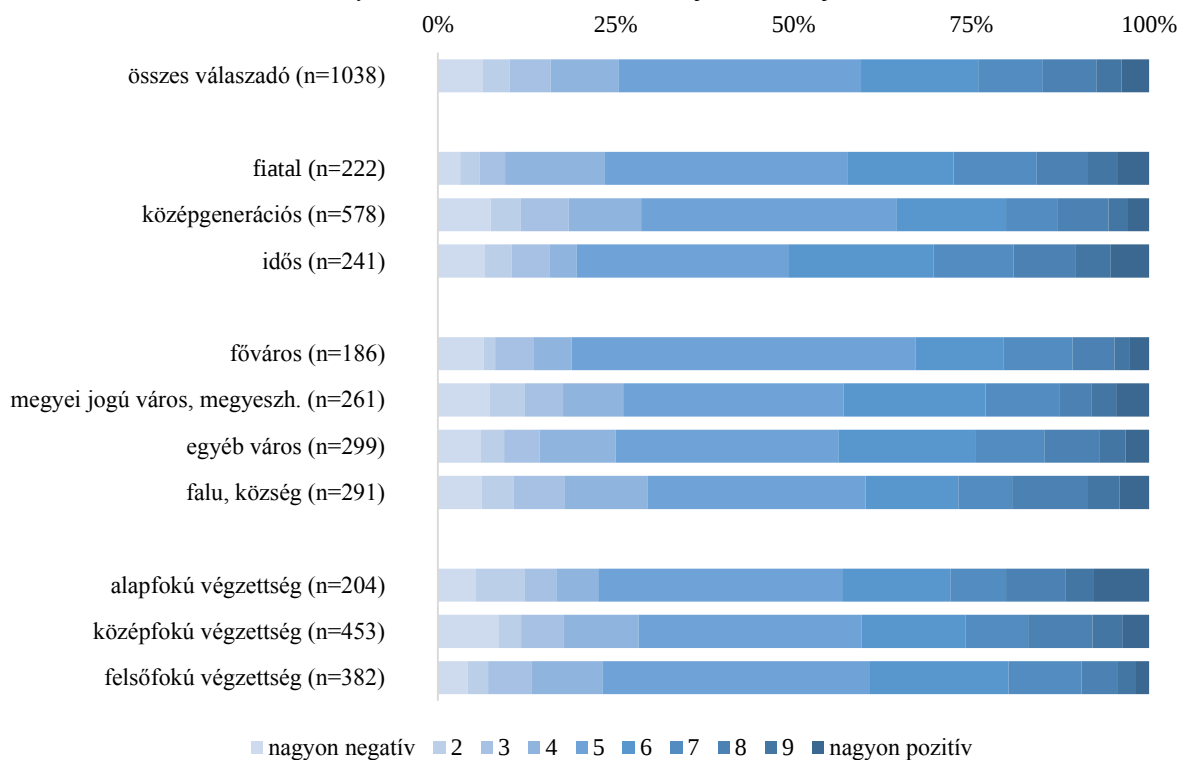
	nagyon negatív	2	3	4	5	6	7	8	9	nagyon pozitív
összes válaszadó (n=1038)	0,8%	0,3%	1,0%	2,7%	15,2%	10,4%	13,2%	21,9%	12,8%	21,8%
férfi (n=505)	0,6%	0,2%	1,4%	3,6%	20,8%	10,9%	14,1%	23,0%	9,7%	15,7%
nő (n=533)	0,9%	0,4%	0,6%	1,9%	9,9%	9,9%	12,4%	20,8%	15,7%	27,5%
alapfokú végzettség (n=204)	2,5%	1,5%	1,0%	3,9%	19,6%	8,8%	10,8%	16,7%	10,3%	25,0%
középfokú végzettség (n=453)	0,4%	0,0%	1,3%	2,2%	14,6%	10,2%	13,0%	20,8%	14,3%	23,2%
felsőfokú végzettség (n=382)	0,3%	0,0%	0,5%	2,9%	13,6%	11,8%	14,7%	25,9%	12,0%	18,3%
jól él, félre tud tenni (n=77)	1,3%	0,0%	1,3%	5,1%	9,0%	9,0%	20,5%	26,9%	10,3%	16,7%
megél, keveset tud félretenni (n=371)	0,3%	0,0%	0,8%	2,4%	12,9%	10,5%	10,8%	25,0%	17,2%	20,2%
éppen elegendő, nem tud félretenni (n=370)	0,8%	0,3%	0,8%	2,7%	16,3%	10,8%	14,6%	20,6%	10,0%	23,0%
megélhetésre nem elég/megélhetési gondokkal küzd (n=137)	2,2%	1,5%	1,5%	1,5%	18,5%	10,4%	14,8%	12,6%	8,9%	28,1%

Forrás: saját szerkesztés

A 48. ábra és a 8. táblázat mutatják be, hogy az *idős jelzővel* kapcsolatban negatívabb érzésük van a középkorúaknak, a kisebb települések lakóinak és az alapfokú végzettségűeknek.

48. ábra: Az idős jelzővel kapcsolatos érzések – háttérellemzés

„Milyen érzése van, ha az idős jelzőt hallja?”



Forrás: saját szerkesztés

8. táblázat: Az idős jelzővel kapcsolatos érzések – háttérellemzés

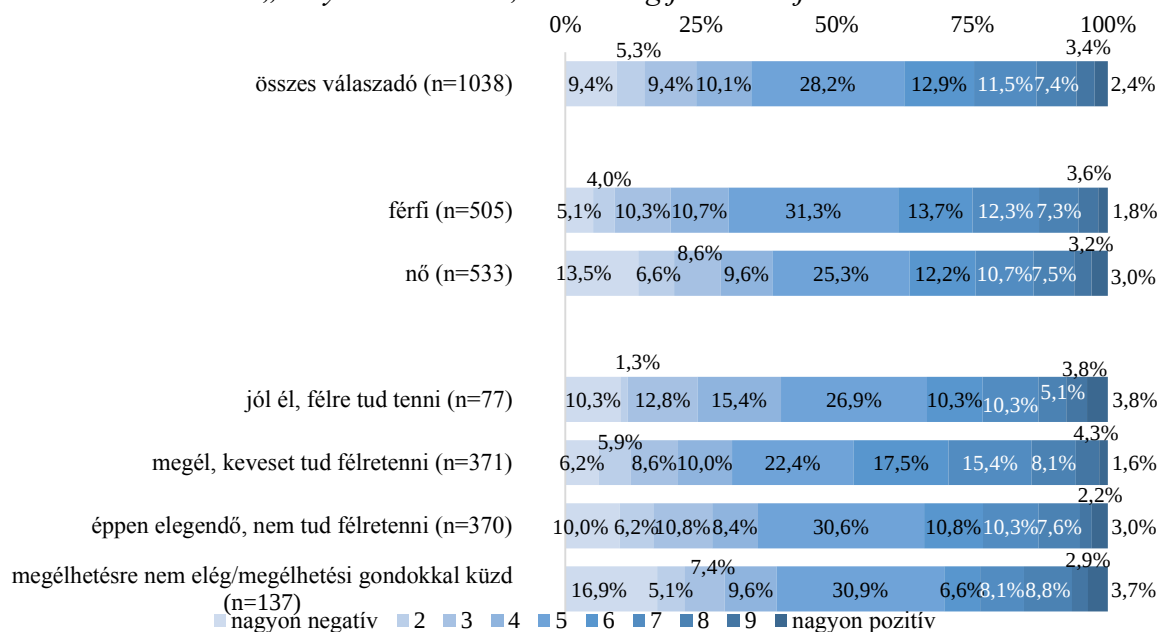
	nagyon negatív	2	3	4	5	6	7	8	9	nagyon pozitív
összes válaszadó (n=1038)	6,3%	3,8%	5,8%	9,5%	34,1%	16,4%	9,1%	7,5%	3,6%	3,8%
fiatal (n=222)	3,2%	2,7%	3,6%	14,0%	34,2%	14,9%	11,7%	7,2%	4,1%	4,5%
középgenerációs (n=578)	7,5%	4,2%	6,8%	10,2%	35,9%	15,4%	7,3%	7,1%	2,8%	2,9%
idős (n=241)	6,6%	3,7%	5,4%	3,7%	29,9%	20,3%	11,2%	8,7%	5,0%	5,4%
főváros (n=186)	6,5%	1,6%	5,4%	5,4%	48,4%	12,4%	9,7%	5,9%	2,2%	2,7%
megyei jogú város, megyeszékhely (n=261)	7,3%	5,0%	5,4%	8,4%	31,0%	19,9%	10,3%	4,6%	3,4%	4,6%
egyéb város (n=299)	6,0%	3,3%	5,0%	10,7%	31,3%	19,3%	9,7%	7,7%	3,7%	3,3%
falu, község (n=291)	6,2%	4,5%	7,2%	11,7%	30,6%	13,1%	7,6%	10,7%	4,5%	4,1%
alapfokú végzettség (n=204)	5,4%	6,9%	4,4%	5,9%	34,3%	15,2%	7,8%	8,3%	3,9%	7,8%
középfokú végzettség (n=453)	8,6%	3,1%	6,0%	10,6%	31,3%	14,6%	8,8%	9,1%	4,2%	3,8%
felsőfokú végzettség (n=382)	4,2%	2,9%	6,1%	10,0%	37,6%	19,5%	10,3%	5,0%	2,6%	1,8%

Forrás: saját szerkesztés

A 49. ábrán látható, hogy az *öreg jelzővel* kapcsolatban a férfiaknak pozitívabb, míg a megélhetési problémákkal küzdőknek inkább negatív érzéseik vannak az összes válaszadóhoz képest.

49. ábra: Az öreg jelzővel kapcsolatos érzések – háttérelmzés

„Milyen érzése van, ha az öreg jelzőt hallja?”

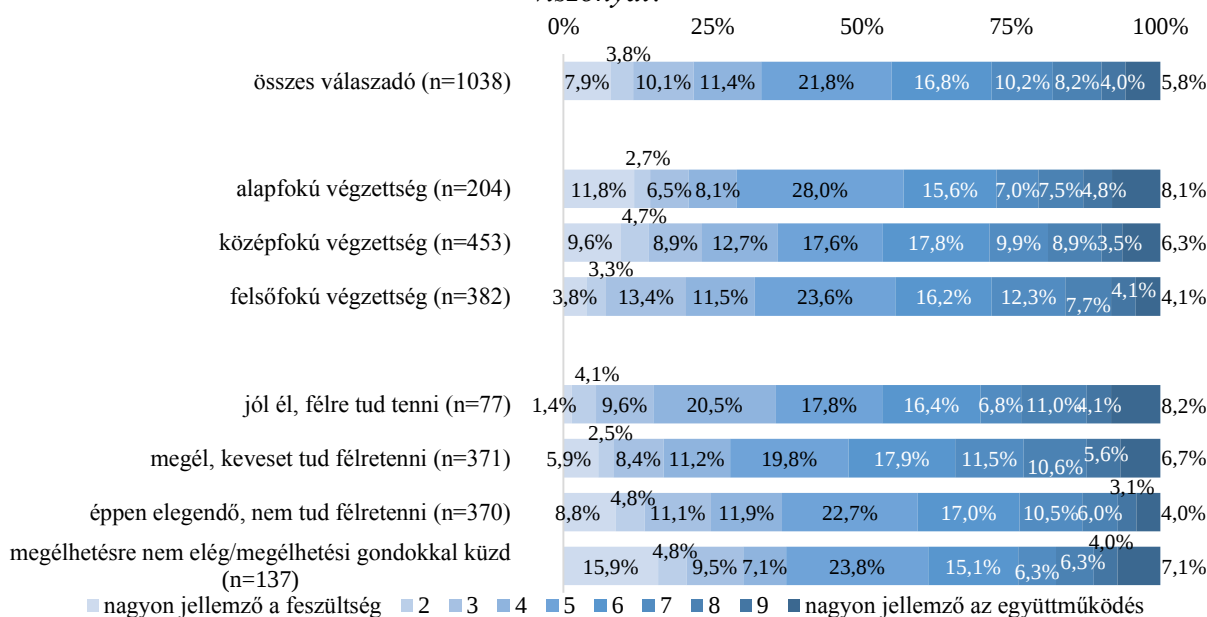


Forrás: saját szerkesztés

A generációk egymáshoz való viszonyával kapcsolatban a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők szerint inkább az együttműködés a jellemző (50. ábra).

50. ábra: Generációk viszonya (feszültség vagy együttműködés)

„Mennyire az együttműködés vagy a feszültség jellemzi Ön szerint a különböző generációk viszonyát?”

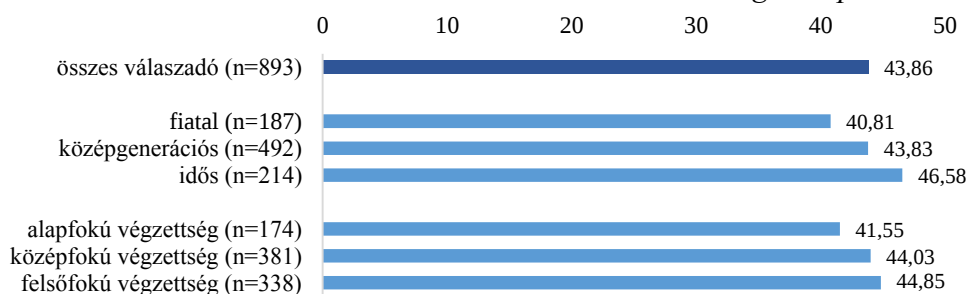


Forrás: saját szerkesztés

Vizsgáltuk, hogy mit gondolnak a válaszadók, mikor vannak a nők és a férfiak a csúcson különböző szempontok alapján. Az 51. ábrán közöljük, hogy a *nők a bölcsesség szempont szerint* az átlagnál később vannak a csúcson az idősök, valamint a legalább középfokú végzettséggel rendelkezők szerint. Az idős válaszadók és a felsőfokú végzettségűek szerint a *nők szellemi kapacitás szempontjából* az átlagosnál később vannak a csúcson (52. ábra). Az idős válaszadók szerint a *nők kreativitás szempontjából* az átlagosnál később vannak a csúcson (53. ábra). A férfiak és a fiatalok szerint az átlagoshoz képest korábban vannak a csúcson a *nők sexualitás szempontjából* (54. ábra). Az 55. ábra jelzi, hogy a férfiak és a fiatalok szerint a nők az átlaghoz képest korábban vannak *megjelenés szempontjából* a csúcson. Az idősök az átlagoshoz képest későbbre tették, hogy hány éves korukban vannak a nők csúcson *fittség, erőnlét szempontjából* (56. ábra). A 57. ábrán látható, hogy az idősök szerint az átlagoshoz képest később vannak a nők a csúcson *társasági élet szempontjából*.

51. ábra: Nők a csúcson bölcsesség szempontjából

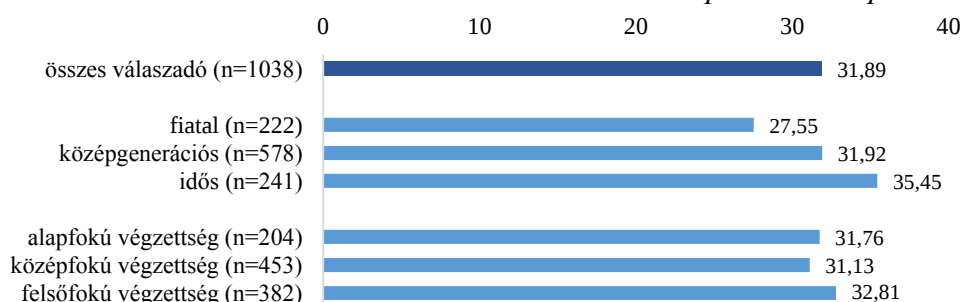
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők bölcsesség szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

52. ábra: Nők a csúcson szellemi kapacitás szempontjából

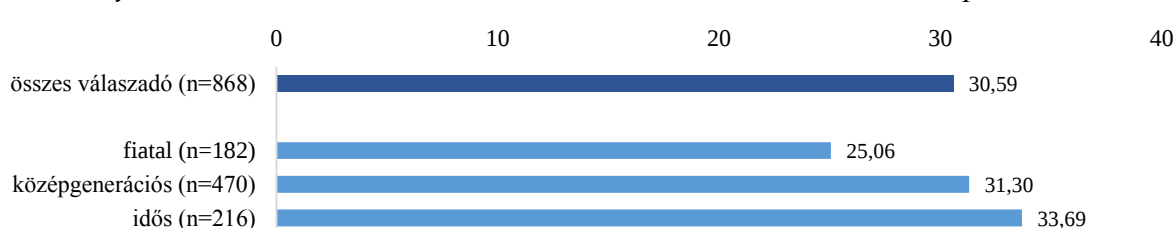
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők szellemi kapacitás szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

53. ábra: Nők a csúcson kreativitás szempontjából

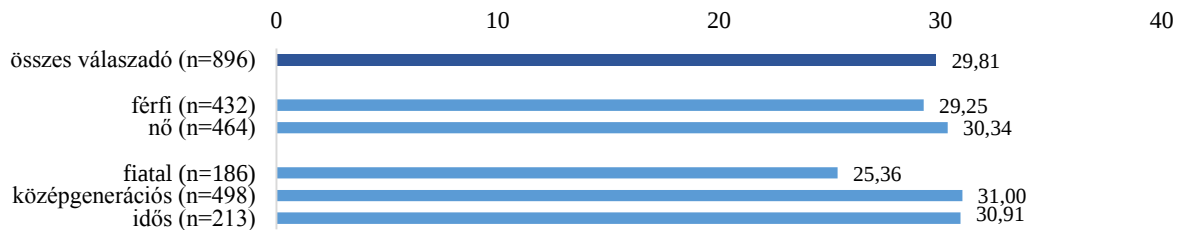
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők kreativitás szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

54. ábra: Nők a csúcson szexualitás szempontjából

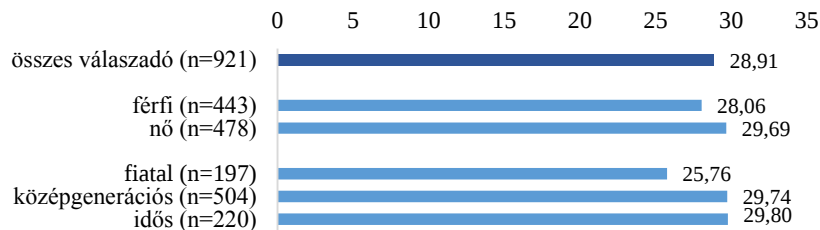
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők szexualitás szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

55. ábra: Nők a csúcson megjelenés szempontjából

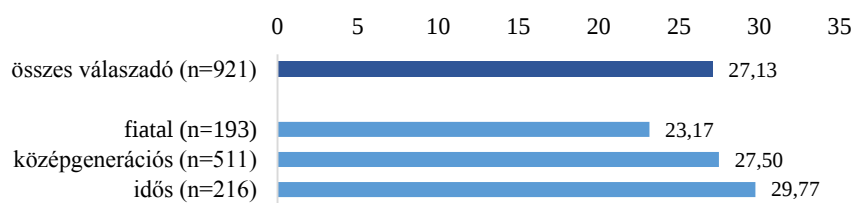
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők megjelenés szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

56. ábra: Nők a csúcson fittség, erőnlét szempontjából

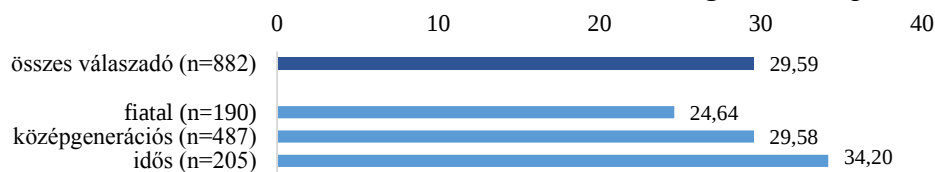
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők fittség, erőnlét szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

57. ábra: Nők a csúcson társasági élet szempontjából

„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a nők társasági élet szempont szerint?”

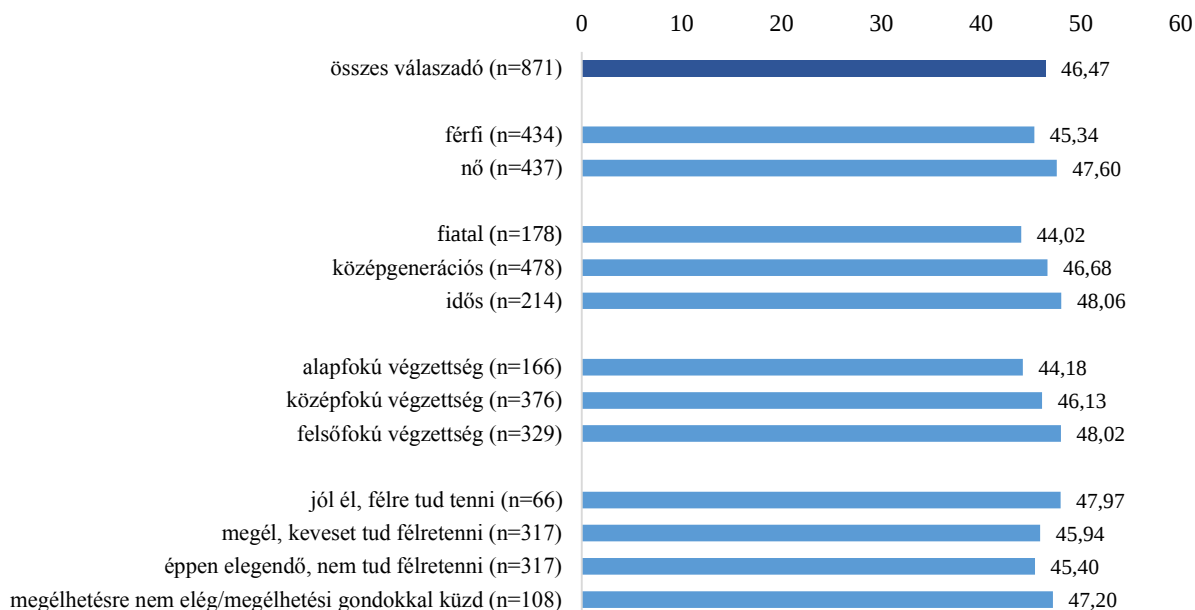


Forrás: saját szerkesztés

A *férfiakkal kapcsolatban* is megkérdeztük ugyanezen szempontok alapján, hogy mit gondolnak a válaszadók, hány évesen vannak a csúcson a férfiak. *Bölcsesség szempontjából* az átlagoshoz képest későbbre teszik ezt a nők, az idősek, a felsőfokú végzettségűek, valamint a jobb jövedelmi viszonyok között élők és a nélkülözők (58. ábra). Az 59. ábra mutatja be, hogy az átlagoshoz képest idősebb korra teszik a férfiak csúcsteljesítményét *szellemi kapacitás szempontból* a nők és az idősek válaszadók. A nők, az idősek, valamint a legalább középfokú végzettséggel rendelkezők az átlagosnál későbbre teszik a férfiak csúcsteljesítményét *kreativitás szempontjából* (60. ábra).

58. ábra: Férfiak a csúcson bölcsesség szempontjából

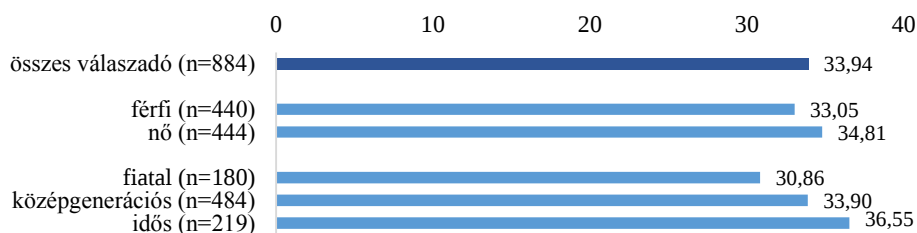
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak bölcsesség szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

59. ábra: Férfiak a csúcson szellemi kapacitás szempontjából

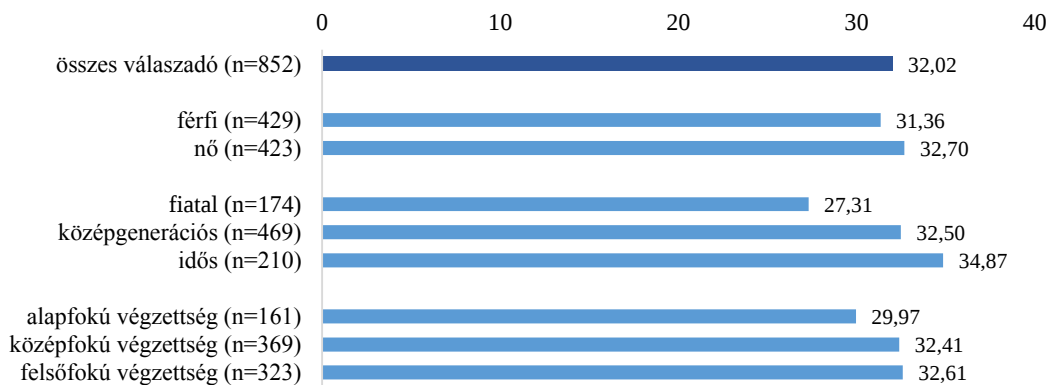
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak szellemi kapacitás szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

60. ábra: Férfiak a csúcson kreativitás szempontjából

„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak kreativitás szempont szerint?”

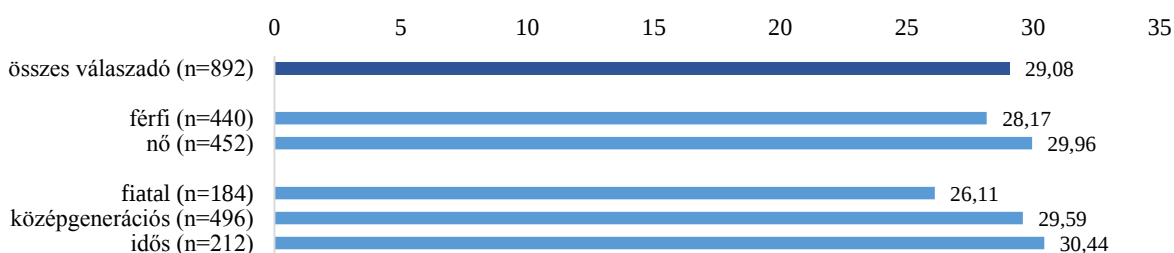


Forrás: saját szerkesztés

A 61. ábrán látható, hogy *szexualitás szempontjából* az átlagos válaszokhoz képest a nők, valamint a legalább középgenerációsok a férfiak idősebb korára teszik a csúcst. Az átlagoshoz képest idősebb korban vannak a *megjelenés szempontjából* a csúcson a nők, a legalább középgenerációsok és a felsőfokú végzettségűek szerint (62. ábra). *Fittség és erőnlét szempontból* a férfiak az átlagosnál később vannak a csúcson az idős válaszadók véleménye alapján (63. ábra). *Társasági élet szempontjából* az idős és a legalább középfokú végzettséggel rendelkezők az átlagoshoz képest későbbre tették a férfiak csúcsteljesítményét társasági élet szempontjából (64. ábra).

61. ábra: Férfiak a csúcson szexualitás szempontjából

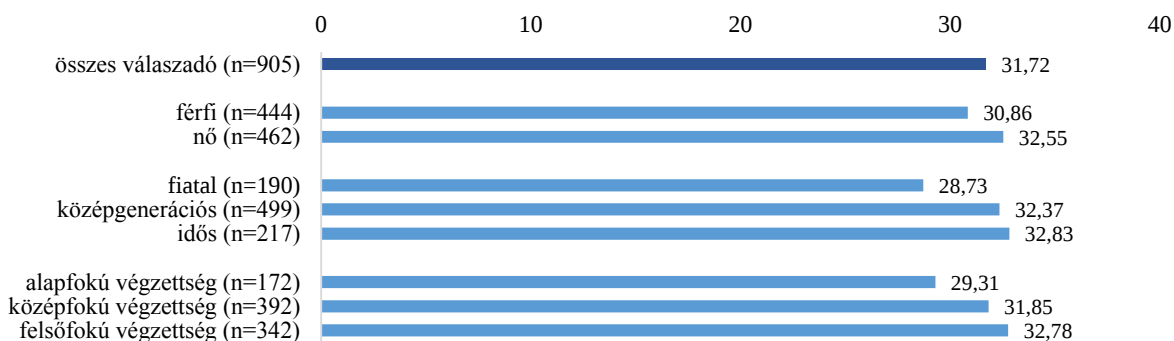
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak szexualitás szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

62. ábra: Férfiak a csúcson megjelenés szempontjából

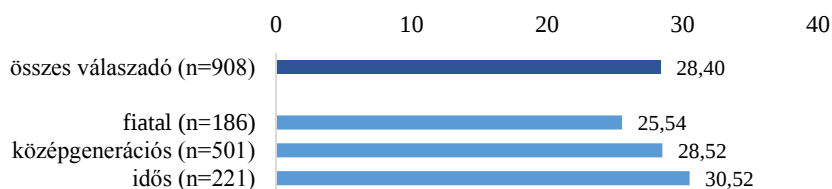
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak megjelenés szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

63. ábra: Férfiak a csúcson fittség, erőnlét szempontjából

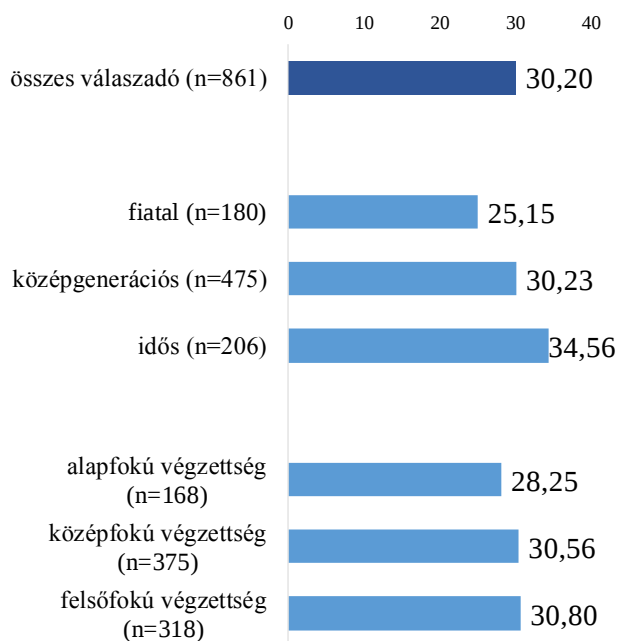
„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak fittség, erőnlét szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

64. ábra: Férfiak a csúcson társasági élet szempontjából

„Hány éves korukban vannak Ön szerint csúcson a férfiak társasági élet szempont szerint?”



Forrás: saját szerkesztés

5. A személyes megkérdezés kutatási eredményei (n=2001)

Jelen fejezetben a személyes megkérdezés egyváltozós (gyakorisági) elemzésének eredményeit közöljük.

A 9. táblázat a megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzőit mutatja be.

9. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői

nem		
	fő	% (n=2001)
férfi	973	48,6%
nő	1028	51,4%
összesen	2001	100,0%

generáció		
	fő	% (n=2001)
fiatal	462	23,1%
középgenerációs	1082	54,1%
idős	457	22,8%
összesen	2001	100,0%

lakóhely településtípusa		
	fő	% (n=2001)
Budapest	372	18,6%
megyei jogú város	423	21,1%
város	654	32,7%
falu, község	552	27,6%
összesen	2001	100,0%

lakóhely régiója		
	fő	% (n=2001)
Közép-Magyarország	239	11,9%
Közép-Dunántúl	216	10,8%
Nyugat-Dunántúl	203	10,1%
Dél-Dunántúl	183	9,2%
Észak-Magyarország	231	11,6%
Észak-Alföld	299	15,0%
Dél-Alföld	256	12,8%
Budapest	372	18,6%
összesen	2001	100,0%

családi állapot		
	fő	% (n=2001)
hajadon/nőtlen	437	21,9%
házas	867	43,3%
elvált	207	10,3%
özvegy	162	8,1%
élettársi kapcsolatban él	327	16,4%
összesen	2001	100,0%

iskolai végzettség		
	fő	% (n=2001)
legfeljebb 8 általános	271	13,5%
szakmunkásképző, szakiskola	681	34,0%
szakközépiskolai érettség	406	20,3%
gimnáziumi érettség	239	11,9%
felsőfokú technikum/OKJ/FOKS	125	6,2%
főiskolai diploma	191	9,5%
egyetemi diploma	78	3,9%
nem válaszolt	10	0,5%
összesen	2001	100,0%

gazdasági aktivitás		
	fő	% (n=2001)
aktív fizikai dolgozó	841	42,0%
aktív szellemi dolgozó	374	18,7%
GYES-en, GYED-en	80	4,0%
háztartásbeli	15	0,7%
tanuló	124	6,2%
nyugdíjas	471	23,6%
munkanélküli	42	2,1%
egyéb inaktív kereső	26	1,3%
egyéb eltartott	3	0,2%
NV	24	1,2%
összesen	2001	100,0%

háztartásban élők száma		
	fő	% (n=2001)
1 fő	306	15,3%
2 fő	687	34,3%
3 fő	450	22,5%
4 fő	353	17,6%
5 fő	140	7,0%
6 vagy több fő	66	3,3%
összesen	2001	100,0%

14 éven aluliak száma a háztartásban		
	fő	% (n=2001)
nincs	1441	72,0%
1 fő	354	17,7%
2 fő	152	7,6%
3 fő	38	1,9%
4 fő	10	0,5%
5 vagy több fő	7	0,3%
összesen	2001	100,0%

60 év felettiek száma a háztartásban		
	fő	% (n=2001)
nincs	1367	68,3%
1 fő	379	18,9%
2 fő	247	12,3%
3 fő	8	0,4%
összesen	2001	100,0%

tartós betegek száma a háztartásban		
	fő	% (n=2001)
nincs	1339	66,9%
1 fő	477	23,8%
2 fő	167	8,4%
3 fő	16	0,8%
4 fő	2	0,1%
összesen	2001	100,0%

jövedelmi helyzet szubjektív megítélése		
	fő	% (n=2001)
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni	151	7,5%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni	790	39,5%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak	869	43,4%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle	97	4,8%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak	22	1,1%
NT/NV	72	3,6%
összesen	2001	100,0%

tartós gyógyszeresedés		
	fő	% (n=2001)
szed tartósan gyógyszert	679	33,9%
nem szed	1297	64,8%
nem válaszolt	25	1,2%
összesen	2001	100,0%

egészségi állapot megítélése		
	fő	% (n=2001)
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben	1505	75,2%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben	410	20,5%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz	78	3,9%
nem válaszol	8	0,4%
összesen	2001	100,0%

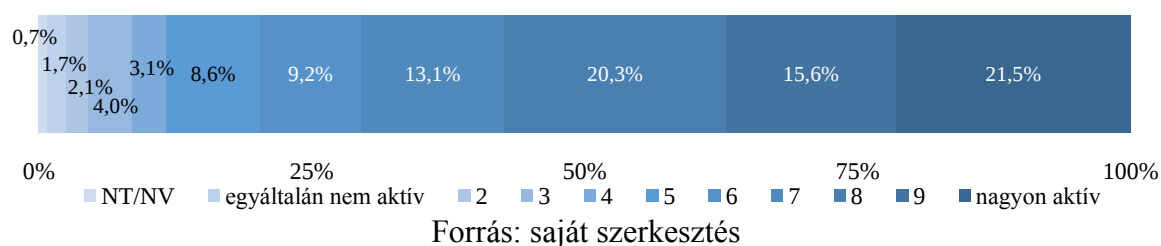
Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezés során kíváncsiak voltunk arra, mennyire értékelik a megkérdezettek aktívnak *életvitelüket*. Tízfokozatú skálán legnagyobb arányban a 10-es értéket jelölték meg, de a 8-as és 9-es értékek is magas említései arányokat kaptak – a részletesebb eredmények a 65. ábrán láthatóak.

Arra is rákérdeztünk, hogy *elégedettek-e saját életükkel*. Tízfokozatú skálán mértük, ahol a 8-as értéket jelölték legtöbbször (24,6%). Összességében inkább elégedettek a megkérdezés résztvevői saját életükkel. A 66. ábra mutatja be az ehhez kapcsolódó eredményeket.

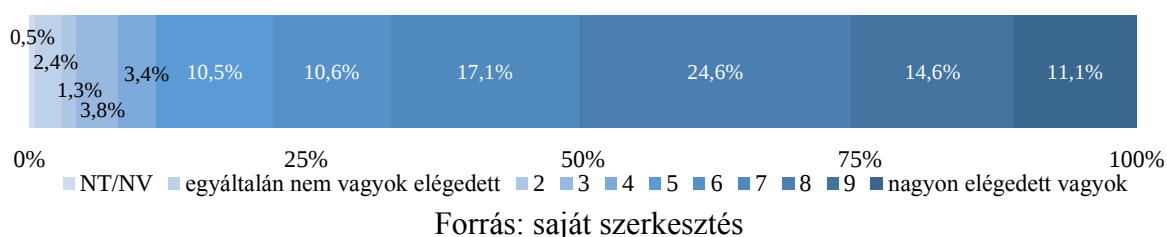
65. ábra: Saját életvitel értékelése (n=2001)

„Mennyire értékeli összességében aktívnak az életvitelét?”



66. ábra: Saját élettel való elégedettség (n=2001)

„Mennyire elégedett a jelenlegi életével?”

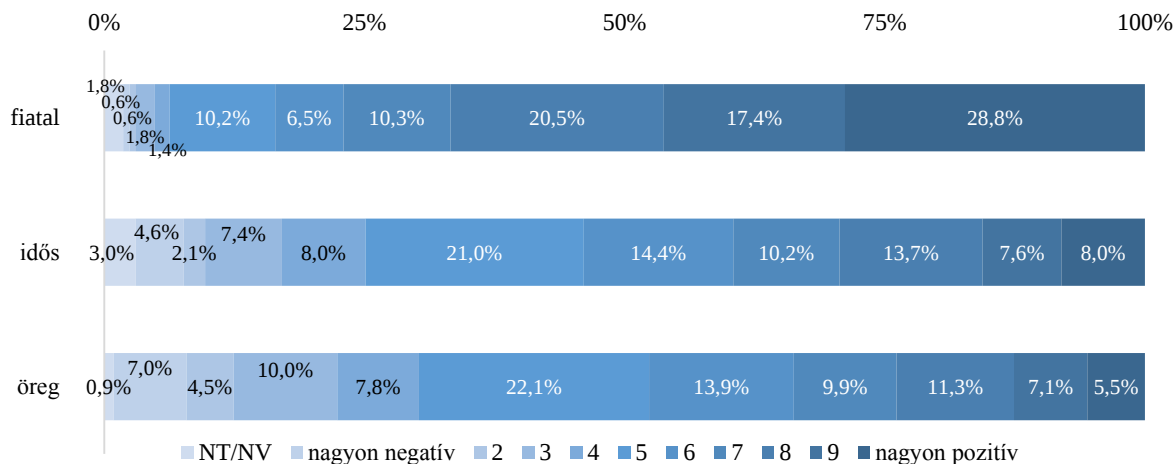


Megkértük a válaszadókat, hogy értékeljék, *milyen érzésük van, amikor a fiatal, az idős és az öreg jelzőket hallják*. Tízfokozatú skálán az 1 jelentette, hogy nagyon negatív érzése van a válaszadónak az adott jelzővel kapcsolatban, a 10 pedig, hogy nagyon pozitív. A fiatal jelzővel kapcsolatban magas arányban legalább 8-as értékelést adtak, vagyis ez a leginkább szimpatikus számukra. Az idős és az öreg jelzőkkel kapcsolatban inkább közepes értékelések születtek – ezekben az esetekben már a móduszok 5-ös értékek voltak (67. ábra).

Azt is megkérdeztük a válaszadóktól, hogy *hány éves kortól mondják valakire, hogy fiatal, középkorú, illetve, hogy idős*. Az eredmények az 68-70. ábrán láthatóak. A 68. ábra a fiatalkor kezdetével kapcsolatos véleményeket foglalja össze. Jól látható, hogy az összes válasz átlaga 17,83. Az is látható, hogy a módusz 18, vagyis a legtöbbször a 18. életévet jelölték meg, mint a fiatalkor kezdetét (27,1%). Magas arányban jelölték még meg a 20. életévet (20,4%), valamint a 16. életévet (17,9%) is. A középgeneráció kezdetének megítélése terén (69. ábra) a válaszok jobban szóródnak, mint a fiatalkor esetén. Legmagasabb arányban azok voltak, akik azt mondták, hogy 40 éves kortól középkorú valaki (30,1%). Viszonylag magas arányban mondták még a 45 évet (17,7%), az 50 évet (17,0%), valamint a 35 évet (12%). 30 éves kortól 9% gondolja a középgeneráció tagjait meghatározni. A válaszadók szerint az időskor átlagosan 66 évesen kezdődik. Legmagasabb arányban (31,2%) a 70. életévet jelölte meg, mint az időskor kezdetét (70. ábra). 23,4% szerint 60 évtől kezdődik, 19,1% szerint pedig 65 évtől.

67. ábra: A fiatal/idős/öreg jelzőkkel kapcsolatos érzések (n=2001)

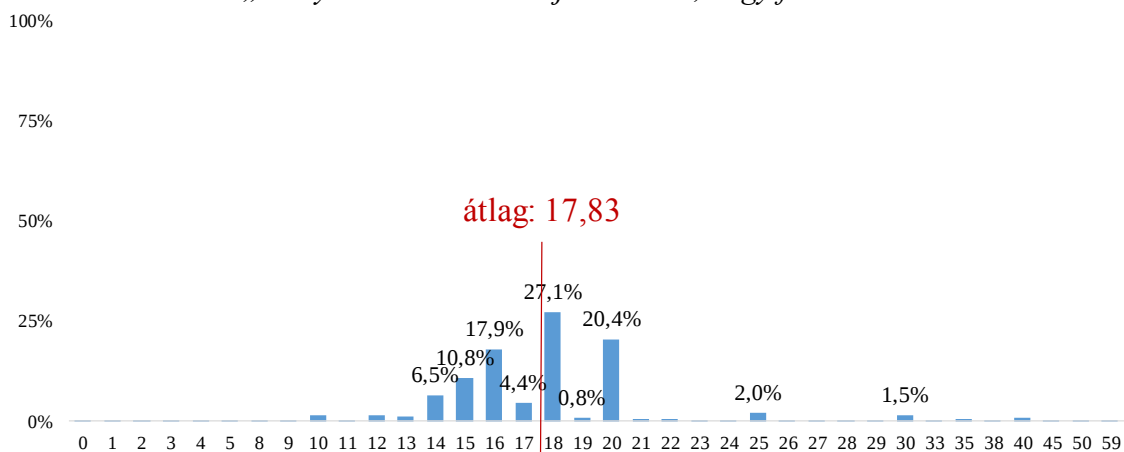
„Milyen érzése van, ha a fiatal/idős/öreg jelzőt hallja?”



Forrás: saját szerkesztés

68. ábra: A fiatalkor kezdete a válaszadók szerint (n=2001)

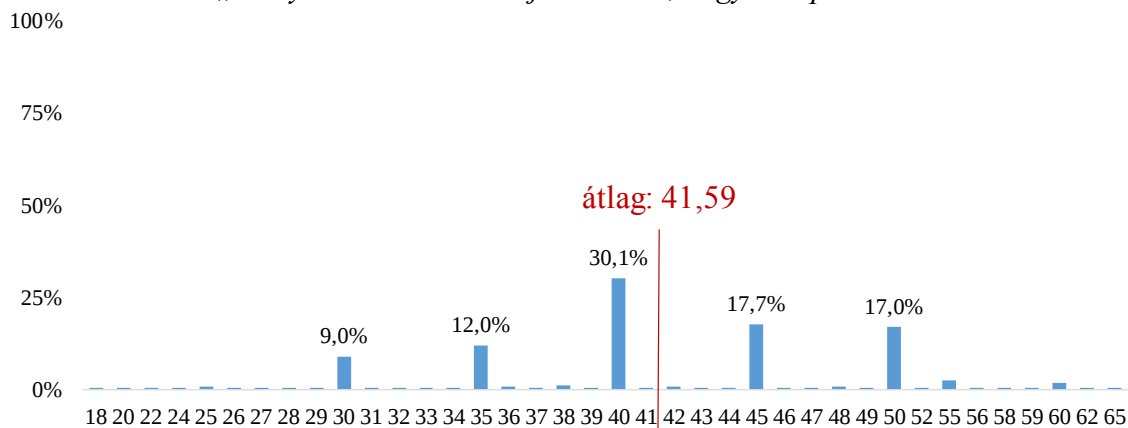
„Hány éves kortól mondja valakire, hogy fiatal?”



Forrás: saját szerkesztés

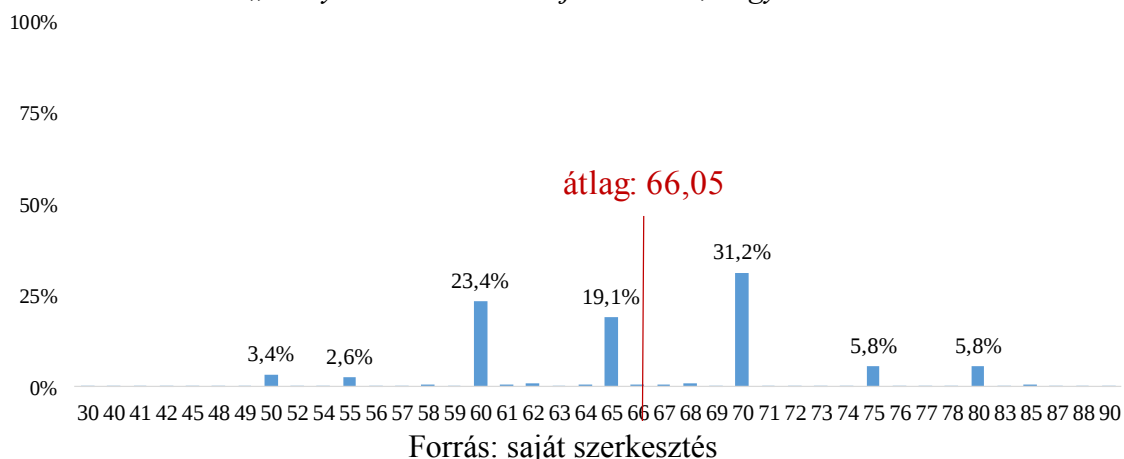
69. ábra: A középkor kezdete a válaszadók szerint

„Hány éves kortól mondja valakire, hogy középkorú?”



Forrás: saját szerkesztés

70. ábra: Az idősor kezdete a válaszadók szerint
„Hány éves kortól mondja valakire, hogy idős?”

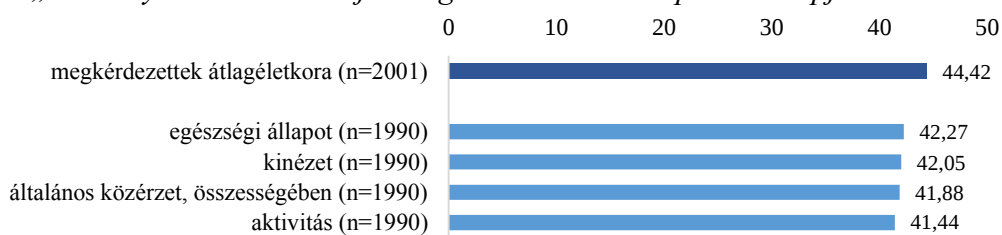


A kutatás során arra is kitértünk, hogy a megkérdezettek *hány évesnek érzik magukat adott szempontok alapján* – ennek eredményeit mutatjuk be a 71. ábrán. Ahhoz, hogy legyen mihez viszonyítani ábrázoltuk a válaszadói kör átlagéletkorát is. Látható, hogy minden szempont alapján átlagosan fiatalabbnak érzik magukat a válaszadók, mint a valóság. Legalacsonyabb kort átlagosan az aktivitásuk alapján adtak meg, de lényegében nincsenek nagyobb különbségek az egyes szempontok között.

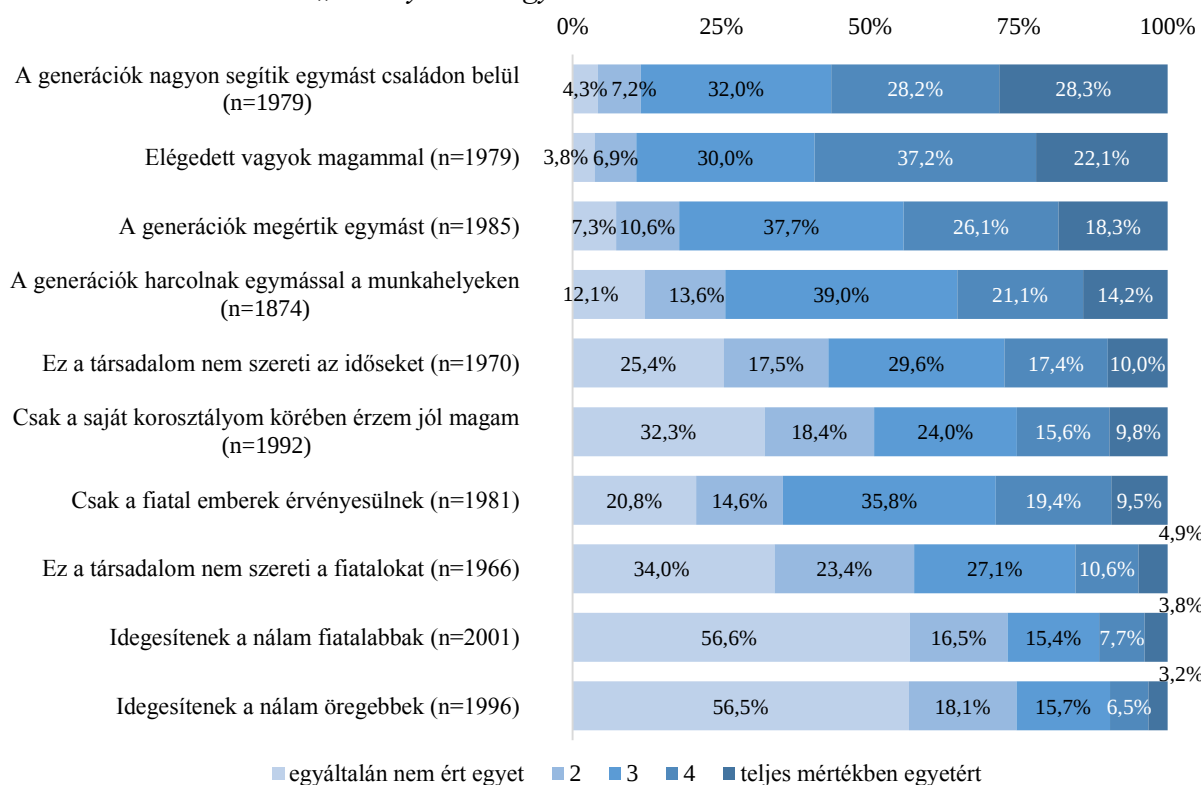
Korral és generációkkal kapcsolatos attitűdállításokat értékeltettünk a válaszadókkal, arra kértük őket, hogy egyetértésük fokát jelezzék ötfokozatú skálán. Legmagasabb arányban azzal értettek egyet, hogy a generációk nagyon segítik egymást családon belül. Nem jellemző a megkérdezetti körre, hogy idegesítik őket a náluk fiatalabbak vagy öregebbek (72. ábra).

Rákérdeztünk arra is, hogy adott szempontokat mekkora mértékben érzik a megkérdezettek *hátráltató tényezőnek* – ennek eredményei láthatóak a 73. ábrán (ötfokozatú skálán 1 jelentette, hogy egyáltalán nem ért egyet az állítással, 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért). Összességében az a következtetés vonható le, hogy egyik vizsgált tényezőt sem gondolják hátráltató tényezőnek, hiszen mindegyik állítás esetén inkább nem értettek egyet. A többi válaszhoz hasonlóan átlag feletti mértékben érzik magukat hátrányban a megkérdezettek anyagi lehetőségeik miatt, koruk miatt valamint, mert egyedül élnek – bár ezekben az esetekben is legmagasabb arányban az 1-es válaszok szerepelnek.

71. ábra: Szubjektív korérzet különböző szempontok alapján, év
„Ön hány évesnek érzi saját magát az alábbi szempontok alapján?”

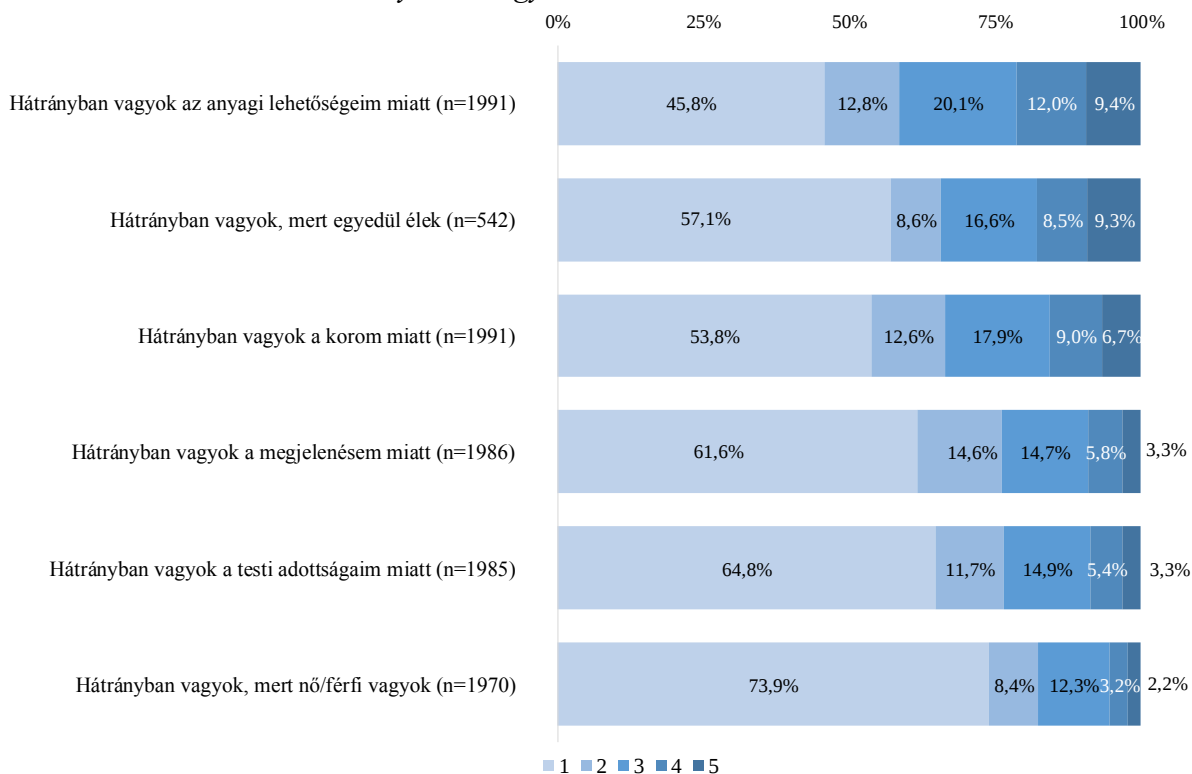


72. ábra: Állításokkal való egyetértés foka
 „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”



Forrás: saját szerkesztés

73. ábra: Hátráltató tényezők
 „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?”



Forrás: saját szerkesztés

6. A személyes megkérdezés háttérelmzésének eredményei

A demográfiai háttérelmzések bemutatása során azt vizsgáljuk, hogy a vonatkozó kérdések kapcsán az egyes demográfiai csoportok válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható eltérések. A háttérelmzést öt változó mentén végeztük el (nem, generációk, lakóhely településtípusa, iskolai végzettség foka és jövedelmi helyzet szubjektív megítélése). Csak azon eredményeket közöljük, melyek statisztikai értelemben véve szignifikáns eltéréseket mutattak.

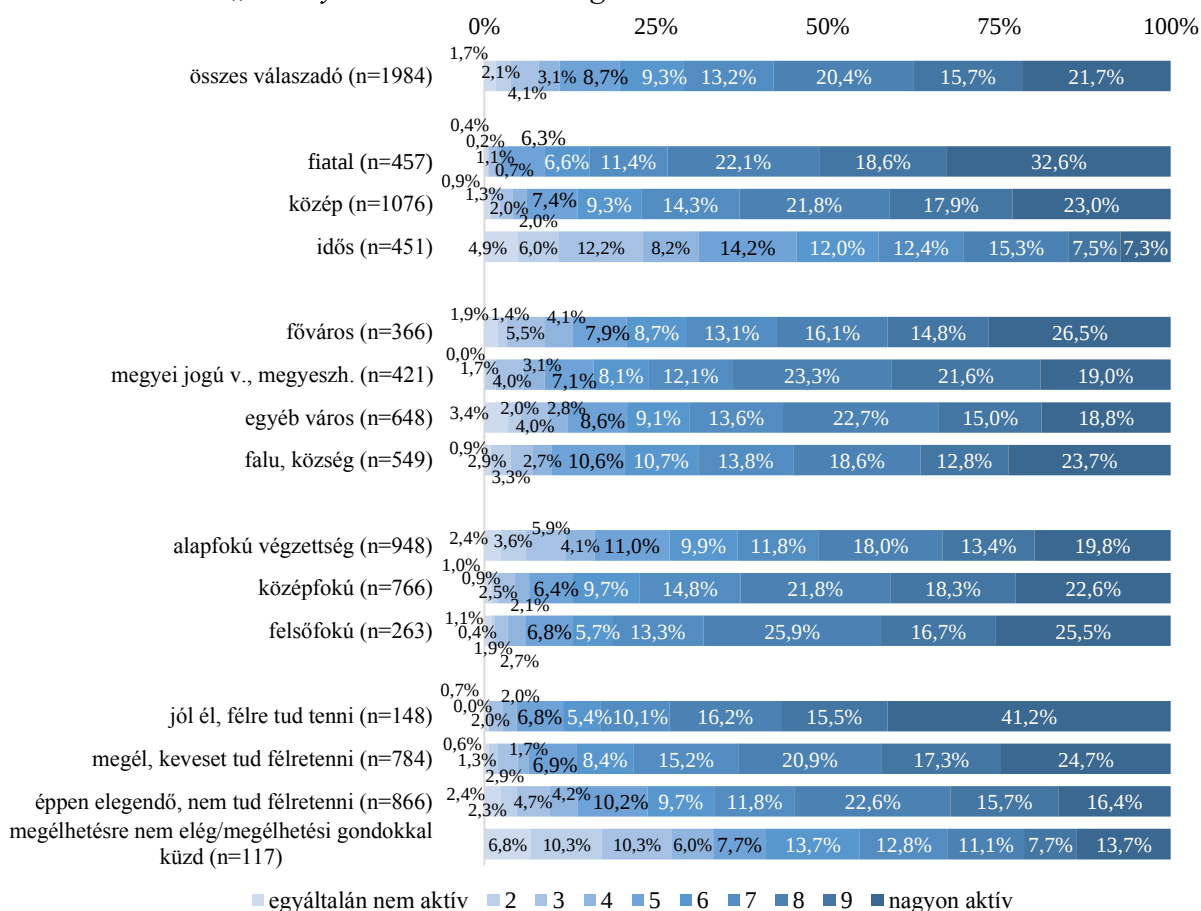
Saját életvitelüket az átlagoshoz képest összességében aktívabbnak vélik a legfeljebb középgenerációsok, a fővárosiak és a falusiak, a legalább középfokú végzettségűek, és akik jó jövedelmi viszonyok között élnek (74. ábra).

A 75. ábrán látható, hogy a megkérdezetti körön belül a fiatalok, a fővárosiak, a legalább középfokú végzettségűek, valamint a jobb jövedelmi viszonyok között élők az átlagos mértéknél *elégedettebbek az életükkel*.

A *fiatal jelző* hallatán az átlagoshoz képest pozitívabb érzése van a nőknek, a fiataloknak, azoknak, a fővárosban és a falvakban élőknek, valamint a jobb jövedelmi helyzetűeknek (76. ábra).

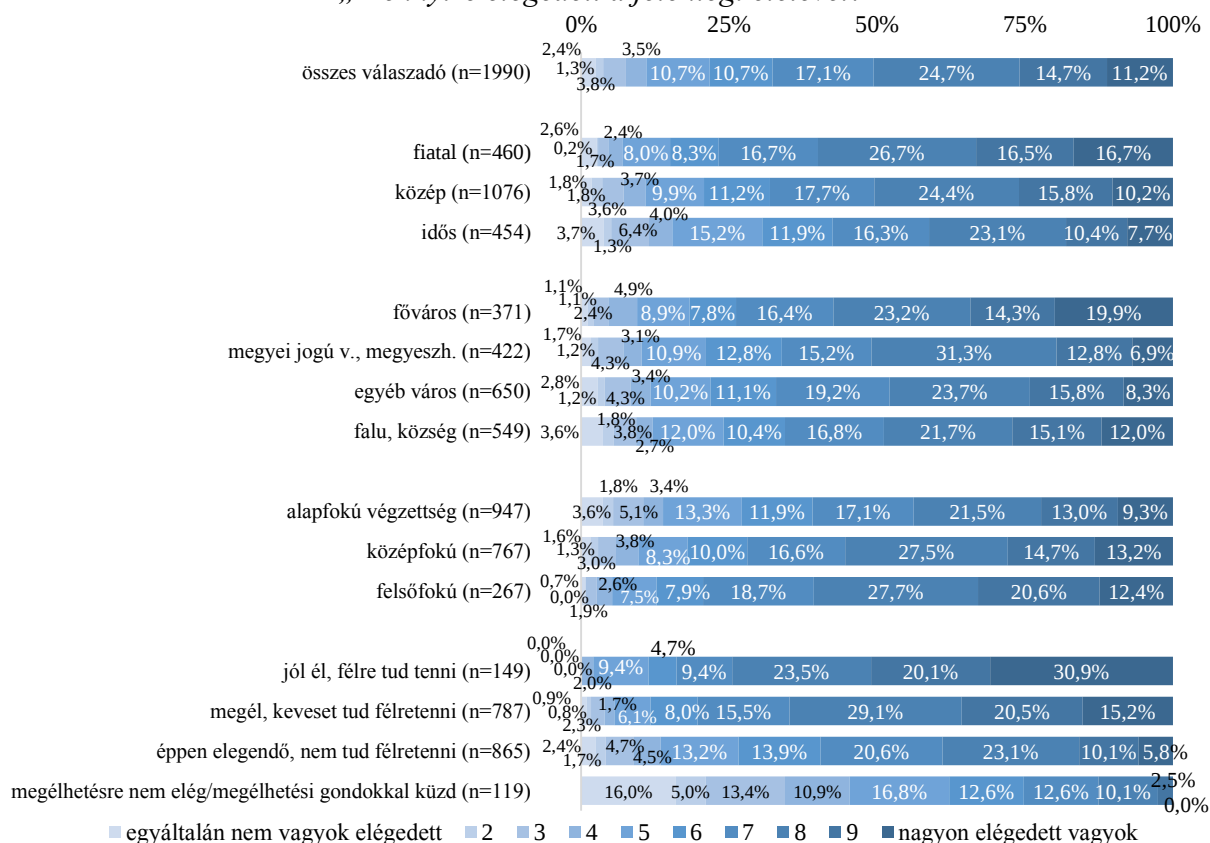
74. ábra: Saját életvitel aktivitásának megítélése – háttérelmzés

„Mennyire értékeli összességében aktívnak az életvitelét?”



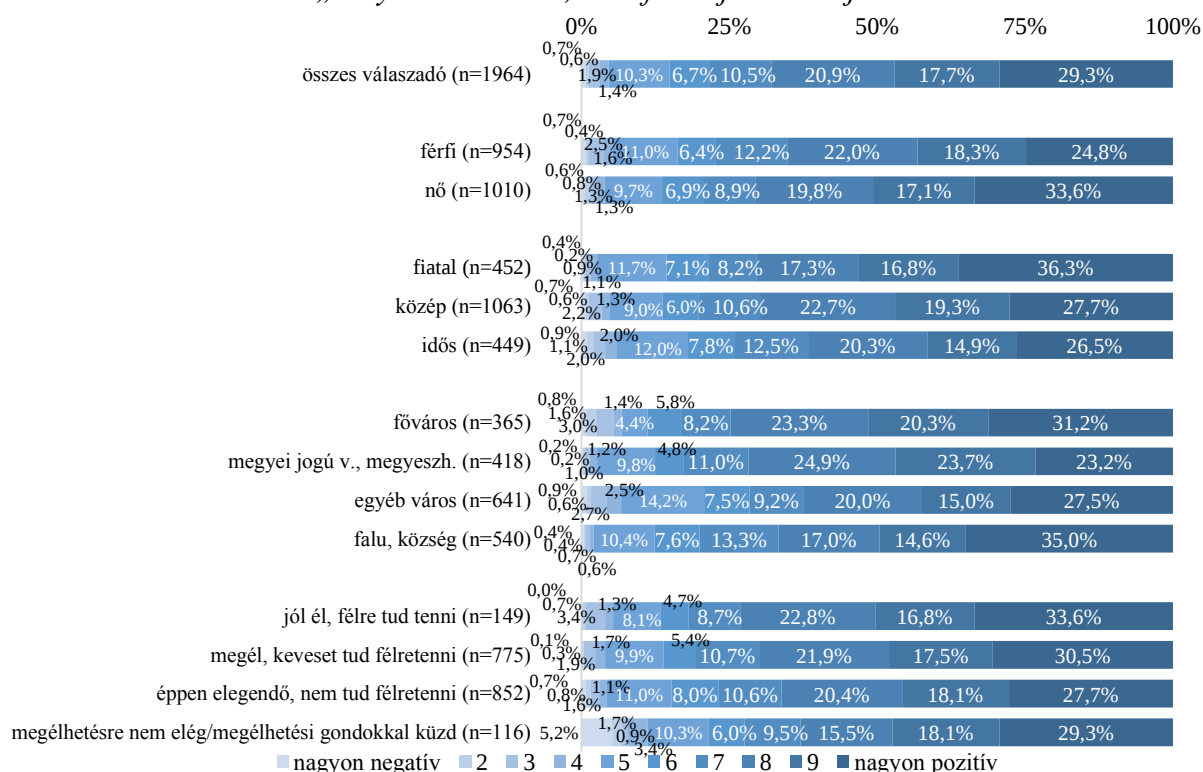
Forrás: saját szerkesztés

75. ábra: Jelenlegi élettel való elégedettség értékelése – háttérelmezés
 „Mennyire elégedett a jelenlegi életével?”



Forrás: saját szerkesztés

76. ábra: A fiatal jelzővel kapcsolatos vélemények – háttérelmezés
 „Milyen érzése van, ha a fiatal jelzőt hallja?”

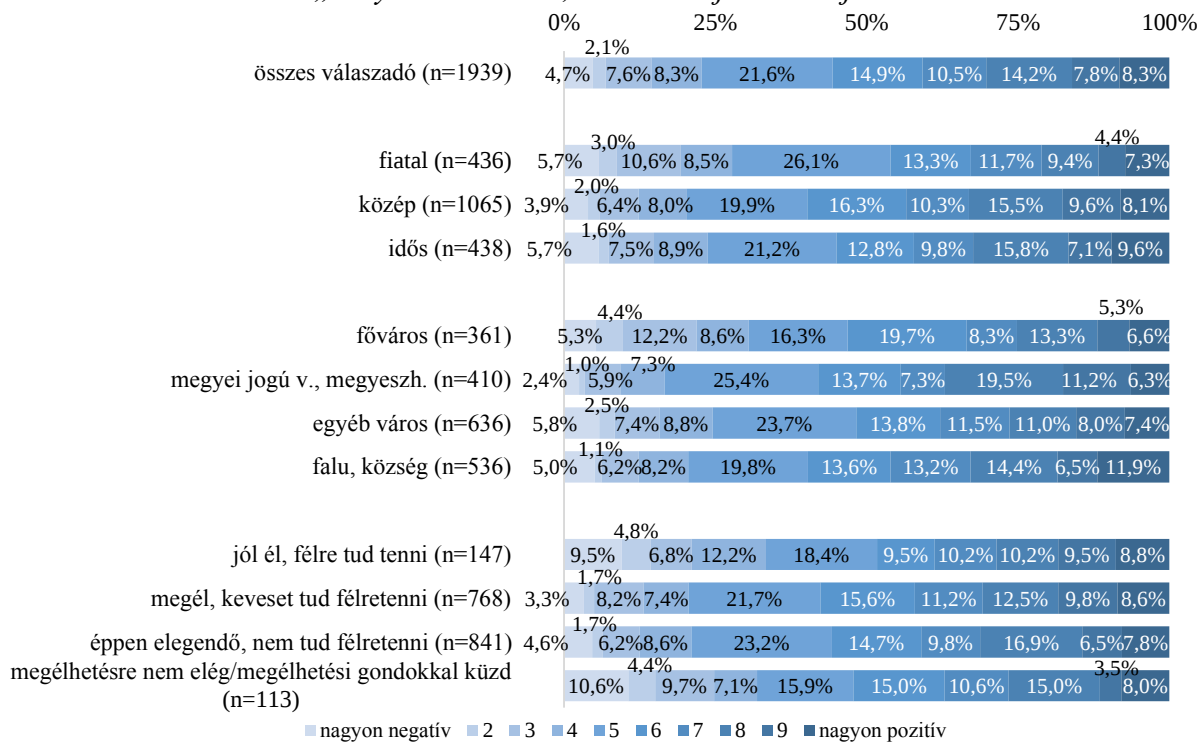


Forrás: saját szerkesztés

Az *idős jelzővel* kapcsolatban az átlagnál pozitívabb véleménye van a középgenerációhoz tartozóknak és az időseknek, a kisebb települések lakóinak, a felsőfokú végzettségűeknek, valamint a legalább közepes jövedelmi viszonyok között élőknek (77. ábra). A 78. ábrán látható, hogy a fővárosiak, az egyéb városok lakói, valamint a jobb és a nagyon rossz jövedelmi viszonyok között élők az átlagoshoz képest negatívabban állnak az *öreg jelzőhöz*.

77. ábra: Az idős jelzővel kapcsolatos vélemények – háttérellemzés

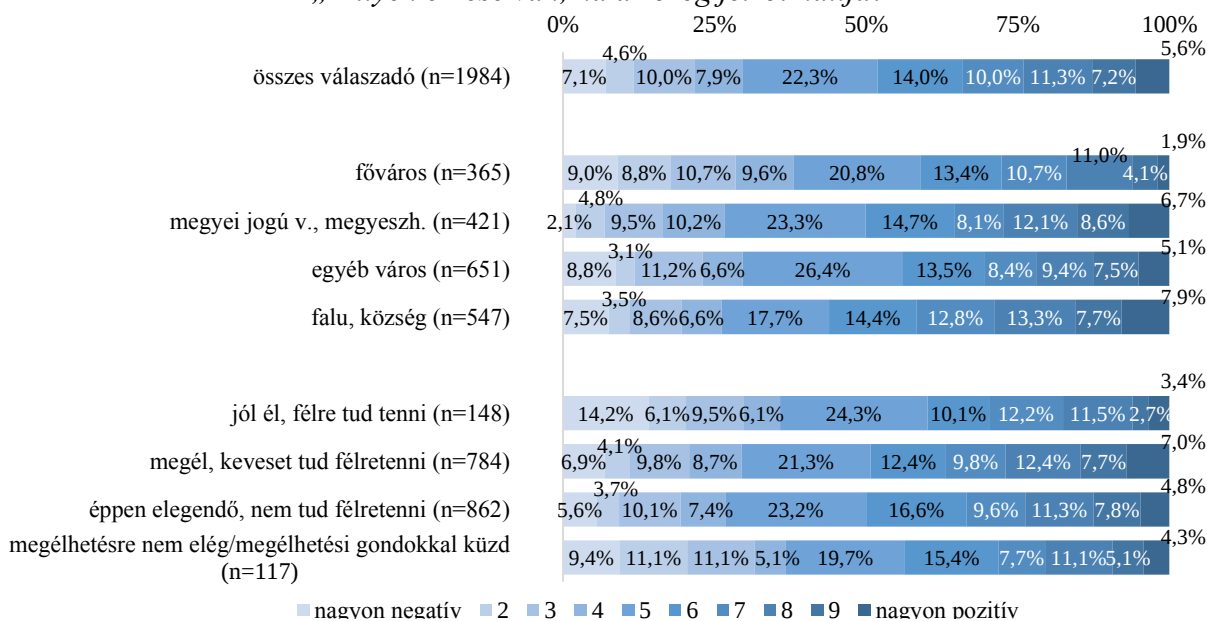
„Milyen érzése van, ha az idős jelzőt hallja?”



Forrás: saját szerkesztés

78. ábra: Az öreg jelzővel kapcsolatos vélemények – háttérellemzés

„Milyen érzése van, ha az öreg jelzőt hallja?”

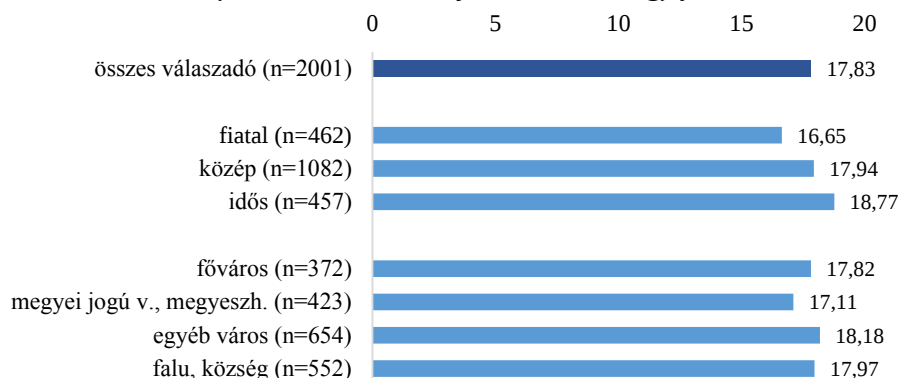


Forrás: saját szerkesztés

A fiatalok és a megyei jogú városok lakói az átlaghoz képest korábbra tették a *fiatalkor kezdetét* (79. ábra). A *középgeneráció kezdetét* az átlagosnál későbbre teszik a nők, az idősek, a megyei jogú városok lakói, az alapfokú végzettségűek, valamint azok, akiknek éppen elegendő pénzük van havonta (80. ábra). Az *időskor kezdetét* az átlagoshoz képest későbbre tették a nők, valamint a legalább középgenerációhoz tartozók, az alap- és felsőfokú végzettségűek és azok, akiknek éppen elegendő pénzük van havonta (81. ábra).

79. ábra: A fiatalkor kezdetének megítélése – háttérellemzés

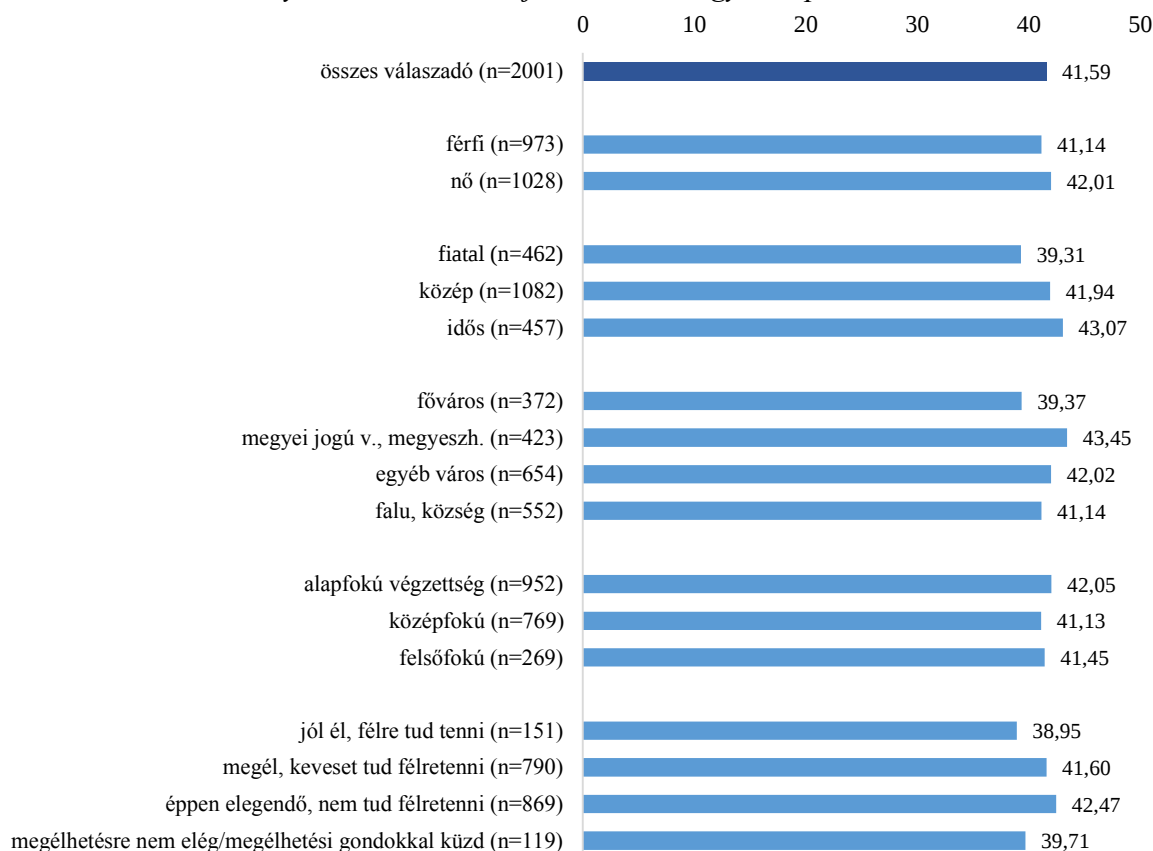
„Hány éves kortól mondja valakire, hogy fiatal?”



Forrás: saját szerkesztés

80. ábra: A középkor kezdetének megítélése – háttérellemzés

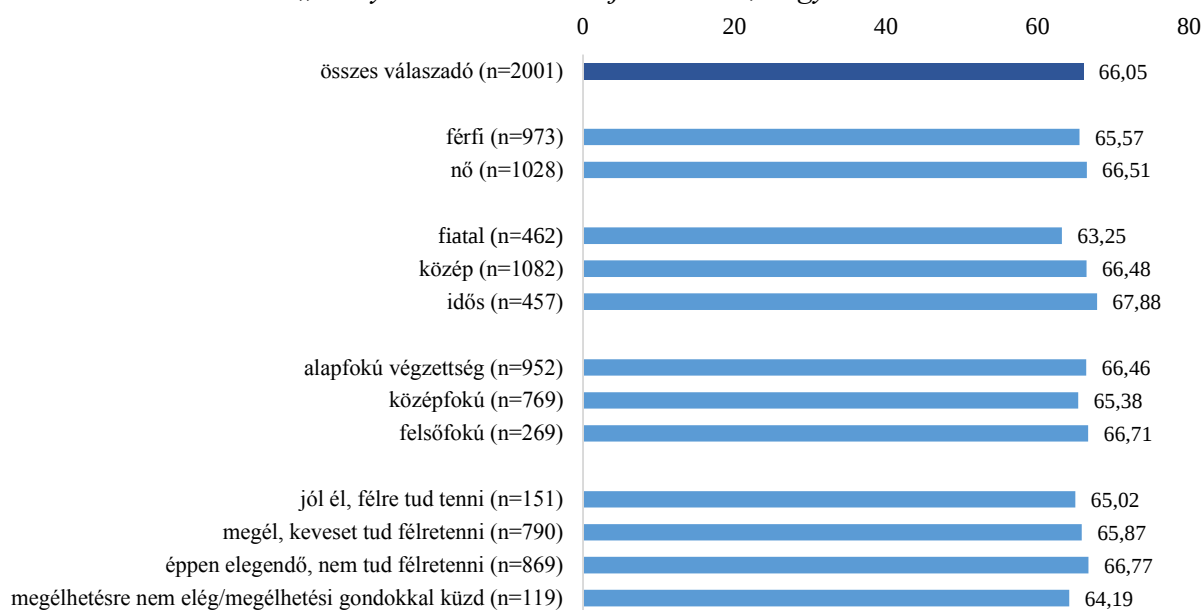
„Hány éves kortól mondja valakire, hogy középkorú?”



Forrás: saját szerkesztés

81. ábra: Az időskor kezdetének megítélése – háttérellemzés

„Hány éves kortól mondja valakire, hogy idős?”

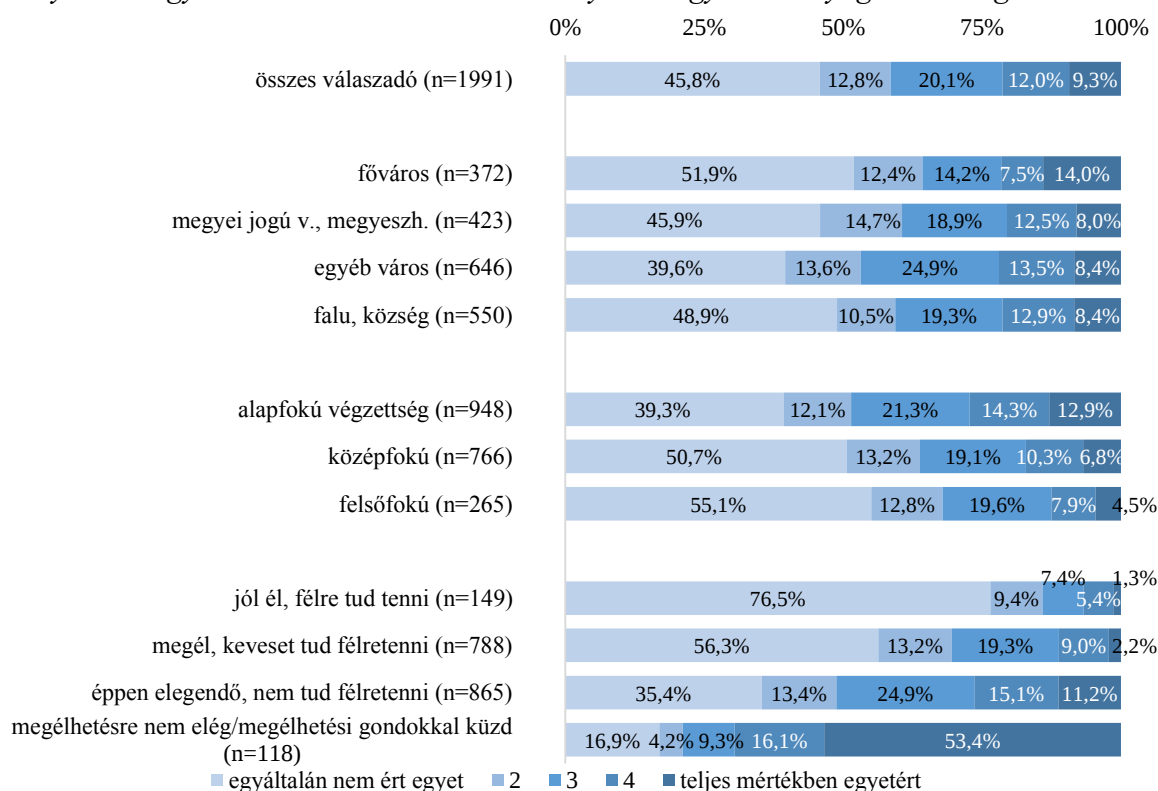


Forrás: saját szerkesztés

Anyagi lehetőségeik miatt az átlagnál nagyobb hátrányban érzik magukat az egyéb városok lakói, az alapfokú végzettségűek és a rosszabb jövedelmi viszonyok között élők (82. ábra).

82. ábra: Anyagi lehetőségek miatti hátrányos helyzet – háttérellemzés

„Mennyire ért egyet az alábbi állítással? Hátrányban vagyok az anyagi lehetőségeim miatt.”



Forrás: saját szerkesztés

A 83. ábra mutatja be, hogy a *koruk miatt* az átlagosnál jobban *hátrányban* érzik magukat a nők, az idősek, az alapfokú végzettségűek, valamint a megélhetési gondokkal küzdők. A *megjelenésük miatt* inkább *hátrányban* érzik magukat az idősek, a falvakban lakók, az alapfokú végzettségűek és a megélhetési gondokkal küzdők (84. ábra). A 85. ábrán látható, hogy *testi adottságaik miatt* az átlagosnál inkább *hátrányban* érzik magukat az idősek, az alapfokú végzettségűek, valamint a megélhetési problémákkal küzdők. A 86. ábrán látható, hogy a *nemük miatt* az átlagoshoz képest inkább *hátrányban* érzik magukat a nők és a megélhetési problémákkal küzdők.

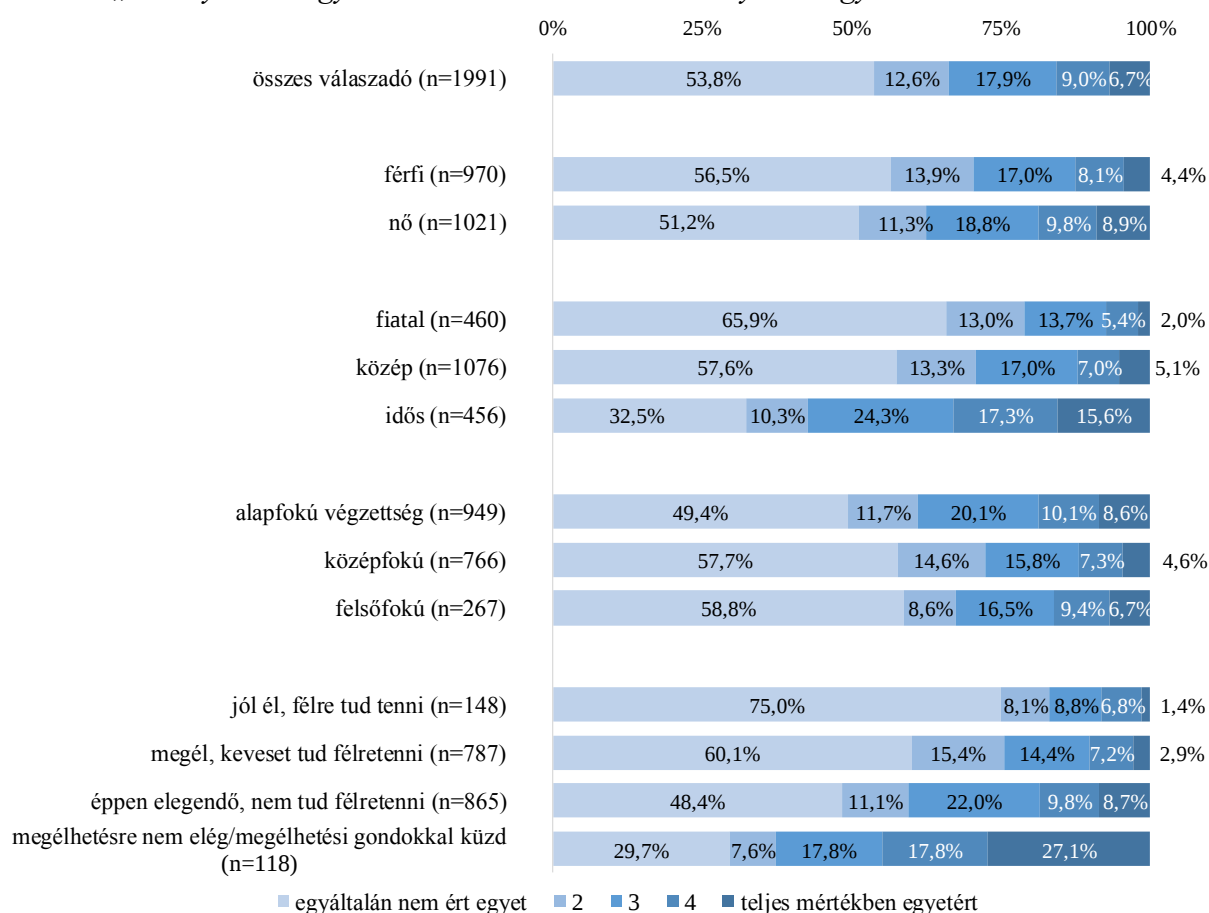
A „*Hátrányban vagyok, mert egyedül élek*” állítás háttérelvezését az alacsony elemszámok miatt nem végeztük el.

A „*Csak a saját korosztályom körében érzem jól magam*” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet (4-es vagy 5-ös értékelés) a férfiak, a fiatalok, a fővárosiak, az alapfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi helyzetben lévők (87. ábra).

„*A generációk megértik egymást*” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értenek egyet a középgenerációhoz tartozók, a megyei jogú városok lakói, a felsőfokú végzettségűek és az átlagos jövedelműek (88. ábra).

83. ábra: Kor miatti hátrányos helyzet – háttérelvezés

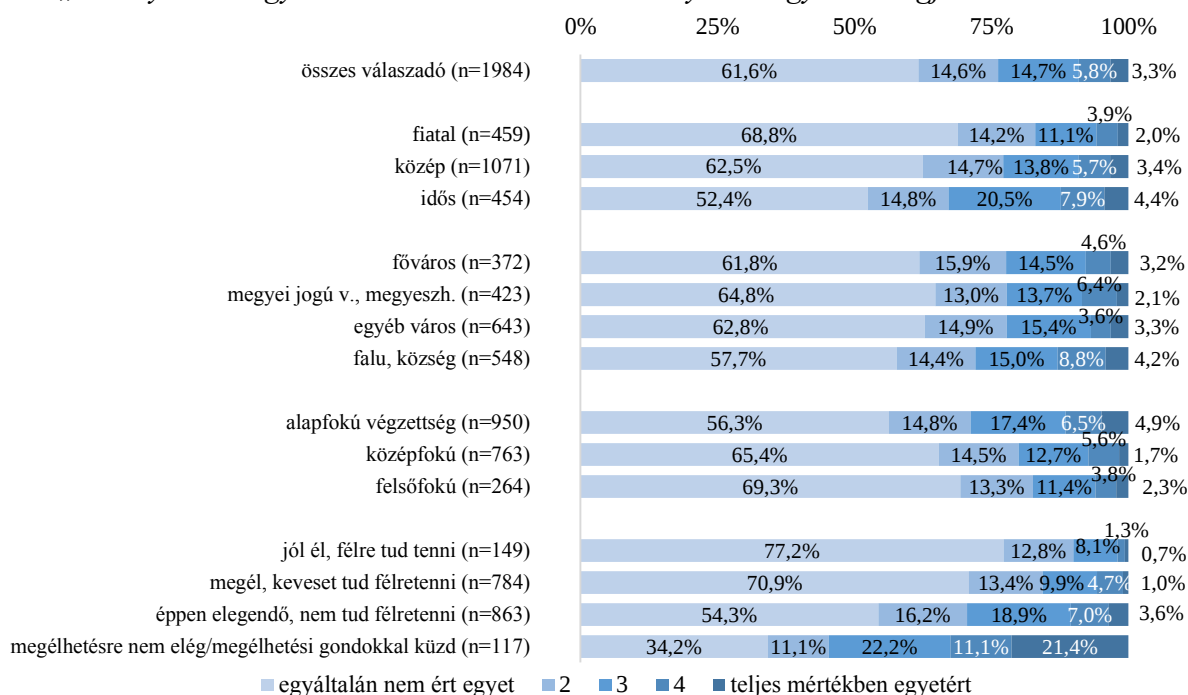
„Mennyire ért egyet az alábbi állítással? Hátrányban vagyok a korom miatt.”



Forrás: saját szerkesztés

84. ábra: Megjelenés miatti hátrányos helyzet – háttérelmzés

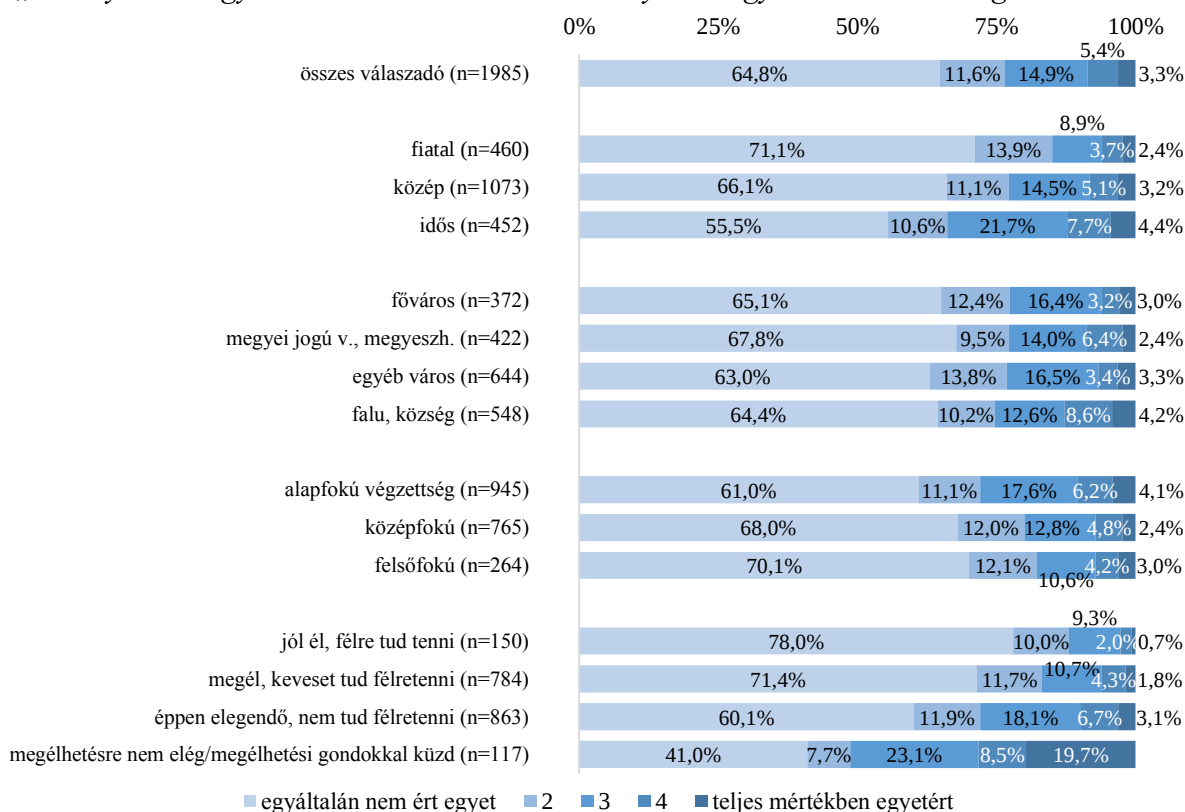
„Mennyire ért egyet az alábbi állítással? Hátrányban vagyok a megjelenésem miatt.”



Forrás: saját szerkesztés

85. ábra: Testi adottság miatti hátrányos helyzet – háttérelmzés

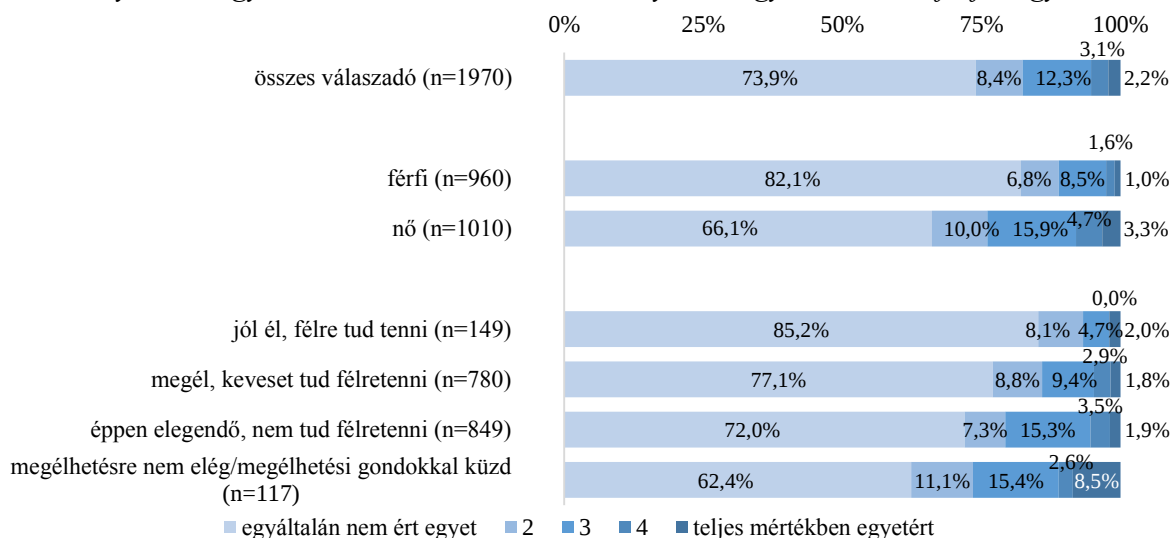
„Mennyire ért egyet az alábbi állítással? Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt.”



Forrás: saját szerkesztés

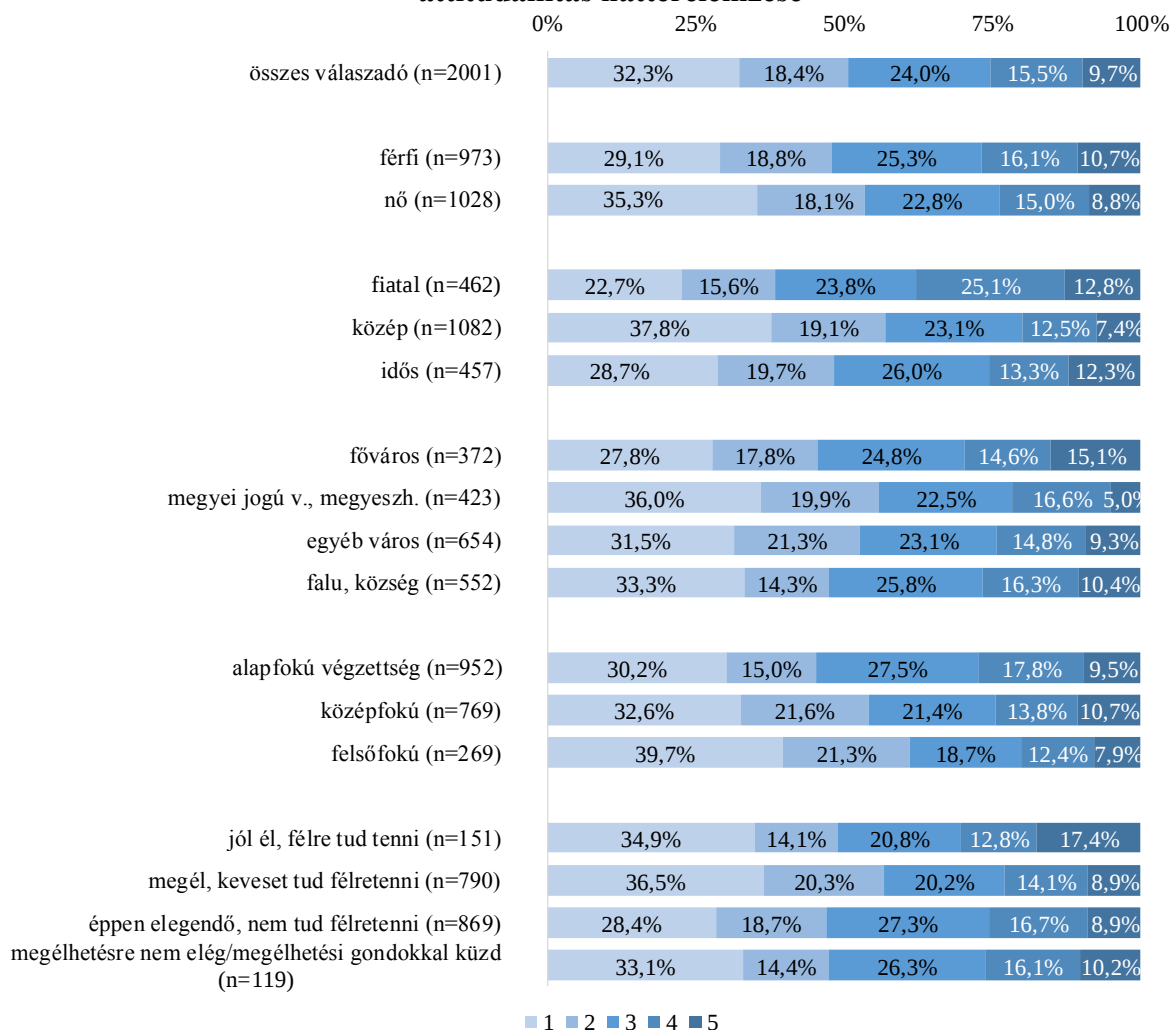
86. ábra: Nem miatti hátrányos helyzet – háttérelvezés

„Mennyire ért egyet az alábbi állítással? Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok.”



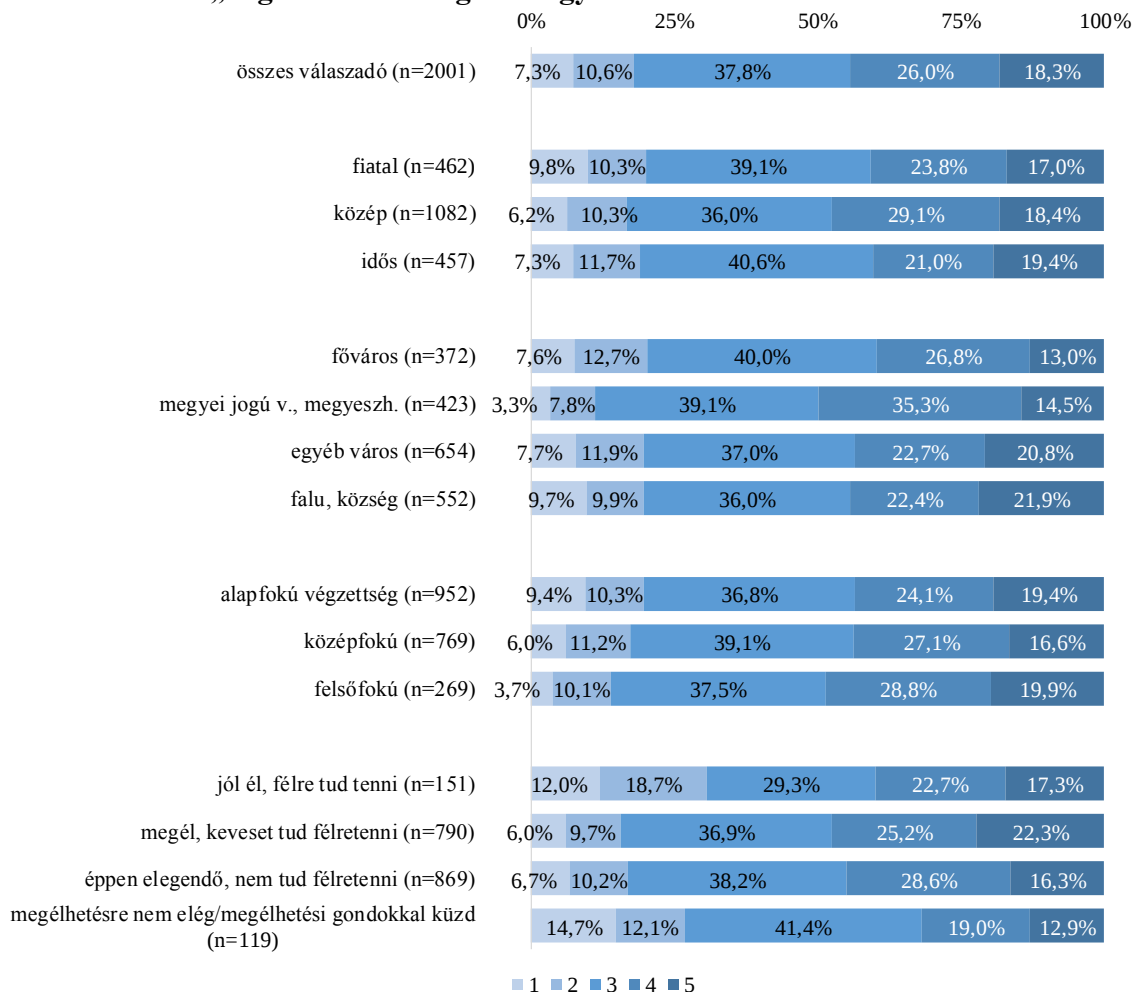
Forrás: saját szerkesztés

87. ábra: „Csak a saját korosztályom körében érzem jól magam” attitűdállítás háttérelvezése



Forrás: saját szerkesztés

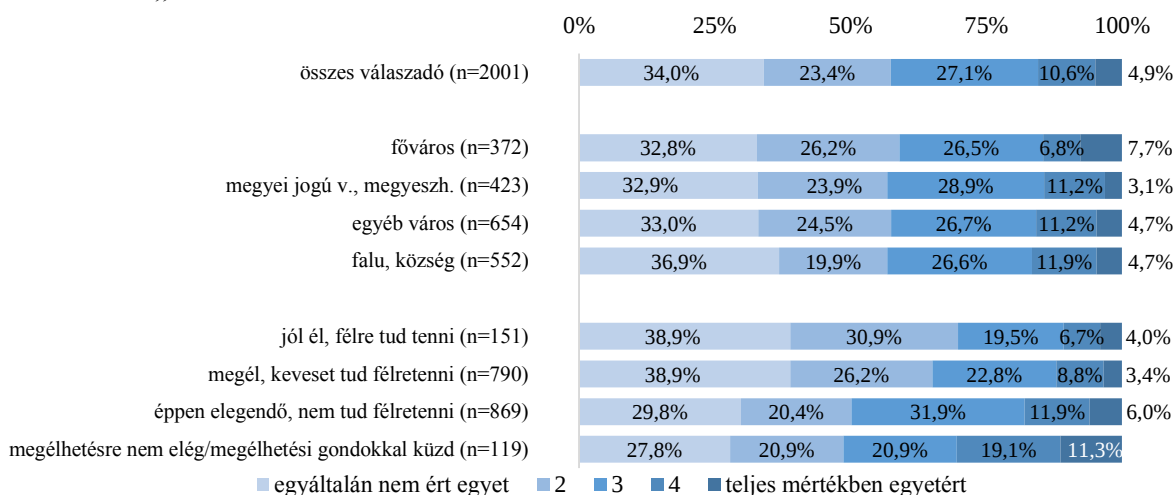
88. ábra: „A generációk megértik egymást” attitűdállítás háttérelmezése



Forrás: saját szerkesztés

Az „*Ez a társadalom nem szereti a fiatalokat*” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet a kisebb települések lakói és a szerényebb jövedelmi viszonyok között élők (89. ábra).

89. ábra: „Ez a társadalom nem szereti a fiatalokat” attitűdállítás háttérelmezése



Forrás: saját szerkesztés

Az „Idegesítenek a nálam fiatalabbak” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet a férfiak, a fiatalok, a főváros és egyéb városok lakói, az alapfokú végzettségűek, valamint a jó jövedelmi viszonyok között élők (90. ábra).

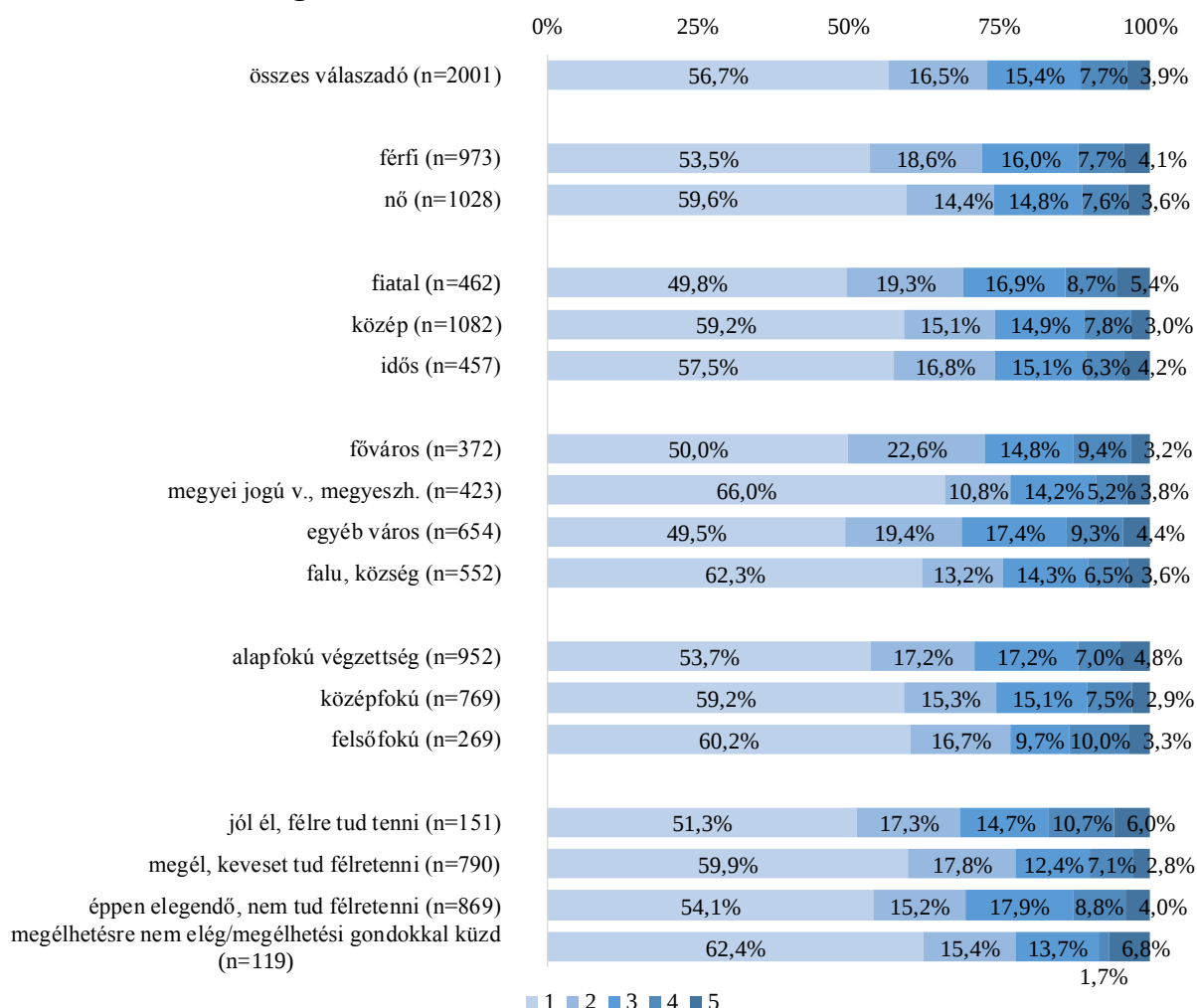
„A generációk nagyon segítik egymást családon belül” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet a nagyobb települések lakói, valamint a jobb jövedelmi helyzetben lévők (91. ábra).

Az „Elégedett vagyok magammal” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet a fiatalok, a megyei jogú városok lakói, a felsőfokú végzettségűek és a jobb jövedelmi viszonyok között élők (92. ábra).

Az „Ez a társadalom nem szereti az időseket” állítással a teljes mintához képest magasabb arányban értettek egyet az idősek, a fővárosban és egyéb városokban élők, valamint a legrosszabb jövedelmi viszonyok között élők (93. ábra).

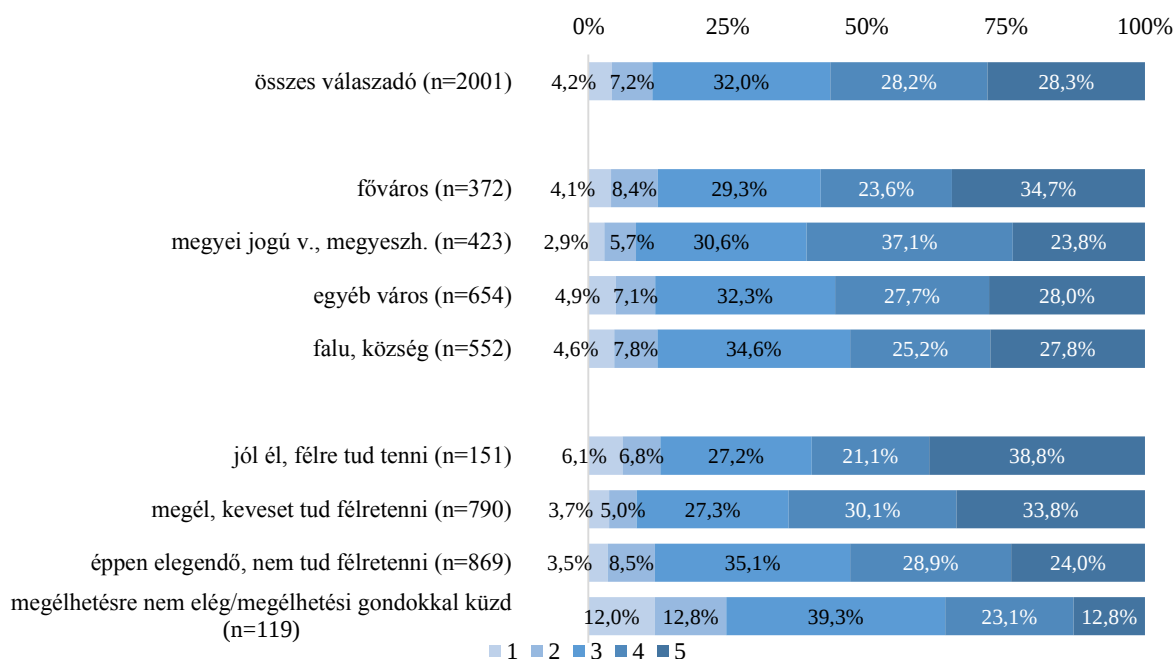
A „Csak a fiatal emberek érvényesülnek” állítással a teljes megkérdezetti körhöz képest magasabb arányban értenek egyet az idősek, a fővárosiak, a falvakban élők és a rosszabb jövedelmi viszonyok között élők (94. ábra).

90. ábra: „Idegesítenek a nálam fiatalabbak” attitűdállítás háttérelmzése



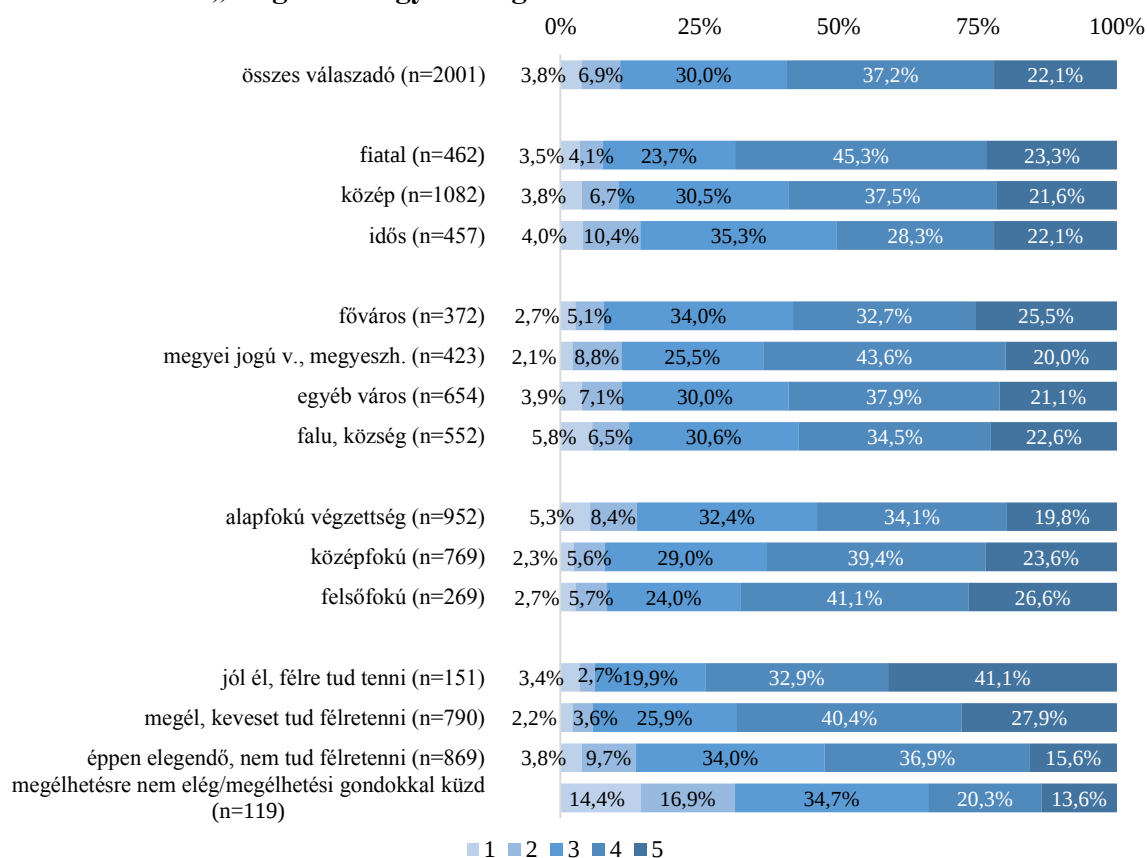
Forrás: saját szerkesztés

91. ábra: „A generációk nagyon segítik egymást családon belül” attitűdállítást háttérelmzése



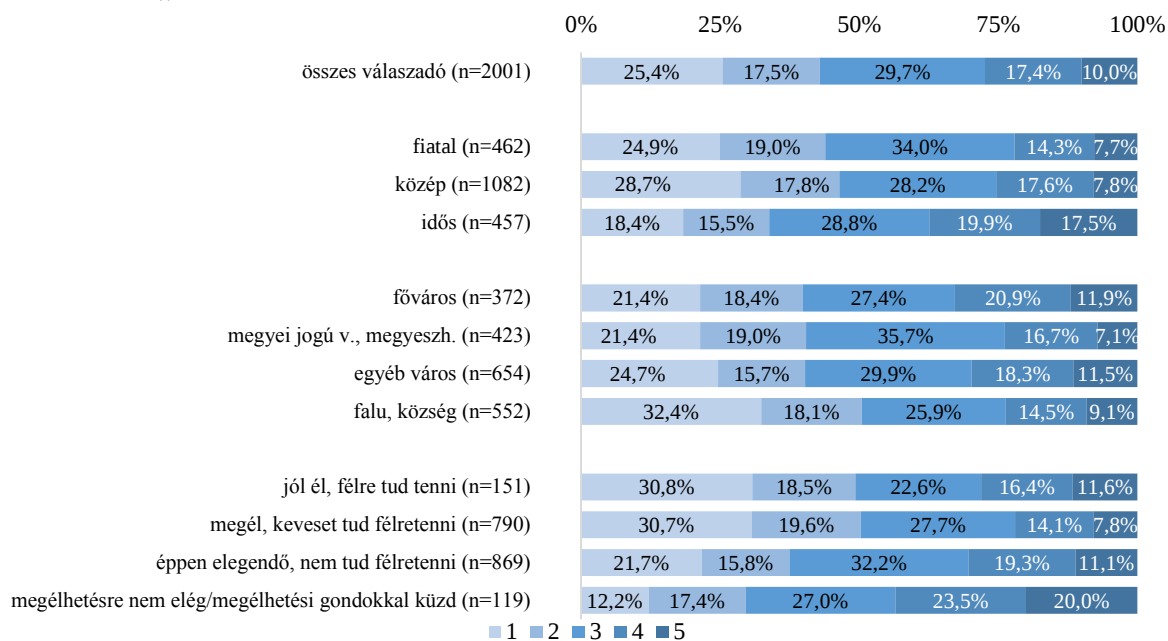
Forrás: saját szerkesztés

92. ábra: „Elégedett vagyok magammal” attitűdállítást háttérelmzése



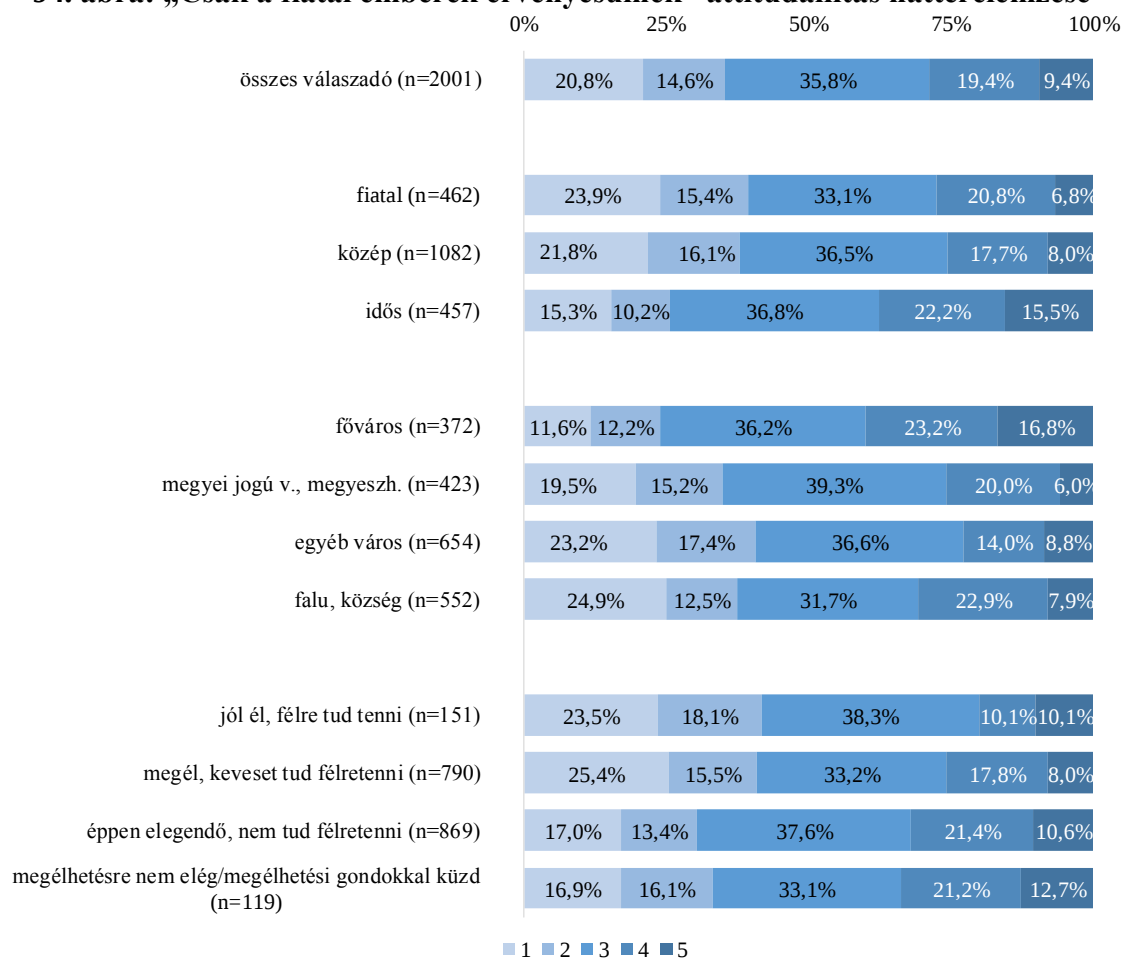
Forrás: saját szerkesztés

93. ábra: „Ez a társadalom nem szereti az időseket” attitűdállítás háttérelmzése



Forrás: saját szerkesztés

94. ábra: „Csak a fiatal emberek érvényesülnek” attitűdállítás háttérelmzése

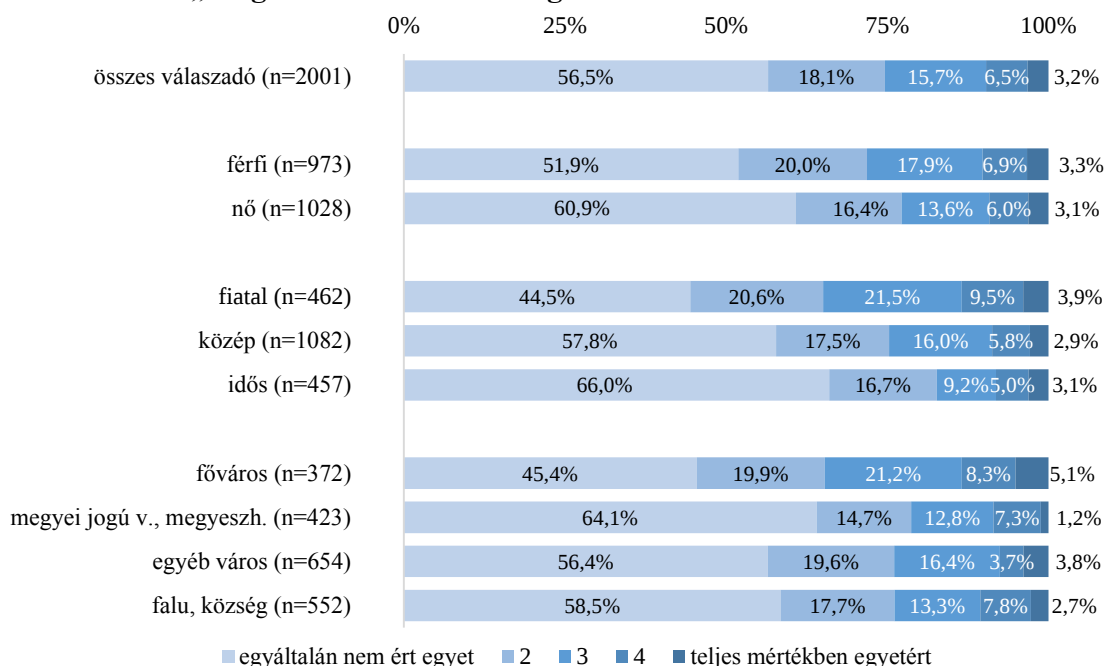


Forrás: saját szerkesztés

Az „Idegesítenek a nálam öregebbek” állítással a teljes megkérdezetti körhöz képest magasabb arányban értettek egyet a férfiak, a fiatalok és a fővárosiak (95. ábra).

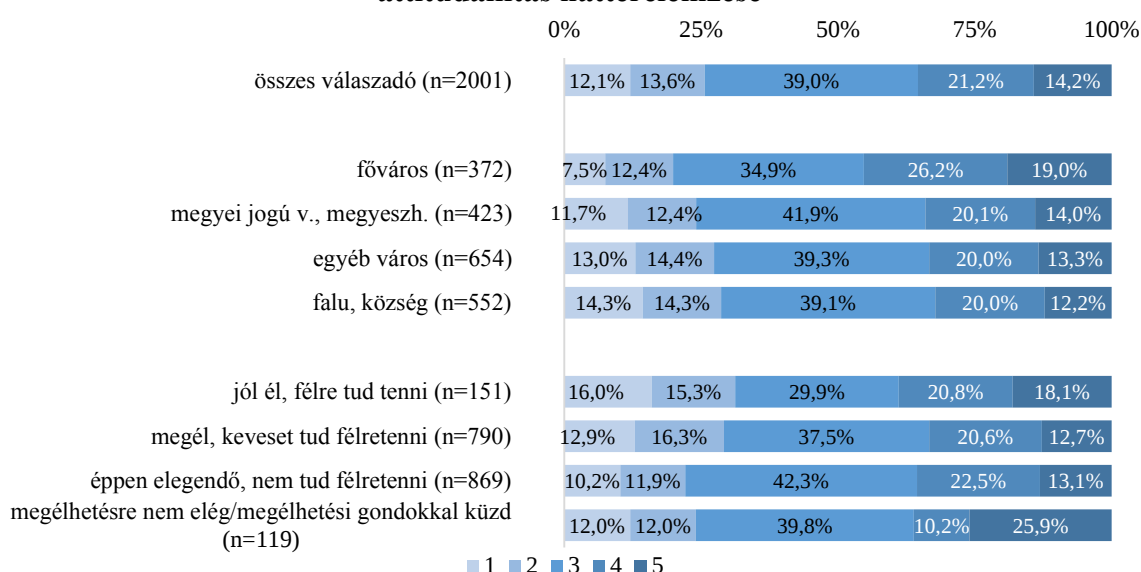
„A generációk harcolnak egymással a munkahelyeken” állítással a teljes megkérdezetti körhöz képest magasabb arányban értettek egyet (adtak 4-es vagy 5-ös értékelést) a fővárosiak és a jobb jövedelmi viszonyok között élők – ez utóbbi ismerv kapcsán kiemeljük, hogy akik jövedelmi helyzetüket a legrosszabbnak jelölték, átlag felett adtak 5-ös értékelést ezen állításra (96. ábra).

95. ábra: „Idegesítenek a nálam öregebbek” attitűdállítás háttérelmezése



Forrás: saját szerkesztés

96. ábra: „A generációk harcolnak egymással a munkahelyeken” attitűdállítás háttérelmezése



Forrás: saját szerkesztés

7. Fókuszcsoportos viták eredményei

A fókuszcsoportos viták módszerével a miért és a hogyan jellegű kérdésekre keresünk választ, vagyis egy adott témával kapcsolatban a mélyebb információkat gyűjtjük össze. Kutatásunk keretében megvalósuló fókuszcsoportos viták 2018 tavaszán zajlottak Budapesten, Pécsen és Szolnokon. A résztvevők kiválasztása során alapvetően a generációk és a nemek megfelelő arányát tartottuk szem előtt:

- 3-3 fő fiatal és középgenerációs, valamint 2 fő idős,
- vegyesen nők és férfiak,
- a résztvevők nyitottak környezetük felé.

Az eredmények közlését két részben tesszük meg: egyrészt, egy *általános részben* mutatjuk be az összegző eredményeket, másrészt, a *generációs eltérésekre* is rámutatunk.

7.1. A fókuszcsoportos viták általános eredményei

generációkkal kapcsolatos gondolatok

A beszélgetések elején kitértünk arra, hogy mit gondolnak a megkérdezettek az öreg, illetve az idős szavakkal kapcsolatban, így arra kértük őket, hogy az ezzel kapcsolatos első gondolataikat osszák meg velünk. Az eredményeket a 97. ábrán és a 10. táblázatban közöljük. Látható, hogy az *öreg* szóval kapcsolatban jellemzően a tapasztalat; a mama; az, aki annak érzi magát és a megfontoltság szavak/kifejezések jutottak leginkább a megkérdezettek eszébe. Az *idős* szóval kapcsolatban kiemelkedtek az öreg és a bölcsesség kifejezések.

97. ábra: Az öreg és az idős jelzőkkel kapcsolatos első asszociációk



Forrás: saját szerkesztés

10. táblázat: Az öreg és az idős jelzőkkel kapcsolatos első asszociációk

az öreg szóval kapcsolatos asszociációk	említések száma	az idős szóval kapcsolatos asszociációk	említések száma
tapasztalat	3	öreg	5
mama	2	tapasztalt (tapasztalat)	4
aki annak érzi magát	2	bölcsesség	2
megfontoltság	2	sok megélt boldog perc	1
idős	1	megélt kor	1
idős ember	1	nagyszülők	1
jó öregnek lenni	1	sorsok	1
amennyinek érzem magam	1	kollégák	1
nyugdíjas	1	hosszú élet	1
ódon épület	1	szép kor	1
házaspár	1	Rákóczi fája	1
édesapám	1	idősebb	1
szeretet	1	szomszédaim	1
bácsi	1	idősek otthona	1
szabadság	1	nyugdíjasok	1
megértés	1	megnyugvás	1
kor	1	horgász	1
megbékélés mindennel	1	rosszabb, mint az öreg	1
piacos idős nénik	1		

Forrás: saját szerkesztés

A beszélgetések során kitértünk arra, hogy mit jelent a résztvevők számára a *generáció* kifejezés. Ezzel kapcsolatban három jellemző vélemény volt. Az egyik szerint az életkorral, korcsoportokkal, korosztályok közötti különbségekkel kapcsolatos kifejezés, ami megjelenik például a tapasztalat terén. Más gondolatok a generációk közötti konfliktusok, generációs problémák köré csoportosultak. Egy harmadik elgondolás szerint a különböző korú családtagokat jelenti a generáció.

„Számomra a korosztályok közötti különbséget jelenti a generáció.” – Dóra, fiatal, Szolnok
 „Generációs problémák. Egyértelmű, hogy összehasonlítás van, nem minden korosabb ember gondol arra vissza, hogy ő is volt fiatal. Meg kellene próbálnunk megérteni a mostani fiatalokat.” –

György, idős, Szolnok

„Felmenők, leszármazottak alkotják a generációkat.” – Móni, középgenerációs, Pécs

A generációk egymástól való elhatárolására is kitértünk: arra kérdeztünk rá, hogy mi alapján határoljuk el egymástól a generációkat, valamint, hogy hány generációt különböztetünk meg. Több tényezőt is említettek a megkérdezettek, melyek szerintük megfelelőek a generációk egymástól való elhatárolására: viselkedés, életforma, életmód, érdeklődés, életkor. Annak kapcsán, hogy *hány generációt* különböztetünk meg, sokféle vélemény elhangzott. Ebben az esetben felhozták a résztvevők, hogy családokon belül is megkülönböztetnek generációkat, akár öt generációról is beszélhetünk. Egyetértés nem volt, de összességében 2-4 generációról beszéltek a résztvevők. Az X, Y, Z generációk is említésre kerültek, de meghatározni már nem tudták őket.

„Kor alapján lehet őket elkülöníteni. Nekem az a meglátásom, hogy egy generáció olyan 20-25 év.” – Gyuri, középgenerációs, Szolnok

„Életkor alapján határolhatjuk le a generációkat, pl. gyerekkor, kamaszkor, felnőttkor, fiatal felnőtt, középkorú, idősebb felnőtt, nyugdíjas.” – Marika, idős, Pécs

„Anyám 100 éves koráig élt, ő az ükunokáját is ismerte, 5 generációt ismert.” – Erzsi, idős, Budapest

„Vannak X, Y, stb. generációk. Nem tudom pontosan, hogy mit jelentenek, de a születési évük alapján kategorizálják őket. Ha életkor szerint nevezem meg a generációkat, akkor magamat a középgenerációba sorolom.” – Gyuri, középgenerációs, Szolnok

A fókuszcsoportok során megkértük a résztvevőket, hogy tételezzük fel, három generáció van: a fiatal, a közép- és az idős generáció. Ezen generációkkal kapcsolatban kértünk egy első asszociációt és rövid jellemzést, valamint azt, hogy jellemezzék az adott generáció tipikus női/férfi tagjait.

a fiatal generáció tagjainak jellemzői

A fiatal generációval kapcsolatban az éretlen, a buli és a tapasztalatszerzés említések jelentek meg legtöbbször, mint első asszociációk, de a digitalizációval és a szabadabb étellel kapcsolatos említések is felmerültek (98. ábra és 11. táblázat).

98. ábra: A fiatal generációval kapcsolatos első asszociációk

tapasztalatszerzés



Forrás: saját szerkesztés

11. táblázat: A fiatal generációval kapcsolatos első asszociációk

említések	említések száma	említések	említések száma
éretlen	3	szabadság	1
buli	2	irigylem őket	1
tapasztalatszerzés	2	lázas	1
ismerkedik az étellel	1	dolgozó	1
számítógép	1	18 év alattiak	1
gondtalan időszak	1	elveszett jövő	1
mobiltelefon	1	gyerekkor	1
szabadelvű	1	felnőttté válás	1
25 éves korig	1	öcsém	1
lendület	1	tinédzserkor	1

Forrás: saját szerkesztés

A fiatal generáció határait a megkérdezettek általánosságban 10-16 éves kortól 25-32 éves korig tették. Akik korábtól számítanak, azt mondták, hogy a mai fiatalok már korábban érnek, viszont olyan említés is volt, ami szerint manapság sokkal nehezebb valakiről megállapítani a korát. Többen ahhoz kötötték a fiatal kor felső határát, amíg az ember elkezd dolgozni, valójában megéri a pénznek az értékét, és azt, hogy mennyit kell érte tenni.

„Én azt mondanám, hogy amíg az ember nem szembesül azzal, hogy a pénznek értéke van, addig fiatal. Amíg valaki tanul, addig nem fogja fel. Én azt látom a fiamon és a barátain, hogy 20 éves kortól évente, vagy pár évente gyökeresen megváltozik a gondolkodásuk.” – Zoltán, idős, Budapest
„Én 12 évesen még babáztam, most már sokkal fiatalabbak tableteket nyomkodnak, meg olyan ruhájuk van, amit mi nem vehettünk fel.” – Melinda, fiatal, Szolnok

A fiatal generációs nők jellemzésével kapcsolatban vegyes vélemények voltak: a budapesti csoportban negatívan viszonyultak a fiatal nőkhöz, azt mondták, hogy a külsőségek nagyon fontosak számukra, és hogy kevésbé van felelősségtudatuk. A szolnoki csoportban arról beszéltek, hogy nem tudnak egyértelműen tipikus képviselőt körülírni, hiszen a mai fiatalok már sokfélék. Összességében megállapítható, hogy két szélsőségről beszéltek: az egyik, aki még nagyban a szüleire számít, a másik pedig, aki már igyekszik saját lábán megállni.

„Bármit megtesznek azért, hogy előrébb jussanak ebben a világban, ami nem is annyira fontos.” – Anna, fiatal, Budapest
„Nem tudom, hogy van-e tipikus. Belegondoltam, hogy ebbe a korosztályba milyen hölgyek tartoznak, és elég nagy a skála.” – Andor, idős, Szolnok
„Nagyon sokfélék lehetnek, mint mindenki más. Van egy réteg, aki tanul, aki már egy picit gyakorolja az önállóságot, döntéseket kell hoznia.” – Marika, idős, Pécs

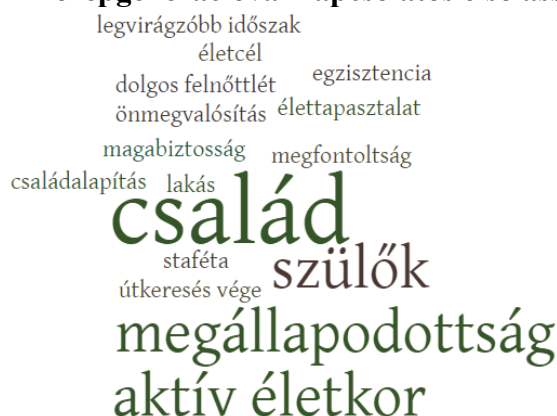
A fiatal generációs férfikkal kapcsolatban viszonylag egyértelmű kép alakult ki: jellemzően gyerekek, és a nőkhöz képest elveszettebbnek gondolják a megkérdezettek a fiatal férfiakat.

„Gyerek, ez viszont tipikus.” – Gyuri, középgenerációs, Szolnok
„Szerintem elveszettebbek a mostani fiatal férfiak, mint a nők, sokkal tanácstalanabbak, sokkal inkább nem találják a helyüket a világban.” – Móni, középgenerációs, Pécs

a középgeneráció tagjainak jellemzői

A 99. ábrán és a 12. táblázatban foglaltuk össze, hogy milyen első gondolataik voltak a fókuszcsoportokon résztvevőknek a középgenerációval kapcsolatban. Leginkább jellemzően a család, az aktív életkor, a szülők és a megállapodottság hangoztak el, de a további említésekből is látszik, hogy ezt a kort már egy komolyabb, felelősségteljesebb kornak gondolják.

99. ábra: A középgenerációval kapcsolatos első asszociációk



Forrás: saját szerkesztés

12. táblázat: A középgenerációval kapcsolatos első asszociációk

említések	említések száma	említések	említések száma
család	3	útkeresés vége	1
aktív életkor	2	megfontoltság	1
szülők	2	magabiztosság	1
megállapodottság	2	életcél	1
legvirágzóbb időszak	1	lakás	1
dolgos felnőttlét	1	családalapítás	1
önmegvalósítás	1	élettapasztalat	1
staféta	1	egzisztencia	1

Forrás: saját szerkesztés

A középgeneráció a résztvevők szerint 25-30 évtől 45-65 éves korig tart, és leginkább az aktív életkorral teszik egyenlővé. Emiatt többen nem gondolják, hogy 60 éves korig ki lehetne tolni a határt, ugyanakkor más vélemények szerint 65 éves korig tart, hiszen éppen akkor lesz nyugdíjas az ember. Említésre került, hogy a 30 éves kor az embert sokként éri, ami a résztvevők szerint kifejezetten a nők esetén igaz.

„Kitolódnak a korosztályok, nem úgy van, mint régebben.” –

Ildikó, középgenerációs, Budapest

„A 60 már lehet, hogy sok. Az igazi aktív évek a 30-55 évesig.” – Andor, idős, Szolnok

„35 éves kor felett 65 évesig, nyugdíjas korig.” – Eszter, középgenerációs, Pécs

A középgenerációhoz tartozó nőket a fókuszcsoporthoz tartozó résztvevői jellemzően kétféleképp írták le: az egyik megfogalmazás szerint ezek a nők már életük olyan szakaszában vannak, amikor meg tudják valósítani önmagukat, más vélemények szerint pedig inkább a családi és a munkahelyi teendők, megfélemlési kényszerek között próbálnak egyensúlyozni.

„A férfi már valamilyen szinten megvalósította magát, de ezt a nő valamilyen szinten félretette a család és a gyerekek miatt.” – Renátó, fiatal, Budapest

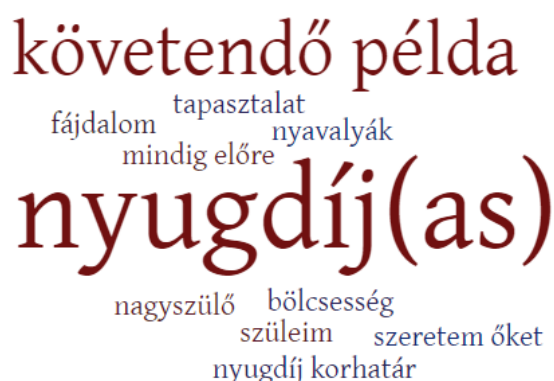
„Én egy középkorú nőt úgy látok, hogy vívódik a munkahelyen való megfelelés, előrehaladás, illetve a családi kötelezettségek között. Szeretne a munkahelyén is eredményes lenni, és haladni, illetve azt is tudja, hogy a családban milyen feladatai vannak...” – Andor, idős, Szolnok

A *középgenerációs férfi* az önmegvalósítás terén a megkérdezettek egy részének véleménye alapján előrébb jár, mert neki kevésbé kell a családdal, a gyerekneveléssel foglalkoznia. Olyan vélemények is elhangzottak, hogy a középgenerációs férfi karrierista, családfenntartó. Volt, aki azt mondta, hogy kevésbé van különbség a középgenerációs férfi és nő között.

az idős generáció tagjainak jellemzői

Az idős generációval kapcsolatban is kérdeztük a fókuszcsoporthoz tartozó résztvevőket. Az első asszociációk között a nyugdíj, nyugdíjas és a követendő példa említések voltak, de a tapasztalathoz és az időskori bosszúságokhoz kapcsolódó említések is előkerültek (100. ábra és 13. táblázat).

100. ábra: Az idős generációval kapcsolatos első asszociációk



Forrás: saját szerkesztés

13. táblázat: A középgenerációval kapcsolatos első asszociációk

említések	említések száma	említések	említések száma
nyugdíj(as)	3	bölcsség	1
követendő példa	2	nagyszülő	1
tapasztalat	1	fájdalom	1
nyavalyák	1	nyugdíj korhatár	1
mindig előre	1	szüleim	1
		szeretem őket	1

Forrás: saját szerkesztés

A résztvevők szerint az idős generáció az ember aktív korszaka után kezdődik, ez a vélemények alapján 55 éves kor is lehet már, de jellemzőbb vélemény volt a 60, illetve a 65 éves kor, mint alsó határ. Volt, aki szerint 75-től kezdődik az időskor, de más vélemények szerint ez attól is függ, hogy mentálisan hogy érzi magát az ember.

„Szerintem a nyugdíjas kortól. Van olyan nyugdíjas, mint nagymamám, hogy hiába nyugdíjas, attól még ő hoz, visz, fuvaroz, jön-megy, szalad. Ő nem a tipikus nyugdíjas, ő mindig csinál valamit.” – Kitti, fiatal, Budapest

„Nagyon egyénfüggő, ki, mennyinek érzi magát. Pszichésen nagyon meghatározza, hogy egy 60 éves ember is lehet letört, céltalan, és egy 80 éves is lehet energiával teli.” – Marika, idős, Pécs

Az idősgenerációs emberek szeretnek a családjuk körében lenni. A megkérdezettek szerint ezek az emberek családcentrikusak. Az idős generációs nőnek és a férfinak is feladata a család összetartása. A *nőkkel* kapcsolatban kertészkedést említettek, mint további tevékenységet, a *férfiakkal* kapcsolatban a horgászás, a bográcsban főzés és a kertészkedés került említésre. Az idős emberek egyes vélemények szerint jó beszélgetőtársak.

„Szeretek a gyerekeim, unokáim körül lenni.” – Marika, idős, Pécs
„Én mindkét nemmel nagyon jól el tudok beszélgetni ebből a korosztályból, nagyon jó beszélgetőpartnerek.” – Gyuri, középgenerációs, Szolnok

Megkérdeztük a fókuszcsoportos vitákon azt is, hogy különbséget tudnának-e, illetve különbséget kell-e tenni az idős, az idősödő, illetve az öreg kifejezések között. Van, aki azt mondta ezzel kapcsolatban, hogy értelmezésében ugyanazt jelentik ezek a szavak, csupán az idős kifejezés szebb, mint az öreg. Nem volt egyetértés a kategóriák meghatározása kapcsán, volt, aki inkább életkorhoz kötötte, de volt olyan is, aki pedig a gondolkodásmódhoz.

„Szerintem az öregség nem feltétlenül külsőségekhez kötött. Láttam egy idős nénikét, aki belülről olyan volt, mint egy gyerek.” – Kati, középgenerációs, Szolnok
„A szó értelme szerint van különbség. Az idős sokkal szebb, mint az öreg.” – Tamás, középgenerációs, Pécs

konfliktus/együttműködés a generációk között

Állandó konfliktust jelent a résztvevők szerint az, hogy a fiatalok nem tisztelik az időseket, bár egyes vélemények szerint az idősek sem úgy beszélnek másokkal, mint régen. Nem ugyanolyan az egyes generációk világnézete, emiatt nem szabad egymásra erőltetni a saját véleményt. Konfliktus adódhat abból, hogy az idősek nehezebben tanulják meg a technikai újdonságokat, illetve az eltérő szokásokból, igényekből egyaránt.

Változó, hogy milyen területeken tapasztalják a konfliktust, van, aki munkahelyen, van, aki közterületen, de a családban is érzik, bár családon belül általában könnyebben megoldhatók a problémák.

„Az a legnagyobb probléma, hogy elfelejtettük tisztelni egymást. Az én időmben, ha úgy szóltam volna oda egy idősebb embernek, mint a mai fiatalok többsége, engem anyám úgy taknyán tenyerelt volna, hogy a fal fog meg.” – Attila, középgenerációs, Budapest
„Szerintem alapvetően az a probléma, hogy generációról generációra máshogy látjuk a világot, ez természetes. A baj akkor kezdődik, mikor az én véleményemet, meglátásomat rá akarom a másikra erőltetni.” – Zoltán, idős, Budapest
„A szokások. Nálunk az idős kategóriával szokott összetűzésünk lenni. Szokásuk pl. a tejfölös dobozok elspájzolása, én meg rosszul vagyok tőlük.” – Melinda, fiatal, Szolnok
„Családon belül általában megoldódnak a konfliktusok, nem komolyak.” – György, idős, Szolnok

A generációk egymásra is hatással vannak, például egy fiatalos munkakörnyezetben az idősebbek is fiatalosabban gondolkoznak, viselkednek – ilyen szinten is megjelenik a generációk közötti együttműködés. A családon belül, a munkahelyen is megmutatkoznak az együttműködés jelei. A mindennapi életből – a résztvevők által – hozott példák:

- otthon segítenek a gyerekek,
- a fiatalabb munkatárs segít az időseknek a számítógépen.

„Én azt figyeltem meg, ha valaki olyan helyen dolgozik, ahol vannak fiatalok, akkor ő is fiatalosabban gondolkodik, viselkedik.” – Berci, középgenerációs, Budapest
 „Normálisan működő családban kell, hogy legyen együttműködés a generációk között, meg tudják beszélni a problémát.” – Marika, idős, Pécs

Nem volt abban egyetértés, hogy inkább az együttműködés, vagy a konfliktus van túlsúlyban, hiszen ezek különböző szituációkban és környezetben jelennek meg az ember életében.

„Ez attól is függ, ki, melyiket éli meg legtöbbször.” – Gyuri, középgenerációs, Szolnok
 „Attól függ, milyen garnitúrát szed össze az ember. Van olyan hely, ahol piszkálják egymást a generációk, van, ahol tök jól együtt dolgoznak, sőt, kisegítik egymást...” – Berci, középgenerációs, Budapest

generációkat érő hátrányok

A beszélgetések során arra is kitértünk, hogy éri-e hátrány az egyes generációkat különböző szempontok, életterületek kapcsán. Az eredményeket a 14. táblázatban foglaljuk össze. Látható, hogy a fiatalokat leginkább a tapasztalat hiánya, a középgenerációsokat a családdal kapcsolatos extra erőfeszítések, az időseket pedig a nehéz munkakeresés és az egészségi állapot miatt éri leginkább hátrány a megkérdezettek véleménye alapján.

14. táblázat: Generációkat érő hátrányok

Generációk	Hátrányok
fiatalok	– előfeltételezések azzal kapcsolatban, hogy nincs elég tapasztalatuk (életben, munkában)
középgenerációsok	– család miatt hátrányban vannak – a két generáció között vannak
idősek	– nehezebben találnak munkát – egészségi állapot, mozgás

Forrás: saját szerkesztés

7.2. A fókuszcsoportos viták eredményei generációnként

A fókuszcsoportokon különböző generációba tartozó résztvevők vettek részt. Tanulmányunk jelen részében bemutatjuk, hogy milyen eltéréseket tapasztaltunk az egyes generációk válaszaiban. A *generációkkal* kapcsolatban az idősek inkább az életkorra, míg a fiatalok inkább a korosztályok közötti különbségekre asszociáltak. A generációk meghatározása és egymástól való elhatárolása kapcsán az idősebb válaszadók körében jellemzőbb volt a családon belüli generációk említése, míg a fiatalabb válaszadók a különböző kutatások által meghatározott generációkat is megemlítették (X, Y, Z generációk). Az egyes generációk női és férfi tagjainak jellemzése terén nem tapasztaltunk eltéréseket a különböző generációs résztvevők véleményében. A generációk közti *konfliktusok* kapcsán egyetértenek a fiatalok, a középgenerációsok és az idősek abban, hogy vannak konfliktusok, azonban másban látják a konfliktusok okát. A generációk közötti *együttműködéssel* kapcsolatos véleményeket is vizsgáltuk olyan szempontból, hogy a résztvevők körében a fiatalok, a középgeneráció tagjai és az idősek mit mondtak – ezeket foglaljuk össze a 15. táblázatban.

**15. táblázat: Konfliktus/együttműködés a generációk között –
a fiatalok, a középgenerációk és az idősök véleménye**

Generációk véleménye	Konfliktus a generációk között	Együttműködés a generációk között
fiatalok	– az idősebb generációkkal vannak összetűzések leginkább a különböző szokások miatt	– a munkahelyen való együttműködést több esetben is említik – amikor a fiatalok segítenek a náluk idősebbeknek például informatikai jellegű dolgokban
középgenerációsok	– a középgeneráció tagjai leginkább gyakorlati oldalról közelítik meg a konfliktusokat, például különböző szükségletekből adódó konfliktusok említése	– kritikusabbak, szkeptikusabbak a generációk közötti együttműködés kapcsán, de nincs abban egyetértés, hogy milyen területen van inkább együttműködés
idősök	– a válaszok alapján türelmesebbek az idősök, kisebb konfliktusokat érzékelnek	– inkább a családon belüli együttműködésben bíznak

Forrás: saját szerkesztés

A fiatalokat, a középgenerációsokat és az idősöket sújtó *hátrányok* kapcsán is vizsgáltuk, hogy a generációk mit gondolnak – ennek eredményét a 16. táblázatban foglaljuk össze.

A fiatalokat érő hátrányok kapcsán a fiatalok kevésbé érzékelik azokat. A középgenerációsokat érő hátrányok kapcsán a középgeneráció tagjai és az idősök úgy vélik, hogy az élet sok területén vannak hátrányban. Az idősöket érő hátrányok kapcsán a fiatal és a középgeneráció inkább a munkával kapcsolatos hátrányokat említette, az idősök pedig az egészségügyi problémákat.

16. táblázat: Generációkat sújtó hátrányok

Generációk véleménye	Fiatalokat érő hátrányok	Középgenerációsokat érő hátrányok	Idősöket érő hátrányok
Fiatalok véleménye	– nem érznek hátrányt	– nem volt véleményük	– a munka területén hátrányban vannak, mert úgy gondolják, hogy nem értenek hozzá
Középgenerációsok véleménye	– munka- és élettapasztalat hiánya – kiszámíthatatlanabb körülmények	– túl sok a teendő – a két generáció között vannak – a családot is támogatniuk kell (gyereket és szülőt is)	– fontos az élethez való hozzáállásuk – a munka területén hátrányban vannak
Idősök véleménye	– vidéken élő fiatalok – tapasztalat hiánya	– nehéz nekik, sokan rossz helyzetben vannak	– mozgásban, egészségügyileg is hátrányban vannak – kiszolgáltatottak

Forrás: saját szerkesztés

8. Összegzés

A tanulmányban szerteágazó témaköröket vizsgáltunk, ezekről közöltük az alapvető eredményeket, a különféle demográfiai hátterek szerinti szignifikáns eltéréseket. Központban a kor, korosodás, a generációs határok kérdésköreivel kapcsolatos vélekedés feltárása, az alapvetően időskori életstílus vizsgálatát célzó OPQOL-Brief (Older People Quality of Life) skála tesztelése állt.

Miután ez egy alaptanulmány, ezért ebben az esetben csupán a főbb összefüggések bemutatása volt a cél, további elemzések, egy-egy homogén témakör mélyebb kifejtése az adatbázis felhasználásával készülő újabb publikációkban történik.